

San Juan

Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga' sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'läëy' dsa-

¹ Lã- ma' to-në' ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja-ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hi- na- ma' laa' lä- ma' to-në' kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga'jmeey' lä-jë- he- cha-, ni' miih- sa- cha- he- ma-na-la- kih' hñii' he- sa- ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na'jiih'. Heh' he- na'jiih' ja-, la' lä'koo- wa'je- he- choo' kih' lä-jëë- dsa-. ⁵ Ga-lã-jnä' wa'je- ja- jee' ma' tääh' hi- jmee- he- hliih'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmee- he- hliih', sa- ga-liyh' kyaah'.

⁶ Hi- ma' cha- ja- dsa-ñuuh- ma' chee- Jwaa- hi- ga'chee' Dio. ⁷ Hi- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa'je-, mah' lä-ja- lä-jëë- dsa- lä-dsoo' dsë' kih' wa'je- ja- kyaah' juu' he- ga-kway'. ⁸ Ja- hi- he' ma' laa' lä'koo- wa'je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hi- laa' lä'koo- wa'je- ja-ba'. ⁹ Ma-ngoo' ya-jäh' ja- hi- laa' lä'koo- wa'je- he- la' ju'dsoo', he- choo' kih' lä-jëë- dsa-.

¹⁰ Ja-ba' jmi-gyuu- la- ma-chaay-, hi- ga'jmeë' Dio jmi-gyuu- la- ta-la' kiyh'. Pero dsa- cha- jmi-gyuu- la- sa- ga-lã'kyuuy'. ¹¹ Jay' ja-ba' jmi-gyuu- kiyh', pero hi- cha- kyaay' sa- ga-heeyh-. ¹² Pero lä-jëë- hi- ga-heeyh-, hi- jmee- dsöo' dsë' kiyh', ga-kway' jwë' leey' joo' Dio. ¹³ He-

laay¹ joo¹ Dio, ja¹ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻chaay¹ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu¹, ni¹ ja¹ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻hyoh¹ dsé¹ cho¹jmiiy⁻ he⁻ ga⁻lä⁻chaay¹ he⁻ laay¹ joo¹ Dio, ni¹ ja¹ kih¹ he⁻ ga⁻jmeé¹ cho¹jmiiy⁻ huú¹dsé⁻ he⁻ ga⁻lä⁻chaay¹. He⁻ ga⁻lä⁻chaay¹ lä⁻ hnøø¹ hñii¹ Dio ba¹ ja⁻.

14 Hih¹ hi⁻ laa¹ Juu¹ ja⁻, ga⁻lëëy¹ dsa⁻ mah¹ ga⁻gyay⁻ jee¹ jnän¹, hi¹ jnääh¹ discípulo kyaay¹ ga⁻jëé¹ jnih¹ he⁻ laay¹ jøøyh¹. Laay¹ jøøyh¹ kih¹ he⁻ laay¹ gyuu¹ koo⁻ mée¹ kyaa¹ Tää¹. Ha⁻ koh¹ sa⁻ llu¹ dsëy¹ hi⁻ kyey⁻ ju¹dsoo¹ jmah¹ ba¹. 15 Ga⁻kwa¹ Jwaa⁻ ju¹dsoo¹ kiyh¹, ma¹ jäyh¹:

—Hi⁻ la⁻ he¹ hi⁻ ma¹ jwahn¹ kih¹: “Hi⁻ jä⁻ këë⁻ ga⁻ kin¹, hi⁻ la⁻ jøøh¹ ga⁻ lä⁻koo⁻ jnä¹, jëéh¹ ko⁻ja⁻ ma⁻chaa⁻ bih¹ jää¹ ki¹ jnä¹.”

16 Ha⁻ koh¹ sa⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹, hi¹ jee¹ ga⁻lä⁻jëé¹ jne¹ joh¹ he⁻ sa⁻ ma⁻hñah⁻ jne¹. Ja¹ koo⁻ hä¹ ma⁻mi⁻jääy¹ jne¹. 17 Heh¹ ley, ta⁻lä⁻ kih¹ Moisé ba¹ ja¹. Pero lä⁻jé⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio, kyaah¹ lä⁻jé⁻ ju¹dsoo¹, ta⁻lä⁻ kih¹ Jesucristo ba¹ ga⁻hñah¹ jne¹. 18 Jih¹koh¹ jih¹lih¹, ni¹ jaa⁻ sa⁻ ma⁻jëé⁻ Dio. Jooy¹ hi⁻ laa¹ gyuu¹ koo⁻ mée¹ ba¹, hi⁻ gya¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Tää¹, hi⁻ he¹ ba¹ ma⁻mi⁻jnäây⁻ jnän¹ ha⁻ lä⁻ laay¹.

Ga⁻jmeé¹ Jwaa⁻ ju¹dsoo¹ kih¹ Jesús

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Dsa⁻ta¹ judiu hi⁻ chaa⁻ Jerusalén ga⁻cheey¹ jmi⁻dsa⁻ kyaah¹ dsa⁻ levita kih¹ Jwaa⁻ mah¹ na⁻ngiiy¹ juu¹ kiyh¹ hi⁻ laa¹ Jwaa⁻. 20 He⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ ba¹ Jwaa⁻ he⁻ jmeeyh¹ juu¹, sa⁻ ga⁻hmäy¹:

—Ja⁻ he¹ jnä¹ laan¹ Cristo —ga⁻jäh¹ Jwaa⁻ siyh¹.

21 —¿Hiī- ba' laah' hne- ja-? ¿Che' hne- he' Elía?
—ga' s̄iyh̄ Jwaā-.

—Ja- he' jnā- —ga' jāyh̄.

—¿O che' hne- he' laah' dsa- hi- ngēē- juu' kih'
Dio hi- nøø' juu' jā- jmi-gyuū- la-? —ga' jāh̄ dsa-
he'.

Koo- ka-lāh' ga' jeeh- Jwaa- juu' kiyh':

—Jah̄-ha'.

22 —¿Hiī- ba' laah' hne- ja-? Mah' ngēē- jnāah'
juu' kwee- kih' hi- ma-chee' jnāah'. ¿Ha- lä- jwah'
hñaa'h'? —ga' jāh̄ dsa- he' s̄iyh̄ Jwaā-.

23 He- ja- ga' jāh̄ Jwaa- s̄iyh̄:

—Jnā- laan' hi- kwa- juu' jee' la' hwa' kii- jee'
sa- kwa- ni- miih-: “Mi-lluū- hnāh' hñaa'h' mah'
jā- Dsa-jøøh' jnān- kō- dsoo' jwē'” —lä- koo- ga' jāh̄
Isaía hi- ga' ngēē- juu' kih' Dio.

24 Lä- jēē- dsa- hi- ga' chee' dsa- judiu he' ma' laa-
' fariseo. 25 Ga- ngiiy' juu' kiyh' ka-lāh' ga' s̄iyh̄:

—¿He- la' ja- chaah' dsa- jmī-, cher'mah' sa-
laah' Cristo, ni- sa- laah' Elía, ni- hiī- ga' jñah' dsa-
hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio? —ga' jāh̄ dsa- he' s̄iyh̄.

26 —Jnā- chaan' dsa- jmī- kyaah' jmī- ba', pero
jee' kyah' hnāh' chaa- jaa- hi- sa- kyuuh' hnāh'.

27 Hi- he' jā- kēē- ga' ki- jnā-. Hi- ni- sa- tēdsēēn'
chiihn' mah' llen' loo- he- hä- tüy' —ga' jāh̄ Jwaa-
s̄iyh̄.

28 Lä- jē- he- la- ga-la' jee' jwī- he- chee- Beta-
nia, ta- hngaah' kō-taa- kih' jmī- Jordán, ta- jee'
ma' choo- Jwaa- jmī-.

Jesús laa' Borrego mäh' kyaq' Dio

²⁹ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ga' jëë' Jwaa' Jesús ja' ta' jee' ma' cheyh', mah' ga' jäyh':

—Jëë' da', hi' na' he' Borrego mäh' kyaa' Dio hi' jñuuh' dso'kye' kih' dsa' jmi' gyuu'. ³⁰ Hi' na' na' hi' ma' jwahn' kih': “Këë' ga' kin', ja' jaa' dsa' ñuuh' hi' jøøh' ga' lä' koo' jnä', jëeh' ko' ja' ma' chaa' bih' jaa' ki' jnä'.” ³¹ Jnä' sa' ma' kyuu' jnih'. Ma' jan' mah' chaan' dsa' jmi' ba' mah' lä' ja', lä' jnääy' kih' dsa' Israel.

³² Ga' mi' jnää' ga' Jwaa' juu', ga' jäyh':

—Ga' jëen' Jmi' lle' Na' jngii' kih' Dio ga' jyoo' gyuu' jmi' gyuu', laay' lä' koo' jaa' juu', hi' ga' jä' ko' hwëë' në' kiyh'. ³³ Jnä' sa' ma' man' hii' he'. Pero hi' ga' chee' jnä' he' chaan' dsa' jmi' kyaah' jmi', ga' siyh' jnä': “Hi' jëeh' jyoo' Jmi' lle' mah' jä' ko' hwëë' në' kiyh', hi' he' he' hi' chaa' dsa' jmi' kyaah' Jmi' lle' Na' jngii' kih' Dio.” ³⁴ Lä' ja' ga' jëen' hi' jmeen' ju' dsoo' kiyh', hi' he' he' Joø' Dio —ga' jäh' Jwaa'.

To' në' discípulo kyaa' Jesús

³⁵ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', koo' ka' läh' ma' cheh' Jwaa' kyaah' uu' hi' ma' jmee' ko' jøh' kyaayh'.

³⁶ Ma' ga' jëëy' Jesús ma' ngëy' jee' ja', mah' ga' jäyh':

—Jëë' da', hi' na' he' Borrego mäh' kyaa' Dio.

³⁷ Ma' ga' nuu' lä' uu' hi' ma' ga' nää' ko' jøh' kyaah' Jwaa' he' ga' hlëëyh' lä' ja', ga' nääy' kyaah' Jesús ba'. ³⁸ Ma' ga' jëeh' Jesús hñii', ga' jëëy' chaa' hi' he' kaah' kiyh', mah' ga' siyh':

—¿Hee' na' hnooh' hnäh'?

Mah' ga' jäh' dsa' he':

—¿Hañ neh' hne- Rabí, he- la- hnøø' jäh⁺
Ta-jwöh'?

³⁹—Ya-nää' hnäh' ja- mah' ya-jëë`—ga-jäh' Jesús
siyh⁺.

Ga-nääy' mah' na'jëëy- ha- ma' gyay'. Jee' ja-
ga-jäy' kyaayh' jmii' ja-. Hor~ ja-, ma-të' ko-hi'
gya'.

⁴⁰ Jaa- jee' lä-uu', hi- ga-nuu' kih' Jwaa- hih'
ga-jmee' ko-jøh' kyaah' Jesús, chee- Andre' øøh'
Simón Pee'. ⁴¹ He- ga-jmeey' to-në', na-hnäyh-
øøyh' Simón mah' ga-siiyh⁺:

—Ma-jee' jnääh' Mesía —he- hnøø' jäh⁺ Cristo.

⁴² Lä-chañ' ja- na-jäy- Simón cha'në' Jesús. Ma'
ga-jëë' Jesús hi- he', ga-jäyh':

—Hne- he' Simón, joo' Joná. Hne- lä-cheeh- Cefa
—he- hnøø' jäh⁺ Pee'.

Jesús ga-tëeh' Felipe kyaah' Natanael

⁴³ Ma' ga-jnä' jyoh' jmii', ngaah' Jesús ta- Galilea.
Jee' ja- ga-jëëy' Felipe mah' ga-siiyh⁺:

—Ña- kyaah' jnä'.

⁴⁴ Felipe he' ma' chaa- Betsaida, dsa-goo' Andre'
kyaah' Pee' ka-läh'. ⁴⁵ Ma' ga-jee' Felipe Natanael
mah' ga-siiyh⁺:

—Ma-jee' jnääh' hih' dsa- hi- ga-sii' Moisé kih'
në' ley, hi- lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio ga-sii'
kiyh' ka-läh'. Hi- he' he' Jesús, joo' José hi- chaa-
Nazaret.

⁴⁶ Mah' ga-jäh' Natanael:

—¿Ha- lä' la' juu' he- ya-hëë' jaa- hi- lluu' jee'
jwii- Nazaret?

—Ña- mah' jëë' da' —ga-jäh' Felipe siyh⁺.

47 Ma' ga'jēē' Jesús ngoo' ya'jäh' Natanael, ga'hlēēyh' kiyh':

—Hī' ja' na', hī' na' ba' he' dsa' Israel, hī' sa' cha' ni' miih' juu' ta' juu' tuh' dsē'.

48 —¿Ha' lä' na' he' ma' lä' kyūuh' jnä'? —ga'jäh' Natanael siyh'.

—Jää' ja' ga' hlēēh' Felipe hne', ga'jēēn' hne' ma' cheh' koo' kih' chaah' higo —ga'jäh' Jesús siyh'.

49 —Ta' jwoh', hne' he' laah' Joo' Dio, hne' laah' Rey kyaa' dsa' goo' jne' —ga'jäh' Natanael siyh'.

50 Mah' ga'jäh' Jesús ka'läh':

—Ma' lä' dsoo' hoh' jnä', kih' he' ma' jwēēhn' hne' ga'jēēn' hne' koo' chaah' higo. Pero cha' ga' miih' he' juh' ga' jēēh' na' ta' cha'nē'.

51 Hī' ga'jäh' ka'läh':

—Ma' ra' ju' dsoo' jwēēhn' hnäh', na' ta' cha'nē' jēēh' hnäh' gyūuh' jmi' gyūuh' na' na', jēēh' hnäh' ángele kyaa' Dio hī' wii' hī' jñaa' nē' kih' Hī' ga' lēē' ngo' la' —ga'jäh' Jesús siyh'.

2

Lä' la' ga' la' lä' ma' ga' jee' goo' jaa' dsa' jee' jwii' Caná

1 Jee' ga' tē' hnē' jmi', ga' jee' goo' jaa' dsa' jee' jwii' Caná, he' na' hee' hwa' Galilea. Jee' ja' ma' hää' choo' Jesús. 2 Jesús hī' jnääh' discípulo kyaa' ga' tēēyh' jnääh' jee' tē' jmi' ka'läh'. 3 Ma' sa' ga' lēē' jmih' mi'jēh' ma' ää' he' ma' hih' dsa', ga'jäh' choo' Jesús siyh':

—Ma' dsa' go' te' jmih' mi'jēh' kih' dsa'.

4 Mah' ga' jeeh- Jesús juu' kiyh':

—¿He' la' jwiih' jnä' lä' na-? Sa' ga' ma-té' hor~ kin'.

5 Mah' ga' jäh' chooy' siiyh' hi- ma' tääh' kwa' be' jee' ja-:

—Jmee' hnäh' lä' jē' he- siiyh' hnäh'.

6 Ma' tøø' jee' ja-, jñii' mi'hya- kaah' he- ma' la' kyaah' kuu' jee' ma' chih~ dsa- judiu jmi- he- ma' jmee' jay- na-jngēy' cha'nē' Dio. Lä' koo- mi'hya- ja-, ma' hiih' koo- hña-loo' hih' jmi-. 7 Mah' ga' jäh' Jesús siih' dsa- hi- ma' tääh' kwa' be' jee' ja-:

—Kaah' jmi- neh' lä' jē' mi'hya- na-.

Mah' ga' jmeey' na-kah' na-dsēh' lä' jē' mi'hya- ja-. 8 Ja' ga' ga' jäh' Jesús siih' dsa- he':

—Na' na-, kye- miih- mah' go-kwēeh' dsa-juu' jmi'.

Hi' lä' ja- ga' jmeey'. 9 Hih' dsa-juu' jmi' he', ga' jēy' che' llu' jmi- he- ma-la' jmih' mi'jēh'. Ni' sa' ñey- ha- ta' ja' he- ja-, ma-la' hi- ma' kwa' be' hi- ga' hwēē' jmi- ja-ba' ñe-. Mah' ga' tēē' juu' jmi' kih' hi- dsa- jee' goo-, 10 mah' ga' siiyh':

—Ga-lä' jēē' dsa- kwēeh~ to-nē' jmih' mi'jēh' llu'. Ma-la' ma-hiyh' cha-miih-, ja-ga' kwēyeh' jmih' mi'jēh' he- hwaä' ga' miih-. Pero hne- ma-na-høøh- jmih' mi'jēh' llu' mah' kwēyeh' jee' llaä' ga'.

11 Jee' jwi- Caná he- na-hee- hwa' Galilea ba' ga' jmee' Jesús to-nē' he- juh-gaa- ja-. Jee' lä' ja- ga' mi-jnäy- hñiiy' ha- koo- jøøh' laay', hi' lä' jēē- jnääh' discípulo kyaay', cha-ga'miih- ga-lä' dsoo' dsē- jnääh' kiyh'.

12 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ngaayh¹ ta⁺ Capernaum, kyaah¹ chooy¹ kyaah¹ øøyh⁻ hi⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹. Jee' ja⁻ ga⁻tooh¹ jnääh¹ cha⁻miih⁻ jmii¹.

Jesús ga⁻hwëë' dsa⁻ hi⁻ ma' tääh¹ hnëë' jee' ma' chih¹ gwah⁺

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma⁻ngoo¹ ma⁻ya⁻jäh⁺ jmii¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, he⁻ja⁻ ngoo¹ Jesús ta⁺ Jerusalén. 14 Jee' chih¹ gwah⁺ juuh⁺, jee' ja⁻ ga⁻jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ma' hnëë[~] kya¹, hi⁻ ma' hnëë[~] borrego, hi⁻ ma' hnëë[~] juu⁻, kyaah¹ hi⁻ ma' tääh¹ mi⁻sii¹ kuu' kih¹ dsa⁺. 15 Ga⁻jmeey¹ koo⁻ si¹hnii¹. Kyaah¹ he⁻ ja⁻, ga⁻hëëy¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma' tääh¹ jee' chih¹ gwah⁺ ja⁻, hi⁻ ga⁻ borrego, hi⁻ ga⁻ kya¹, hi⁻ ga⁻ hi⁻ mi⁻sii¹ kuu'. Ga⁻këyh¹ ga⁻lä⁻jë⁻ na⁻mes[~], ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ kuu' kih¹ hi⁻ he¹. 16 Hi⁻ ma' tääh¹ hnëë[~] juu⁻ he¹ ga⁻siiyh⁺:

—Hwëë¹ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻ jee' la⁻. Ta⁺ jmeë⁻ hnäh¹ je¹hmoo¹ hne¹ kih¹ Tää¹ kyaan⁺.

17 Ja⁻ga¹ ga⁻lä⁻dsooh[~] dsë⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ngoo¹ dsa⁻llaan⁺ kih¹ he⁻ kyen¹ cha⁻miih⁻ hu¹dsë⁻ kih¹ hne¹ kyah¹.”

18 Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ nē¹ kih¹ judiu ga⁻ngii¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Hee⁻ koo⁻ lii[~] jmeeh¹, mah¹ jëë¹ jnääh¹ he⁻ na⁻ngëh¹ jwë¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? —ga⁻jäh¹ siiyh⁻ Jesús.

19 —Hla¹ hnäh¹ gwah⁺ la⁻ mah¹ kyaah¹ hnë⁻ jmii¹ ba¹ choohn⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

20 Lă⁺chah^ʻ ja⁻ ga⁺jäh^ʻ dsa⁻ hi⁻ tääh^ʻ nē^ʻ he^ʻ siiyh⁺:

—Kyaah^ʻ to^ʻloo^ʻ jñii^ʻ ji⁻ñe⁻ ga⁺jmeē^ʻ dsa⁻ gwah⁺ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwah^ʻ hne⁻, kyaah^ʻ hñe⁻ jmi^ʻ ba^ʻ choohn^ʻ?

21 Pero ja⁻ kih^ʻ gwah⁺ he⁻ ga⁻hlēēyh^ʻ lä⁺ja⁻, he⁻ ma^ʻ hlēēyh⁺ kih^ʻ jmi⁻ngo^ʻ kiyh^ʻ ba^ʻ ja⁻. 22 He⁻ja⁻ ma⁻ngēē^ʻ ma⁻lä⁻jiih^ʻ Jesús, ga⁻lä⁻dsooh[~] dsē⁻ jnääh^ʻ 'discípulo kyaay^ʻ he⁻ ga⁻hlēēyh^ʻ ja⁻, hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsoo^ʻ dsē⁻ jnääh^ʻ 'lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu^ʻ kih^ʻ Dio, hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo^ʻ dsē⁻ jnääh^ʻ 'lä⁻koo⁻ ga⁻hlēēh^ʻ Jesús ka⁻läh^ʻ.

Lä⁺jē⁺ hññ⁺dsē⁻ he⁻ ma^ʻjmeē⁺ dsa⁻ ma^ʻkyññ[~] ba^ʻ Jesús

23 Ta^ʻko⁻jiih^ʻ ma^ʻ tē⁻ jmi^ʻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh^ʻ jee^ʻ jwii⁻ Jerusalén, jwēē^ʻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^ʻ kih^ʻ Jesús ma^ʻ ga⁻jēēy^ʻ lä⁺jē⁺ he⁻ jah⁻gaa⁻ he⁻ ma^ʻ jmeey^ʻ. 24 Pero hñii^ʻ Jesús, sa⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ o⁻joh⁺ dsē⁻ kiyh^ʻ kyaah^ʻ dsa⁻ he^ʻ, jēēh^ʻ ma^ʻ kyuu⁺ bih^ʻ ga⁻lä⁻jēē⁺ dsa⁻. 25 Sa⁺ ma^ʻ jmeē⁺ bii^ʻ kiyh^ʻ, he⁻ ma^ʻ jmeeh^ʻ dsa⁻ juu^ʻ ha⁻ lä⁻ la^ʻ kih^ʻ dsa⁻kyaayh^ʻ, jēēh^ʻ ñey⁻ ba^ʻ ha⁻ lä⁻ la^ʻ tuh⁻dsē^ʻ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻.

3

Ta⁻la⁺ hwē^ʻ ba^ʻ ñee^ʻ Nicodemo na^ʻjēēy⁻ Jesús

1 Ma^ʻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ñññ⁻ jee^ʻ kih^ʻ fariseo hi⁻ ma^ʻ chee⁻ Nicodemo, ma^ʻ laa^ʻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ nē^ʻ kih^ʻ dsa⁻ judiu. 2 Ta⁻la⁺ hwē^ʻ ba^ʻ ñee^ʻ dsa⁻ñññ⁻ he^ʻ na^ʻjēēy⁻ Jesús mah^ʻ ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh^ʻ, ñe^ʻ jnääh^ʻ, ga⁻chee^ʻ Dio hne⁻, laah^ʻ jaa⁻ ta⁻jwoh^ʻ. Jēēh^ʻ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ jmeē^ʻ lä⁺jē⁺

he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa'ra⁻ jah[✓] kih[!] sa⁺ kyaah[✓] Dio hne⁻ —ga⁺ jah[✓] Nicodemo siyh⁺.

³ —Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jweëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺ chaa⁻ ka⁻ läh[✓] lä⁻ hmëë[✓], sa⁺ tēy[!] jēy[!] jee[✓] jmee⁺ Dio hih⁺ —ga⁺ jah[✓] Jesús siyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁺ ja⁻ lä⁻ chaa⁻ ka⁻ läh[✓] jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ ma⁻ gyuh⁻? ¿Che[✓] le[✓] dsa⁻ heey[!] jee[✓] ma[✓] hääy[✓] mah⁺ lä⁺ chaa⁻ lä⁻ hmëë[✓]? —ga⁺ jah[✓] Nicodemo siyh⁺.

⁵ Koq⁻ ka⁻ läh[✓] ga⁺ jah[✓] Jesús:

—Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jweëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺ chaa⁻ kyaah[✓] jmi⁻ hi⁻ kyaah[✓] jmi⁻ lle[✓], sa⁺ tēy[!] dsa⁻ hey[✓] jee[✓] jmee⁺ Dio hih⁺. ⁶ Hi⁻ hih[!] dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kih[!] ngo[!], ngo[!] ba[✓] laay[!]. Hi⁻ hih[!] dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah[✓] jmi⁻ lle[✓], laay[!] jmi⁻ lle[✓] ba[✓]. ⁷ Ta⁺ jmee⁻ dsaa[~] hoh[✓] he⁻ ma⁻ jweëhn[!] hne⁻, jmee⁻ bii[!] lä⁺ chaa⁻ hnäh[✓] ka⁻ läh[✓] lä⁻ hmëë[✓]. ⁸ Lle[✓] gwa[✓] hi⁻ dsoo[~] ha⁻ jee⁻ hnø[!]. Ma⁻ ke⁻ nuuh⁻ hij[!] lle[✓], sa⁺ ñeh[✓] ha⁻ ta⁻ gwa[✓] ni⁻ ha⁻ ta⁻ dsoo[~]. Lä⁺ ja⁻ la[!] kih[!] lä⁺ jēē⁺ hi⁻ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah[✓] jmi⁻ lle[✓] kih[!] Dio —ga⁺ jah[✓] Jesús siyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁺ la[!] juu[!] na⁻? —ga⁺ jah[✓] Nicodemo siyh⁺.

¹⁰ Mah⁺ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu[!] kiyh[!], ga⁻ siyh⁺:

—¿Ja[!] ta⁻ jwoh[!] kyaa[!] dsa⁻ Israel laah[!] mah[!] sa⁺ kyuu^h he⁻ la⁻? ¹¹ Ma⁺ ra⁺ ju'dsoo[✓] jweëhn[~] hne⁻, he⁻ ma⁻ kyuu^h jnääh[!], he⁻ ja⁻ ba[✓] hlëeh[✓] jnääh[!]. Hi⁻ he⁻ ma⁻ jēē[✓] jnääh[!], he⁻ ja⁻ ba[✓] jmee⁻ jnääh[!] dsoo[✓]. Pero hnäh[✓] sa⁺ heeh[✓] hnäh[✓] he⁻ hlëeh[✓] jnääh[!]. ¹² Wa'ra⁻ ga⁻ hlëëhn[~] hnäh[✓] lä⁻ koq⁻ la[!] he⁻ cha⁻ hwa[!] la⁻, sa⁺ jmeeh⁻ hnäh[✓] dsoo[✓]. Ha⁻ ba[!] lä⁺ jmeeh[!]

hnäh' dsoo' cher'mah' ga' hlëehn` hnäh' lä'koo- la' he- cha- gyuuu' jmi-gyuu'.

13 'Sa- chaa- ga' jñah' hi- ga'wii' gyuuu' jmi-gyuu', ma-la' hi- ga'jñaa' gyuuu' ba'. Hi- he' he' Hi-ga-lëë'ngo' la- hi- gya' gyuuu' jmi-gyuu'.

14 Ja-ba' lä'koo- ga'chaa' Moisé miih- ta' gyuuu' jee' ma' la' hwa' kii' ja-, ja-ba' lä'ja- jmee' bii' chaa' dsa- gyuuu' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 15 Mah' lä'ja- lä'jëë- hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä'chaay- tää' ga-lä'jë- joh' jmi' cha- ba'.

Cha-miuh- hnää' Dio lä'jëë- dsa- jmi-gyuu'

16 'Jëeh' cha-miuh- hnää' Dio lä'jëë- dsa- jmi-gyuu', he-ja- ga'kwaay' gyuu- koo- mëe' kyaay', mah' lä'ja- lä'jëë- hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä'chaay- ga-lä'jë- joh' jmi' cha- ba'. 17 Jëeh' sa- ga'chee' Dio joo' jmi-gyuu' la- mah' taayh' dsa- dso'jwii'. Ga'cheey' mah' ta-la' kiyh' läay' dsa- jmi-gyuu' ba'.

18 'Hi- jmee- dsoo' dsë' kiyh' sa- cha- ni- miuh- dso'jwii' në' kiyh'. Pero hi- sa- jmee- dsoo' dsë' kiyh' ma-cha- dso'jwii' në' kiyh', jëeh' sa- dsoo' dsëy' kih' gyuu- koo- mëe' kyaay' Dio. 19 Lä-la- ba' la' he- ja' dso'jwii' në' kih' dsa-. Ja' ba' wa'je- hwa' la- pero ga-lä'hnoo' gyih' jee' na-hoo- lä'koh' ga' wa'je-, jëeh' lä'jë- he- jmeey', he- hlih' jmah' ba'. 20 Jëeh' lä'jëë- hi- jmee- he- hlih' na-hooyh' kih' wa'je-, sa- hnooy' ya-näay' jee' jnä' wa'je- mah' sa- lä'jnä' he- jmeey'. 21 Pero hi- tääh' jmee- lä- hnoo' ju'dsoo', hi- he' ba' go-näay' jee' jnä' wa'je- mah' lä'ja- lä'jnä' la' kyaah' be' kih' Dio lä'jë- he- jmeey- —ga-jäh' Jesús siyh- Nicodemo.

Koō ka-läh' ga-løø' Jwaa' hi- ma' choo~ jmii- hlëeh- kih' Jesús

²² Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta- hwa' Judea, hi- jnääh' discípulo ga-nøø' jnääh' kyaayh'. Jee' ja- ga-jä' jnääh' kyaayh' miih- jmii' hi- ma' chaay~ dsa- jmii-. ²³ Jwaa' ka-läh' ma' chaay~ dsa- jmii- jee' jwii- Enón, koo' Salim, jëeh' jee' ja- cha- cha-miih- jmii-. Jee' ja- ma' dsa-nää' dsa- mah' ma' saay- jmii-. ²⁴ Jmii' ja-, sa- ga- ma-taah- dsa- Jwaa' neh- ñe'.

²⁵ He- ja- ko-llaa' discípulo kyaa' Jwaa' ga-taayh' ti-chooy' juu' kyaah' dsa- judiu ha- lä- jmee' dsa- mah' jäy' na-jngëëy' cha-në' Dio. ²⁶ Mah' na-näay' jee' cheh' Jwaa' na'chiyh':

—Ta-jwoh', hi- ma' gya' kyaah' hne- ta- hngaah' ko-taa- kih' jmii- Jordán, hi- ga-kwah' ju'dsoo' kih' he', na' chaay~ dsa- jmii-. Ga-lä-jëë- ba' dsa- dsa-nää' kyaayh'.

²⁷ Mah' ga-jäh' Jwaa' siiyh':

—Sa- le' hyoh- dsa- ni- miih-, wa'ra- jäh' kih' sa- ga-hyoyh' kih' Dio. ²⁸ ¿Ja' he' ba' hnäh' ga-nuuh- hnäh' kin- he- ga-jwahn'? “Ja' he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa- hi- ga-chee' Dio jää' mah' hlëehn' kiyh'.” ²⁹ Dsa-më' hi- dsa-jee' goo- laay' kyaa' dsa-ñuuh- hi- jee' goo- kyaayh'. Pero ome' kyaa' dsa-ñuuh- he' hi- cheh' koo' kiyh' chaay- llu' kyaah' koo- nuuy' hlëeh' dsa-ñuuh- he'. Lä-ja- la' ki- jnä' ka-läh', ma-jëë' dsen- go-te- na' he- ma-ja- Cristo. ³⁰ Jmee- bii' juuh' ta' kiyh' mah' lä-ja- lä-hwaa' ta' kin-.

Hi- ja' gyuuh' jmi- gyuu- kye- në' kih' jee' lä-jëë-

31 Hī- ja' gyuuḥ' kye- nē' kih' jee' lä'jēē'. Pero hī- chaḗ- hwa' la-, hwa' la- ba' na'jnäy', hi- hlēyḥ' kih' he- cha- hwa' la- ba'. Hī- ja' gyuuḥ' jmi-gyuu- kye- nē' kih' jee' lä'jēē'. 32 He- ma-jēy- he- ma-nuuy', he- ja- ba' hlēyḥ', pero ni- ja- sa- heeh- juu' he- kway'. 33 Hī- heeh- juu' he- kway', hī- he' jmee- bih' dsoo' juu' kih' Dio. 34 Jēeh' hī- ga-chee' Dio, hlēyḥ' juu' kih' Dio ba'. Hi- ja' kyaah' hih' kwa- Dio jmi-llē' kih'. 35 Jēeh', Täa' hnäy' ba' Jooy'. Hi- ga-tooyh- goo- Jooy' lä-jē- he- ga- cha-. 36 Hī- jmee- dsoo' dsē' kih' Jooy' Dio lä- ma-chaay- ja- ba'. Pero hī- sa- jmee- dsoo' dsē' kih' Jooy' Dio sa- jēy' jee' jmee- Dio hih'. He- wi' he- na' ga- chee' Dio, he- ja- ba' ja- nē' kiyh'.

4

Jaa- dsa-mē' hī- chaḗ- hwa' Samária ga-hlēh' kyaah' Jesús

1 Ga-nuu' dsa- fariseo hlēh' dsa- kih' Jesús, ma' jäyh' jwēē' ga' dsa- jāā- Jesús hi- jwēē' ga' dsa- chaay- jmi- lä-koh' ga' Jwaa-. Hi- ga-lä-ñe- Dsa-jōh' jnān' he- ga-nuu' dsa- fariseo juu' ja-. 2 (Ma-ke- ja' he' hñii' Jesús hī- ma' choo- jmi-. Jnāh' discípulo ba' hī- ma' choo- jmi-.) 3 He- ja- ya-hēē' Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh' ta- Galilea ka-läh'.

4 Ga-jmee' bii' kiyh' ngooy' ta- hwa' kih' Samária. 5 Ga-tēy' kooy- jee' jwi- kih' Samária he- ma' chee- Sicar, jāh- kih' hwa' he- ga-kwēh' Jacob jooy' José. 6 Jee' ja- ma' chih' kooy- jmi-too- he- ga-jmee' Jacob. Ga-hwaa' Jesús jee' häy' jwē'

mah' ga' gyay- ga' teeyh- dsëy' koo' jmi-too- ja-.
 Hor~ ja- ma-ngoo' ga'të' lla'hyoo'. ⁷ Ja' jaa-
 dsa-më' hi- chaa- Samária, ya'kye' jmi-. Mah'
 ga'jäh' Jesús siyh':

—Kwëeh' jnä' miih- jmi- kyah' huhn'.

⁸ (Jnääh' discípulo kyaay' na'nøø' jnääh' ta' jee'
 jwii- na'lä' jnääh' he- ga'kih' jnääh'.)

⁹ Hi' dsa-më' hi- ma' chaa- Samária he' ga' siyh'
 Jesús:

—¿Ha- lä'ja- hne- hi- laa' dsa- judiu ngiih' jmi-
 kin' mah' huh', jnä' hi- laa' dsa- chaa- Samária?

(Jëeh', dsa- judiu sa' jwayh' kyaah' dsa- samar-
 itano.)

¹⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Wa'ra- jäh' kih' ñeh' hee- na- he- la' kwa- Dio,
 hi' hiji- na- hi- ngii- jmi- kyah' mah' hiyh', hne-
 ba' ngiih' kiyh' jmi- he- huh' hi' hñiiy' kwëeyh'
 hne- jmi- jiih'.

¹¹ Mah' ga'jäh' dsa-më' he' ka-läh':

—¿Ha- lä' jmeeh' Dsa-jøøh' kyaan-? Sa- cha- ni-
 miih- he- kyeh' he- kyaah' chooh' jmi-, hi' juuh-
 jwërte jmi-too- la-. ¿Ha- ba' ta' haa' jmi- jiih' ja-
 he- kwah'? ¹² ¿Che' jøøh' ga' hne- lä'koh' ga' Jacob
 dsa- ma-gyuh- kyaa' jnääh', hi- ga'kwëeh' jnääh'
 ' jmi-too- la-? Jee' la- ga'hiyh' kyaah' jooy' hi'
 kyaah' lä'jëë' jah' kyaay' ka-läh'.

¹³ Mah' ga'jeeh- Jesús juu' kih' dsa-më' he':

—Wa' hi- cha- hi-, hi- hih' jmi- he- haa' la-,
 koo- ka-läh' jä- lä' kii- dsëy'. ¹⁴ Pero hi- hih' jmi-
 he- kwa' jnä', jih'koh' jih'lih' sa' jä- lä'kii- dsëy'.

Jmiī he- kwa`jnäʹ, he- ja- hyaˆ läˆ ma-hya- ja-ba' nehˆ tuh-dsäy' he- jmeeˆ chaay- tääʹ.

15 Mah' ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ siyhˆ:

—Kwëeh` jnäʹ jmiī ja-, Dsa-jøøh' kyaanˆ, mah' saˆ jäˆ lä-kīi- dsenˆ. Lä-ja- moˆ soˆ jän- jee' la- ya'kyen' jmiī —ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ.

16 Mah' ga-jähʹ Jesús siyhˆ:

—Gwaah- mah' go-kyaaˆ dsa-ñuuuh- kyaah' taˆ laˆ.

17 —Saˆ chaa- dsa-ñuuuh- kyaanˆ —ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ siyhˆ.

—Ja-ba' dsoo' he- ma-jäh', saˆ chaa- dsa-ñuuuh- kyaah'. 18 Jëeh' hñaaʹ dsa-ñuuuh- hi- ma-lä-kyaah, hi' hi- kyaah' na', jaˆ he' dsa-ñuuuh- kyaah' he'. He- dsoo' na- ma-jäh' —ga-jähʹ Jesús siyhˆ.

19 —Dsa-jøøh' kyaanˆ, go- hi- ngëeˆ juu' kih' Dio ba' hne- laanˆ. 20 Lä-jëeˆ dsa- ma-gyuh- kyaa' jnääh' dsa- samaritano ga-hnaayh- Dio jee' chih' moh' la-, mah' hnähʹ dsa- judiu jwah' hnähʹ, jwiī- Jerusalén ba' jee' hnääh' Dio —ga-jähʹ dsa-mëʹ heʹ siyhˆ.

21 —Dsa-mëʹ, jmee' dsoo' he- jwahnˆ la-. Llooˆ koõ- jmiı̄, niˆ moh' la- niˆ jwiī- Jerusalén saˆ hnaah' hnähʹ Tää. 22 Saˆ kyuuuhˆ hnähʹ hiji- na- hnaahˆ hnähʹ. Pero jnääh' dsa- judiu, kyuuˆ ba' jnääh', hiji- na- hi- hnäähˆ jnääh', jëeh' ta-laˆ kih' dsa- judiu ba' ja' he- dsa-lääˆ dsa-. 23 Jäˆ koõ- hor~, hiˆ hor~ ja- la' na' ga-juh-. Hi- dsoo' hnaahˆ Tää, hnaayh- lä- hnøø' Jmi-lleʹ Na-jngiī ' hiˆ kyaah' ju'dsoo' ka-lähʹ. Jëeh' Tää` hnäây' dsa- hi- hnaayh- lä-ja-. 24 Jmi-lleʹ ba' laa' Dio. Lä-jëeˆ hi- hnaayh-, jmeeˆ bii' kiyh' hnaayh-

kyaah' jmi-llé' hi' kyaah' ju'dsoo' —ga'jäh' Jesús sïyh'.

25 —Jnä' man' he- jä' hi- jäyh' Mesía kih', hi- jäh' dsa- chee- Cristo. Wa'ra- jay', hi- he' mi-jnääh' ha- lä- la' lä-jé' juu' la- —ga'jäh' dsa-mé' he' sïyh'.

26 Mah' ga'jäh' Jesús:

—Hi- he' he' jnä' hi- hlëeh' kyaah' hne-.

27 Hor- ja- ya-nøø' jnääh' discípulo kyaay'. Peer- ga-lä-dsaa- dsé- jnääh' ma' ga-jëé' jnääh' llä' Jesús juu' kyaah' jaa- dsa-mé'. Pero ni' jaa- sa' ga-tuu- dsé' ma' ngii' juu' hee- juu' ja- ma' llay', hi- he-la' ma' hlëeyh' kyaah' dsa-mé' he'. 28 Jee' ja- ga-chih' dsa-mé' mi'dsuu' kiyh' mah' ngaayh' ta' jee' jwii-, na'chiiyh' lä-jëé' dsa-:

29 —Ma-nøøñ' ma-jëén' jaa- dsa-nuuh- hi- ma-siäh' jnä' lä-jé' go-te' he- ma-jmeen'. ¿Che' ja' hi- he' oo' Cristo hi- hii' juu' kih'?

30 Lä-chah' ja- ga-hwëé- dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-, na'näay' na-jëéy-. 31 Ta'ko-jiih' ja- ma' chuu' jnääh' kyaayh':

—Ta-jwoh', kuh-hih'.

32 Mah' ga'sïyh' jnääh':

—Cha- ba' he- kuhn' he- sa' kyuuh- hnäh'.

33 He-ja- ga-ngii' jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Che' chaa- jaa- hi- ma-ja- hi- ma-ya-ka' he- kuyh'?

34 Mah' ga'jäh' Jesús sïyh' ka-läh':

—He- jmeen' lä- hnøø' hi- ga-chee' jnä' mah' mi'hñaan' ta' kiyh', he- ja- ba' ma' he- jmee' dsa-këén'. 35 ¿Ja' jawah' hnäh', hnøø' ga' kye' sih-

mah' chooh' dsa- ta' kih'? Pero jnä' jwahn', chooh' hnäh' nēh' mah' jēē da' hnäh' lä'kaa- jee' tääh' dsa- hi- laa' lä'koo- mi'ju- he- ma- ää- he- ma- le' chooh' dsa-. ³⁶ Hi- chaah- dsa- liyh' ba' jñey'. He- chaayh- dsa- mah' chaa- tää', la' lä'koo- he- chooyh- mi'ju- mah' sa- hee' jih'koh'. Kyaah' lä'ja-, ko-jøh' ba' lä'chaa- llu' hi- ga-jngēē' kyaah' hi- ga-chooh' ta'. ³⁷ Heh' lä' jäh' juu' la-, la' ju'dsoo': "Jñah' ba' hi- jngēē-, hi' jñah' ba' hi- chooh' ta'." ³⁸ Jnä' ga-cheen- hnäh' mah' chooh' hnäh' ta' he- sa' ga-jñeeh' hnäh'. Jñah' ba' ga-kēē' ta' kih', mah' hnäh' ga-taah' hnäh' jee' la' ta' kiyh' mah' koo- chooh' ba' hnäh' ta' ja- —ga-jäh' Jesús siyh'.

³⁹ He-ja- jwēē' samaritano, hi- chaa- jee' jwii- ja- ga-lä-dsoo' dsē' kih' Jesús, lä'koo- ma' ga-nuuy' juu' kih' dsa-mē' hi- ga-jäh': "Lä-jē' ba' he- ma-jmeen' ma-siiyh' jnä'." ⁴⁰ He-ja- ya-nää' samaritano he' ya-jēēy' Jesús mah' ga-chuuy' kyaayh', ga-siiyh':

—Jä' kyaah' jnääh' jee' la-.

He-ja- ga-jäy' to' jmi' jee' ja-. ⁴¹ Jwēē' ga' dsa- ga-lä-dsoo' dsē' ma' ga-nuuy' he- ma' hlēēyh' ja-. ⁴² Lä-jēē' hi- he' ma' siih' dsa-mē' he':

—Ja- ma-la' juu' kyah' hne- jmee- jnääh' dsoo', hñaa' jnääh' ma-nuu' jnääh' juu' kiyh'. Na' ba' rä' si' ma-ñē' jnääh' ma-ra' ju'dsoo', hi- he' he' Cristo, hi- lää- dsa- jmi-gyuu'.

Ga-mi-hlää' Jesús chih- kyaa' jaa- dsa-jøøh' kyaa' rey

43 Ma⁻ngëë' to' jmi^h ja⁻, ya⁻hëë' Jesús jee' ja⁻, ngaayh' ta' Galilea. 44 (Hñii' Jesús ga⁻jäh', jaa⁻ hi⁻ ngëë' juu' kih' Dio jee' jwii⁻ gooy' sa⁻ hnää' dsih'.) 45 Ma' ga⁻llaayh' hwa' Galilea, dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jee' ja⁻ ga⁻hëeyh⁻ bih' llu', kih' he⁻ ga⁻jëey' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey' Jesús ma' ga⁻të' jmi^h kuyh⁻ borrego mäh' jwii⁻ Jerusalén. Jëeh' na'nää' dsa⁻ he' ka⁻läh' ma' ga⁻të' jmi^h ja⁻.

46 Koo⁻ ka⁻läh' ga⁻llooy' jwii⁻ Caná he⁻ na⁻hëe⁻ hwa' Galilea, jee' ga⁻jmeey' jmi⁻dsë⁻ ba' ga⁻lii⁻ jmi^h mi'jeh'. Jee' jwii⁻ Capernaum ja⁻, ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jøøh' kyaa' rey hi⁻ ma⁻dsaah' jaa⁻ chih⁻ kyaa'. 47 Lä⁻ ma' ga⁻nuu' dsa⁻jøøh' he' ya⁻hëë' Jesús hwa' Judea jayh' ta' hwa' Galilea, he⁻ja⁻ ñeey' ga⁻mi⁻jëey⁻ mah' ga⁻chuuy' kyaah', ga⁻siyh⁻:
—Man⁻ mah' mi⁻hlääh' chih⁻ kyaan⁻ hi⁻ ma⁻kyaa' dsa⁻juu'.

48 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siyh⁻:

—Sa⁻ hëeh' hnäh' wa⁻ra⁻ jäh' kih' sa⁻ jmeen⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jëeh' hnäh'.

49 —Dsa⁻jøøh' kyaan⁻, ma⁻nøøn' ga⁻juh⁻, jää' sa⁻ ga⁻ ma⁻juu⁻ chih⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh' dsa⁻jøøh' he' siyh⁻.

50 Mah' ga⁻jäh' Jesús siyh⁻:

—Gwaah⁻ ba' hne⁻ kyah', chaa⁻ ba' chih⁻ kyaah'.

Dsa⁻jøøh' he' ga⁻jmeey' ba' dsoo' dsëy' ma' ga⁻jäh' Jesús lä⁻ja⁻, mah' ngaayh'. 51 Ni⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻llaayh' kiyh', ya⁻nää' dsa⁻ kyaay' ga⁻mi⁻jëey⁻, mah' ga⁻jmeeyh' juu', ga⁻jäyh':

—Ma⁻jä' ba' kih' chih⁻ kyaah'.

52 Mah' ga'ngii' dsa-jøøh' he' juu' kih' dsa-
kyaay':

—¿Hee- hor~ ga-løø' chaay- llu'?

Mah' ga-jäh' dsa- kyaay':

—Lloo', ko-hi' gyii', ya-hii' llii' kiyh'.

53 Mah' ga-lä'dsooh~ dsë' jmii- chih- he', ja-ba'
hor~ ja- ga-jäh' Jesús: “Chaa- ba' chih- kyaah'.”
He-ja- cha-gamiih- ga-lä'dsoo' dsëy' lä'kye- hi-
chaa- cha'neh' kiyh'.

54 Jee' la- ga-të' to' he- jah-gaa- he- ga-jmee'
Jesús, ma' ya-hëëy' hwa' Judea ngaayh' ta' hwa'
Galilea.

5

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa- liih- goo- tü'

1 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta' Jerusalén.
Ma-ja- ma' tääh' dsa- judiu jmii'. 2 Jee' jwii-
Jerusalén chih' koo- na'hyah- jee' dsa-ha' jmii-,
jääh- Ho'haah' kih' Oveja. Jee' ja- chee- Betesda
kyaah' juu' hebreo. Ma' cha- lä'ku' lä'jii' kih'
jmi-too- ja- hña' jee' kih' hoo' na'hii'. 3 Jee' ja- ma'
saa' jwëë' hi- dsaah', hi- tuu', hi- jluuh', kyaah' hi-
sa- le' ngë', ma' jøøy~ he- hor~ jeh' jmii-. 4 Jëeh'
ma' lih' koh' ba' ma' jñaä' jaa- ángel jee' haa' jmii-
ja-, mah' ma' kah- ma' gwëyh-. Ma-la- ma-kah'
ma-gwëh' jmii- ja-, hi- ga-tëë' to-në' dsa-he' neh-
jmii- ja-, dsa-jä' go-te~ kiyh' wa' he- cha- he-
dsoo' he- laay'. 5 Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-nñuh-
hi- ma-hya- gyii'gya' jña' ji-ñe- dsaah'. 6 Ma'
ga-jëë' Jesús dsa- he' na-kyaay' jee' ja-, ñe- bih'
he- ma-lä-hii' dsaah' dsa- he', mah' ga-siiyh':

—¿Che' hnooh⁻ jä¹ kyah¹? —ga⁻jä^h Jesús siiyh⁺.

7 —Sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ taah⁺ jnä⁺ cha⁺jmii⁻ na⁻ wa⁺ra⁻ ga⁻kah¹ ga⁻gwëh¹. Jää¹ ga⁺ jñah⁺ taah⁻ hñii⁺, ja⁻ga⁺ lloo[~] jnä⁺ —ga⁻jä^h dsa⁻dsaah⁺ he⁺ siiyh⁺.

8 —Noo⁻ jee⁺ kyaah¹ na⁻, kii¹ jii⁺ kyah¹ mah¹ ngë⁻ —ga⁻jä^h Jesús siiyh⁺.

9 Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻jä¹ kiyh¹ mah¹ ga⁻kooy¹ jii⁺ kiyh¹, ngaayh¹. Jmii⁺ ja⁻ ma⁺ la¹ jmii⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹.

10 He⁻ja⁻ ga⁻jä^h dsa⁻ta⁺ judiu siiyh⁺ hi⁻ ga⁻jä¹ kih¹ he⁺:

—Jmii⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ ba⁺ na¹, sa⁺ cha⁻ jwë⁺ kooh¹ jii⁺ kyah¹ —ga⁻jäy^h.

11 —Hi⁻ ma⁻mi⁻hlää⁺ jnä⁺, hi⁻ he⁺ ma⁻siih⁺ jnä⁺: “Kii¹ jii⁺ kyah¹ mah¹ ngë⁻” —ga⁻jä^h hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ he⁺.

12 —¿Hii⁻ na⁻, hi⁻ ma⁻siih⁺ hne⁻: “Kii¹ jii⁺ kyah¹ mah¹ ngë⁻”? —ga⁻jä^h dsa⁻ta⁺ he⁺.

13 Pero dsa⁻ñuu^h he⁺, sa⁺ ga⁻lä⁺kyuuy⁺ hii⁻ he⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻hlääy⁺, jëeh⁺ Jesús ga⁻ääh¹ go⁻te[~] jee⁺ kih¹ jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻. 14 Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻jee¹ Jesús dsa⁻ he⁺ ka⁻lä^h jee⁺ chih¹ gwah⁺ ja⁻ mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Jëë⁻ da⁺, na¹ he⁻ ma⁻jä¹ kyah¹, mo⁻to⁺ jmee⁻ ga⁻dso⁺kye⁻, mah¹ sa⁺ jä⁺ he⁻ hliih¹ ga⁺ në⁺ kyah¹ —ga⁻jä^h Jesús siiyh⁺.

15 Ja⁻ga⁺ ngooy¹ na⁺jmeeyh⁺ juu¹ kih¹ dsa⁻ta⁺ judiu, na⁺chiiyh⁺:

—Jesús ba⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻hlää⁺ jnä⁺ —ga⁻jäy^h.

16 Kih¹ he⁻ja⁻ ba⁺ ja⁻, ma⁺ hnooh⁻ dsa⁻ta⁺ he⁺ ha⁻ lä⁻ jwë⁺ jee⁺ ma⁺ jngëëyh¹ Jesús, jëeh⁺ ma⁺ mi⁻hlääy⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ jmii⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹. 17 Mah¹ ga⁻jä^h Jesús siiyh⁺:

—Tää` kyaan⁺, jmee⁺ ta' lä`jiih¹ na¹, hi⁺ ja`ba' lä`ja` jmee⁺ jnä⁺ ka`läh⁺.

¹⁸ He`ja` cha`ga`miih⁻ ma' hnooh⁻ dsa`ta' he⁻ ha` lä`jee' ma' jngëëyh¹ Jesús. Ja⁺ ma`la⁺ kih¹ he` sa⁺ ma' høøy⁺ jmi⁺ he` teeh⁻ dsa` dsë¹, lä`kye⁻ kih¹ he` ma' jäyh⁺: “Dio laa¹ Tää` kyaan⁻,” ma' jmääy⁻ hñiiy⁺ kwee⁻ kyaah¹ Dio.

Jesús jmee⁺ chaq⁻ dsa⁻ tää⁻

¹⁹ Koo⁻ ka`läh⁺ ga`jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga`siyh⁺:

—Ma`ra⁺ ju`dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺. Joó⁺ Dio sa⁺ le⁺ jmee¹ ni⁺ miih⁻ jee' tēëy⁻ hñiiy⁺. He⁻ jēëy⁻ jmee⁺ jmiy⁻, he⁻ ja`ba' jmeey⁺. Lä`jē⁺ he` jmee⁺ Tää`, ja`ba' lä`ja` kwee⁻ go`te¹ jmee⁺ Jooy⁺ ka`läh⁺.

²⁰ Hnäa¹ ba' Tää` Joó⁺, hi⁺ mi`jnääy⁺ kiyh¹ lä`jē⁺ he` jmeey⁺. Pero cha`ga`miih⁻ he` juh`gaa⁻ lä`koh⁺ ga' he` jmeey⁺ la⁻, mi`jnääy⁺ kih¹ Jooy⁺ ta' cha`né, lä`jiih¹ lä`dsaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺. ²¹ Ja`ba' lä`koo⁻ mi`jiih¹ Tää` hi⁻ ma`na`juu⁺, mah¹ jmeey¹ chaay⁻ ka`läh⁺, ja`ba' lä`ja` Jooy⁺ jmeey¹ chaa⁻ lä`jah⁺ hi` hnääy¹. ²² Sa⁺ lla¹ Tää` ta' kih¹ ni⁺ jaa⁻, ga`tooyh⁻ goo⁻ Jooy⁺ ba' mah¹ llay¹ ta' kih¹ lä`jē⁺. ²³ Mah¹ lä`ja` lä`jē⁺ dsa` jmee¹ juuh⁻ kih¹ Joó⁺ Dio lä`koo⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää`. Hi⁻ sa⁺ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ Jooy⁺, sa⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Tää` hi⁻ ga`cheey¹.

²⁴ Ma`ra⁺ ju`dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁺ hi⁺ jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy¹ kih¹ hi⁻ ga`chee¹ jnä⁺, chaay⁻ tää⁻ ba'. Sa⁺ jä`dso`jwi⁺ né kiyh¹. Lla⁻ he` ma`juuy⁻, ma`tēëyh¹ jee' chaay⁻ tää⁻. ²⁵ Ma`ra⁺ ju`dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺. Jä`koo⁻ hor⁻, hi⁻ hor⁻ ja` la¹ na¹. Ma`tē⁺ jee' nuu¹ lä`jē⁺ hi⁻ na`juu⁺ juu¹ kih¹

Joo' Dio. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ nuu⁺ kiyh⁺, mo⁺so⁺ juuy⁺.
²⁶ Jëeh⁺, Täa⁺, kih⁺ hñii⁺ bih⁺ na⁺jiih⁺. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
 ga⁻kway⁺ jwë⁺ he⁻ na⁺jiih⁺ kih⁺ hñii⁺ Jooy⁺ ka⁻läh⁺.
²⁷ Hi⁺ ga⁻hñaa⁺y⁺ llay⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ laay⁺
 Hi⁻ ga⁻lëë⁺ngo⁺. ²⁸ Ta⁺ jmee⁻ dsa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻
 jwahn⁺ la⁻. Jä⁻ koo⁻ hor[~] nuu⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺
 to⁻høø⁻ tëën⁺ kiyh⁺. ²⁹ Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeë⁺ he⁻
 llu⁺, lä⁺jiiyh⁺ mah⁺ tëëy⁺ jee⁺ chaay⁻ tää⁺. Hi⁺ lä⁺jëë⁺
 hi⁻ ga⁺jmeë⁺ he⁻ hliih⁺, lä⁺jiiyh⁺ mah⁺ dsa⁻naäy⁺
 kyaah⁺ dso⁺jwii⁺ ba⁺.

Cha⁻ba⁻he⁻jmeë⁺ju'dsoo⁺kih⁺Joo⁺Dio

³⁰ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le⁺ jmeen⁺ jee⁺ tëën⁻ hñiin⁺.
 Lä⁻koo⁻ te⁺ man⁺ kih⁺ Täa⁺ kyaan⁺, ko⁻ja⁻ ba⁺ te⁺
 llan⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁺. Hi⁺ kyaah⁺ ju'dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺ llan⁺
 ta⁺, jëeh⁺ sa⁺ hnoohn⁻ he⁻ hnoon⁺ hñiin⁺. Hnoohn⁻
 he⁻ hnøø⁺ Täa⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺ jnä⁺ ba⁺. ³¹ Cher⁺ mah⁺
 hñiin⁺ ba⁺ jmeen⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺, sa⁺ jmaa⁺ ju'dsoo⁺
 kin⁺ lä⁻ja⁻. ³² Chaa⁻ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ jmeë⁺ ju'dsoo⁺
 kin⁺. Jnä⁺ man⁺, ju'dsoo⁺ he⁻ jmeey⁻ kin⁺, la⁺ dsoo⁺.
³³ Ga⁻cheëh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁺ngii⁺ juu⁺ kih⁺ Jwaa⁻,
 hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jäyh⁺ ja⁻, la⁺ ju'dsoo⁺. ³⁴ Sa⁺ jmeë⁻
 bii⁺ ki⁺ jnä⁺ ju'dsoo⁺ kih⁺ dsa⁺. He⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺
 ba⁺ ja⁻, he⁻ ga⁺jmeë⁺ Jwaa⁻ ju'dsoo⁺ kin⁺, mah⁺
 lä⁻ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺. ³⁵ Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻
 he⁻ na⁻hih[~] mah⁺ ma⁺ kwa⁺ jmëë⁺. Hi⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻
 hnäh⁺ llu⁺ miih⁻ jmi⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻kway⁺ ja⁻.
³⁶ Pero cha⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ jmeë⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺ he⁻
 juuh⁻ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ ju'dsoo⁺ he⁻ ga⁺jmeë⁺ Jwaa⁻.
 Lä⁻jë⁻ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëeh⁺ Dio jnä⁺ mah⁺ mi⁺ten⁺,
 ja⁻ba⁻ ta⁺ he⁻ jmeen⁺ la⁻, jmeë⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺, Täa⁺
 ba⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺ jnä⁺. ³⁷ Hi⁺ Täa⁺ hi⁻ ga⁻cheë⁺

jnä', ga'jmeey' ju'dsoo' kin' ka-läh'. Ni' koo- hä sa' ga'nũh- hnäh' lä' ma' ga'hleeyh', ni' lä'ja- sa' ga'jēh- hnih'. 38 Hi' ni' sa' ga'jä' juu' kiyh' neh' tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa' heeh' hnäh' kih' hi- ga'cheey'. 39 Ja- hēh- da' hnäh' kwee- lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jēh', laah' hnäh' kyaah' juu' na- chaah- hnäh' tää'. Ja-ba' juu' na- jmee- ju'dsoo' kin' ka-läh'. 40 Ni' lä'ja- sa' hnooh- hnäh' juu' kin' mah' jmeen' chaah- hnäh' tää'.

41 'Ja' he- hnoon' mah' leen' jøh' cha'nē' dsa-. 42 Jnä' kyūun- hnäh', man' kwee- sa' hnaah- hnäh' Dio. 43 Jnä' ma-jan- kyaah' mada- kih' Tää', mah' hnäh' sa' heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä' hyoh- dsēy' hñiiy', tää' sa' tääh' hnäh' jmeeh- he' kih' hi- he'. 44 Ha- lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh', jēh' hnooh' hnäh' ha- lä' jee' leeh' hnäh' kaah' cha'nē' dsa-kyaah' hnäh' hi' sa' hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'nē' Dio. 45 Ta' jmee- hnäh' hũ'dsē- jnä' hnēen- hnäh' cha'nē' Tää' kyaan-. Moisé, hi- kyeh' hnäh' o-jøh- dsē- kih', hi- he' ba' hnēē- hnäh'. 46 Wa'ra- jäh' kih' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'jäh' Moisé, lä'ja- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin' ka-läh'. Jēh', he- ga'siiy' ja-, hlēeh- kin' ba' ja-. 47 Pero cher'mah' sa' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'siiy' ja-, ha- ba' lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh' juu' kin'.

6

*Ga'ääh- Jesús hñä' mil dsa-ñũh-
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)*

1 Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hngaah' ko-taa- jmi' juuh- he- hla- hwa' Galilea, ja-ba' he- jäyh' kih' Tiberia. 2 Jwëë' dsa- ma' chaa- kaah' kiyh', kih' he- ma' jëëy- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeey- lä-koo- hä' ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. 3 Ja-ga' ga-wii' Jesús ta' jee' chih' koo- lle'koh' mah' jee' ja- ga-tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. 4 Jmii' ja- ma-ya-jäh' të' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'. 5 Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' jwërte dsa- hi- ya-nää' mah' ga-siiyh' Felipe:

—¿Ha- ba' dsa-nøøn' dsa-län' miih- he- kuh- dsa- la-?

6 Pero he- ga-jäyh' lä-ja-, he- ma' hnøøy' ma' jëëy' hee- ja- ma' jäh' Felipe. Jëeh' kyuuh- bih' ha- lä- jmeey'. 7 Mah' ga-jäh' Felipe:

—Sa- lee- to' hña-loo' jmi' ta' he- kyaah' län' he-ñiih- mah' tëë' lä-jëë- dsa- ma- miih'.

8 Mah' ga-jäh' jaa- discípulo kyaay', Andre' øøh- Simón Pee':

9 —Jee' la- hää' jaa- chih- hi- kye- hña' he-ñiih- he- na-la' kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee- he- oo' kih' lä-jëë- dsa- hi- tääh' na- —ga-jäyh'.

10 —Chiih' lä-jëë- dsa- na-, wa' dsa-taayh' wa' gyay- hwa' —ga-jäh' Jesús.

Jee' ga-taayh' ja-, ma' cha- cha-miih- nuu-. Kih' lä-jëë- dsa- hi- ga-taah' jee' ja-, ma-la- dsa-ñuuh- ma' tee' koo- hña' mil. 11 Ga-ka' Jesús he-ñiih' ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la- ma-kway' ti'hmaah', ga-jmeey' jwi' he-ñiih- ja- mah' ga-kwëëyh' discípulo. Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jmee' discípulo kyaah' hi- ma' tääh' hwa'. Hi-

jā-ba' lǟjā- gājmeey' kih' hmooh- mäh' he',
gākwëeyh' dsa- ha- kōo- jiih' ma' hnøø' lǟjaa-
lǟjaay-. ¹² Ma-la- ma-këë' lǟjëë- dsa-, gājmeey'
Jesús mada- kyaa' jnääh' discípulo:

—Juuh` hnäh' lǟjë- jwi' he- ma- chaa- na- mah'
sa- hee'.

¹³ Ma-la- ma-juuuh' lǟjë- jwi' he- gāchaa' jā-
gākah' gya-to' sa'miih- jwi' kih' hña' he'ñiih- he-
ma' na-la- kyaa' cebada. ¹⁴ Ma' gājëe' dsa- he',
he- juh- gaa- he- gājmeey' Jesús jee' jā-, gājäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo', hi- na- he' hih' dsa- hi- ngëe-
juu' kih' Dio hi- gājäh' dsa- kih' jä- jmi-gyuu- la-.

¹⁵ Pero ma-liih- ba' Jesús, he- hnøø' dsa- lǟbii'
lǟjaa' ma'tëey' mah' ma'jmäay' rey kyaa'y', he- jā-
kōo- ka-läh' ga-wiyy' ta- lle'koh' ja- mah' ga-jäy'
hñiiy'.

Ga'ngë' Jesús në' jmii-

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ma' ga-nuu- jmi' jā-, ma-la- jnääh' discípulo
ba' ga-jñaä' jnääh' ta- cha'hoo' jmi-juuuh- jā-.

¹⁷ Ga-tooh' jnääh' neh- na'moo' mah' ga-nøø' jnääh'
' haa' jnääh' jmi-juuuh- jā-, ta- hngaah' jee' chee-
Capernaum. Ma-na-hoo- go-te' hor- jā- ni-
sa- ga' ma-jah- Jesús. ¹⁸ Pero ja' kōo- lle' tä',
lǟjiih' ga-løø' hlüh- jmii-. ¹⁹ Ma-lä-øø'y' kōo- hña'
jñii' kilómetro në' jmii-, ma' ga-jëe' jnääh' Jesús
ja' ya-jäyh- kih' na'moo', ngëy- në' jmii-, mah'
ga-lä-gah' jnääh'. ²⁰ Pero ga-jäh' Jesús siiyh- jnääh'
:

—Jnä' ba' la-, ta- wa' gah' hnäh'.

21 Jā-ga' ga' heeh' jnaäh' lä'kaa- tuh-dsē- jnaäh' neh' na'moo' jā, hi' chah' ba' ga'tēē' jnaäh' hwa' jee' ga'nøø' jnaäh' jā.

Jwēē' dsa- ga'hnaah- Jesús

22 Ma' ga'jna' jyoh' jmii', dsa- hi- ma' tääh' ta' hngaah' jee' ga'hwēē- jnaäh' jā, ga'lä'liih', ma'la' jnaäh' discipulo ba' ga'tooh' jnaäh' neh' koo- ba' na'moo' he- ma' hii' jee' jā. 23 Ta'ko-jiih' ja- ga'lloo' jyoh' ga' na'moo' he- ga'hwēē- ta' jee' jwii- Tiberia, ja- ba' koo' jee' ga'taah' hñá' mil dsa- hi- ga'kuh- jee' jā, jee' ga'kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. 24 Ma' ga'jēē' dsa-, mo'so' chaa- Jesús ni' discipulo kyaay' jee' jā, ga'taayh' neh' na'moo' he- ma' hii' jee' jā, ga'näay' ga'hnaayh' Jesús ta' jee' jwii- Capernaum.

Hñii' Jesús laa' he'ñiih' he- jmee' chaa- dsa-

25 Ma' ga'lla-näay' ta' hngaah' jā, ga'jnaäyh' Jesús mah' ga'siiyh':

—Ta-jwoh', ¿hee- ba' hor- ma-ñeh' hne'?

26 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Ma'ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', ma-ya-nääh' hnäh' hnaah' jnä', ja' kih' he- ga'jēēh' hnäh' he- juh-gaa- he- ga'jmeen'. Hnaah' hnäh' jnä' kih' he- ga'kuh' hnäh' lä-jiih' ga'kēē' hnäh' ba' jā.

27 Ta' wa' heē' hoh' hnäh' kih' ma' he- dsa-lla'. Wa' heē' hoh' hnäh' kih' ma' he- sa-lla', he- jmee' chaa- dsa- tää'. He- la- na- ma' he- kwa' Hi- ga'lēē'ngo' la-. Jēēh', Tääh' hi- laa' Dio, ga'hñaay' jnä' kih' he- la-.

28 Mah' ga'ngii' dsa- he' juu' kiyh':

—¿Hee⁻ na⁻ ga⁻tëë[˘] jnääh[˘] jmeen[˘] mah[˘] jmee[˘] jnääh[˘] lä[˘] hnøø[˘] Dio? —ga⁻jäh[˘] dsa⁻ he[˘].

29 —He⁻ la⁻ ba[˘] hnøø[˘] Dio jmeeh[˘] hnäh[˘], he⁻ jmeeh[˘] hnäh[˘] dsoo[˘] hoh[˘] kih[˘] hi⁻ ga⁻cheey[˘] —ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘].

30 —¿Hee⁻ koo⁻ he⁻ jah⁻gaa⁻ heeh[˘] jnääh[˘], mah[˘] jëë[˘] jnääh[˘], ja⁻ga⁻ jmee[˘] jnääh[˘] dsoo[˘] dsë⁻ jnääh[˘] kyah[˘]? ¿Ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ jmeeh[˘] mah[˘] jëë[˘] jnääh[˘]?

31 Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaä[˘] jnääh[˘] ga⁻kuyh⁻ maná jee[˘] la[˘] hwa[˘] kii⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu[˘] kih[˘] Dio: “He⁻ñi⁻h⁻ he⁻ ja[˘] gyuu^h ba[˘] ja⁻, ga⁻kwëeh[˘] dsih[˘] mah[˘] ga⁻kuyh⁻” —ga⁻jäh[˘] dsa⁻ siiyh[˘].

32 —Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[˘] jwëëhn⁻ hnäh[˘], ja⁻ he[˘] Moisé hi⁻ ga⁻kwa[˘] he⁻ñi⁻h⁻ he⁻ ja[˘] gyuu^h. Tää⁻ kyaan⁻ ba[˘] he[˘] hi⁻ kwëeh⁻ hnäh[˘] ma⁻ra⁻ he⁻ñi⁻h⁻ he⁻ gwa[˘] gyuu^h. 33 Jëëh[˘] he⁻ñi⁻h⁻ he⁻ kwa⁻ Dio, hi⁻ he[˘] he[˘] hi⁻ ga⁻jñaä[˘] gyuu^h, hi⁻ jmee⁻ chaä⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu^h —ga⁻jäh[˘] Jesús ga⁻siiyh[˘].

34 —Kwëeh⁻ jnääh[˘] tää⁻ he⁻ñi⁻h⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻ —ga⁻jäh[˘] dsa⁻ he[˘] siiyh[˘].

35 Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘]:

—Jnä[˘] he[˘] laan[˘] he⁻ñi⁻h⁻ he⁻ jmee⁻ chaä⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmee[˘] ko⁻jøh[˘] kyaah[˘] jnä[˘], jih[˘]koh[˘] sa⁻ jä⁻ lä⁻kyoyh[˘]. Lä⁻ja⁻, hi⁻ jmee⁻ dsoo[˘] dsë⁻ kin⁻, sa⁻ jä⁻ lä⁻kii⁻ dsëy[˘] jih[˘]koh[˘] jih[˘]lih[˘]. 36 Pero jwëëhn⁻ hnäh[˘] ka⁻läh[˘] lä⁻koo⁻ ma⁻jwëëhn[˘] hnäh[˘] jää[˘], ma⁻ke⁻ ma⁻jëëh[˘] hnäh[˘] jnä[˘], sa⁻ ma⁻jmeeh[˘] hnäh[˘] dsoo[˘] hoh[˘] hnäh[˘] kin⁻. 37 Ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ taah⁻ Tää⁻ goon⁻, hi⁻ he[˘] go⁻nää⁻ kin⁻. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ go⁻nää⁻ kin⁻, sa⁻ beë⁻ jnih[˘]. 38 Jëëh[˘], sa⁻ ga⁻jñaan[˘] gyuu^h mah[˘] jmeen⁻ lä⁻ hnoon[˘] hñiin⁻. Ga⁻jñaan[˘] mah[˘] jmeen⁻

lä⁺ hnøø⁺ hi⁻ ga⁺ chee⁺ jnä⁺ ba⁺. ³⁹ Täa⁺ hi⁻ ga⁺ chee⁺ jnä⁺ hyoh⁻ dsëy⁺ lä⁺ la⁻ ba⁺. Sa⁺ hnøøy⁺ dsa⁻ hëë⁺ ki⁻ jnä⁺ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ ga⁺ taayh⁻ goon⁺ mah⁺ ga⁻ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ mi⁺ jiihn⁻ wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁻ gyuu⁺. ⁴⁰ Hi⁻ ga⁺ chee⁺ jnä⁺ hyoh⁻ dsëy⁺ lä⁺ la⁻. Lä⁺ jëë⁺ hi⁻ go⁻ nää⁺ kih⁺ Jooy⁺ mah⁺ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ jmeey⁺ chaa⁻ tää⁺. Mah⁺ jnä⁺ ba⁺ mi⁺ jiih⁻ jnih⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁻ gyuu⁺ —ga⁺ jäh⁺ Jesús siih⁺ dsa⁻ he⁺.

⁴¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ løø⁺ dsa⁻ judiu he⁺ cha⁻ hääy⁻ hlëëyh⁺ wi⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ ma⁺ jäyh⁺, laay⁺ he⁻ ñiih⁻ he⁻ ga⁺ jyoo⁺ gyuu⁺h⁺. ⁴² Lä⁺ la⁻ ga⁺ jäh⁺:

—¿Ja⁺ he⁺ hi⁻ na⁻ joo⁺ José? Kyuu⁺ ba⁺ jne⁺ cho⁺ jmiiy⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ ja⁻ he⁻ jäyh⁺, ga⁺ jñaa⁺ gyuu⁺h⁺?

⁴³ Mah⁺ ga⁺ jäh⁺ Jesús siyh⁺ ka⁻ läh⁺:

—Tu⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ hääh⁻ jnä⁺. ⁴⁴ Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ le⁺ jä⁺ kih⁺ hñii⁺ kyaah⁺ jnä⁺ cher⁺ mah⁺ Täa⁺ hi⁻ ga⁺ chee⁺ jnä⁺ sa⁺ ga⁺ taayh⁻ goon⁺. Mah⁺ jnä⁺ ba⁺ mi⁺ jiih⁻ jnih⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁻ gyuu⁺. ⁴⁵ Lä⁺ la⁻ na⁻ siih⁻ kooh⁻ ko⁻ llaa⁺ hi⁻ ma⁺ ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺ joo⁺: “Dio ba⁺ mi⁻ tēë⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻.” Lä⁺ ja⁻, lä⁺ jëë⁺ hi⁻ ga⁺ nuu⁺ hi⁺ ga⁻ lä⁺ tēëy⁺ kih⁺ Täa⁺, ya⁻ nääy⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

⁴⁶ Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ jëë⁺ Täa⁺. Ma⁺ la⁺ hi⁻ ja⁺ jee⁺ gya⁺ Dio ba⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ ma⁻ jëë⁺ Täa⁺. ⁴⁷ Ma⁺ ra⁻ ju⁺ dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kin⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ chaa⁻ tää⁺. ⁴⁸ Jnä⁺ he⁺ laan⁺ he⁻ ñiih⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. ⁴⁹ Dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻ ga⁻ kuyh⁻ maná jee⁺ la⁺ hwa⁺ kii⁻ ja⁻, pero ga⁺ juuy⁺. ⁵⁰ Pero hi⁻ la⁻ he⁺ he⁻ ñiih⁻ he⁻ ga⁺ jyoo⁺ gyuu⁺h⁺ mah⁺ lä⁺ jëë⁺ hi⁻ ga⁺ kuh⁻ kiyh⁺ mo⁺ so⁺ juuy⁺. ⁵¹ Jnä⁺ he⁺

laan¹ he¹ñi¹h¹ jii¹h¹ he¹ ga¹jyoo¹ gyuu¹h¹. Hi¹ kuh¹ kih¹ he¹ñi¹h¹ la¹, chaay¹ tää¹ ba¹. He¹ñi¹h¹ he¹ kwa¹ jnä¹, la¹ ngo¹ kin¹. He¹ ja¹ kwan¹ mah¹ lä¹ja¹ jmee¹ chaa¹ lä¹jë¹ dsa¹ jmi¹gyuu¹ —ga¹jäh¹ Jesús siyh¹.

52 He¹ja¹ dsa¹ judiu he¹ ga¹ti¹ ga¹chooy¹ juu¹ kyaah¹ øøyh¹:

—¿Ha¹ lä¹ja¹ kwa¹ dsa¹ na¹ ngo¹ kih¹ mah¹ kih¹n?
—ga¹jäh¹.

53 Mah¹ ga¹jäh¹ Jesús siyh¹:

—Ma¹ra¹ ju¹dsoo¹ jwë¹hn¹ hnäh¹, cher¹mah¹ sa¹ ga¹kuh¹ hnäh¹ ngo¹ kih¹ Hi¹ga¹lë¹ngo¹ la¹, hi¹ sa¹ huh¹ hnäh¹ jma¹ kiyh¹ ka¹lä¹h¹, sa¹ të¹eh¹ hnäh¹ jee¹ jmee¹ chaa¹h¹ hnäh¹ tää¹. 54 Hi¹ kuh¹ ngo¹ kin¹ mah¹ hiyh¹ jma¹ kin¹ ka¹lä¹h¹, chaay¹ tää¹ ba¹. Hi¹ jnä¹ mi¹jii¹h¹ jnih¹ wa¹ra¹ ga¹të¹ jee¹ llaa¹ jmi¹gyuu¹.

55 Jë¹eh¹ ngo¹ kin¹, ko¹ he¹ la¹ ba¹ ma¹ he¹ jmee¹ chaa¹ dsa¹, lä¹ja¹ ka¹lä¹h¹ kih¹ hi¹ hi¹h¹ jma¹ kin¹, ko¹ he¹ la¹ ba¹ jmee¹ chaay¹. 56 Hi¹ kuh¹ ngo¹ kin¹ mah¹ hiyh¹ jma¹ kin¹ jäy¹ ko¹ hweh¹ kyaah¹ jnä¹ hi¹ jnä¹ jän¹ kyaay¹h¹ ka¹lä¹h¹. 57 Tää¹ hi¹ na¹jii¹h¹ ga¹chee¹ jnä¹, hi¹ jnä¹ chaan¹ ta¹la¹ kih¹ Tää¹. Ja¹ba¹ lä¹ja¹, hi¹ kuh¹ ki¹ jnä¹, ta¹la¹ ki¹ jnä¹ ba¹ chaay¹.

58 He¹ la¹ ja¹, he¹ñi¹h¹ he¹ ga¹jyoo¹ gyuu¹h¹. Sa¹ la¹ lä¹ la¹ maná he¹ ga¹kuh¹ dsa¹ ma¹gyuh¹ jnän¹ hi¹ ma¹ra¹ he¹ ga¹juu¹ bih¹. Pero hi¹ kuh¹ he¹ñi¹h¹ la¹, chaay¹ tää¹ ga¹lä¹jë¹ joh¹ jmi¹ cha¹ ba¹ —ga¹jäh¹ Jesús siih¹ dsa¹ he¹.

59 Lä¹jë¹ juu¹ la¹ ga¹kwa¹ Jesús neh¹ gwah¹ mäh¹ kih¹ dsa¹ judiu jee¹ jwii¹ Capernaum.

Kyaah¹ juu¹ la¹ jmee¹ chaa¹ dsa¹ tää¹

60 Lắ ma' ga'nuuy' juu' ja-, jwëë' discípulo kyaay' ga'jäh':

—Jwëëh' la' juu' na-. ¿Hii- ga' mo' tih' dsë' nuu' juu' na-?

61 Ñe' ba' Jesús he- ma' tääyh' ma' cha- ma' hääy~ kwaat~ kih' juu' he- ga'hlëeyh' ja-, he-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ché ma-toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin-? 62 Ha- ba' lä' jmeeh' hnäh' ja-, wa'ra- jäh' kih' jëëh' hnäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- wii' ka-läh' jee' ma' gyay' jää'. 63 Jmi-lle' ba' he- jmee' chaa- dsa-, pero jmi-ngo' sa' cha- he- le' jmee' ni' miih-. Lä'jé' juu' he- ma-jwëëhn' hnäh', gwa' kih' jmi-lle' ba' na-, hi- lä-ja- jmee' chaa- dsa-. 64 Pero chaa- ko'llaa' hnäh' hi- sa' ma-jmee' dsoo' dsë' kin- —ga'jäh' Jesús.

Jëëh' ma-kyuu- bih' jää' hii- na- hi- sa- lä-dsoo' dsë' kiyh', hi' kyuy' hii- na- hi- ngëey' kih' dsa'.

65 Mah' ga'jäyh' ka-läh':

—He-ja- ba' na- ma-jwëëhn' hnäh': “Ni' jaa- sa' le' jä' kih' hñii' ki' jnä' cher'mah' sa' ga'taah- Tää' goon'.”

66 Ma-ngëë' ma-jäyh' lä-ja-, jwëë' discípulo kyaay' ga'biyy' kih', mo'so' ga'jmeey' ko-jøh' kyaayh'. 67 Ja-ga' ga'siyyh' lä-jëë' gya-tuuy' jnääh' discípulo kyaay':

—¿Ché hnooh- hnäh' go'nääh' hnäh' ka-läh' lä-na-?

68 He-ja- ga'jäh' Simón Pee':

—Dsa-jøøh' kyaan', hii- ga' na- kih' dsa'nøø' jnääh'. Jaa- hne- ba' kyeh' juu' he- jmee' chaa-

dsa- tää' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. 69 Ma-dsoo' ba' dsë- jnääh' kyah', ma-ñe' ba' jnääh' hne- he' Cristo, Joõ' Dio jiih- -ga-jäh' Pee' siyh-.

70 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

-Ja' ga-lleehn- lä-jëë- gya-tuu' hnäh' mah' jaa- jee' lä-jëë- hnäh' laa' dsa- kyaa' hi-sa-llu'? -ga-jäh' Jesús siyh-.

71 He- ma' hlëeyh- kih' Juda Iscariote, joõ' Simón ba' ja-. Jëeh' Juda he', hi- ga-ngëey' këë- ga', ma' laa' jaa- kih' jee' lä-jëë- gya-tuu' jnääh'.

7

Øøh- Jesús sa- ma' heeh' kiyh'

1 Ma-ngëë' he- ja-, ma' ngë- Jesús hwa' Galilea. Mo-so- ma' hnøoy' ma' ngëëy' ta- Judea, jëeh' dsa- judiu ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' jngëeyh'.

2 Ma-ya-jäh- të' jmi' kih' dsa- judiu, he- ma' hiiy- hmiih- jee' dsa-taayh- ma' të- jmi'. 3 He-ja- ga-jäh' øøyh- siyh-:

-Gwa- hne- ka-läh' ta- Judea, mah' jëë' discípulo kyaa' hi- tääh' jee' oo- ha- lä- la' he- juh-gaa- he- jmeeh-. 4 Jëeh', jaa- hi- hnøø' mi-jnää- hñii', sa- jmeey- ta' kiyh' jee' na-hmää'. Hne- ma-løøh- jmeeh- lä-jë- he- na-, mi-jnää' hñaa' cha-në' lä-jëë- dsa- jmi-gyuu- -ga-jäh' øøyh- siyh- Jesús.

5 Jëeh', ni- ga- øøyh- sa- ma' heeh' kiyh'. 6 Ja-ga- ga-jäh' Jesús siyh-:

-Sa- ga' ma-ja- jmi' kin-, pero kyah' hnäh', wa' he- cha- he- jmi' ba' llu' kyah' hnäh'. 7 Dsa- hi- chaa- jmi-gyuu- la- sa- le' jmeey' na-høøyh' kyah'

hnäh'. Pero jnä' na-hääh', kih' he- mi-jnään' he- jmeey' he- hlih'. ⁸ Go-nää' ba' hnäh' jee' të- jmii' ja-. Pero jnä' sa- niin', jëeh' sa' ga' ma-dsëë' jmii' kin'.

⁹ Ma-ngëë' ma-jäh' lä-ja-, ga-jäy' ta' Galilea ba'.

Ma' ga-të' jmii' jwii- Jerusalén ñee' Jesús

¹⁰ Ma-ngëë' ma-nää' øøyh-, ngoo' ba' Jesús jee' të- jmii' ja-. Pero sa' ngooy' jnä'hä' mah' sa' jëë' dsih'. ¹¹ Pero dsa- judiu ma' hnaayh- Jesús jee' të- jmii' ja-, ma' jäyh':

—¿Na- hi- he'?

¹² Dsa- hi- ma' tääh' jee' jmii' ja- ma' hlëëyh- juu' hii-, ma' cha- ma' hääh' Jesús. Ma' jäh' jwëë' dsa-:

—Dsa- lluu' ba' he'.

Pero jñah' ma' jäh':

—Jah-ha', koo- mi-gaay' dsa- ba'.

¹³ Pero ni- jaa- dsa- sa' ma' hlëëh- jnä'hä' kih' Jesús, kih' he- ma' gayh- dsa-ta'.

¹⁴ Ma-të' to-dsaah- jmii', ja-ga' ngoo' Jesús jee' ma' chih' gwah- mah' ga-løoy' hlëëyh- dsa-.

¹⁵ Peer- ga-lä-dsaa- dsë' dsa- judiu, mah' ma' jäyh':

—Ha- lä-ja- he- kyuuh- dsa- na- cha-miih- hi- sa' cha- jee' ñeey' ga-mi-tëëy- hñiiy'.

¹⁶ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kih' dsa- he':

—Ja- he- la' kin- nuuh- he- kwan- la-, la' kih' hi- ga-chee' jnä' ba'. ¹⁷ Hi- lla- dsë' jmee' lä- hnøø' Dio, lä-kyuuhyh- ha- lä- la' nuuh- he- kwan- la-, che' he- gwa- kih' Dio, o che' he- hlëëhn' kwaat- kin- ba'.

¹⁸ Hi- hlëëh- kwaat- kih' hñii', he- hnooyh- ha- lä- jee' jmäy' hñiiy' jøøh' ba' ja-. Pero hi- hnooh- ha-

lä' jee' jmääy' jøøh' hi' ga' chee' jnä', hi' he' ba' hi' hlëeh' ju'dsoo'. Ni' miih' sa' hlääh' kyaah' juu' kiyh'.

¹⁹ 'Ja' ga' kwëeh' ba' Moisé hnäh' ley mah' ni' jaa' hnäh' sa' ga' mi'teh' hnäh'? ¿He-la' hnooh' hnäh' jngëeh' jnä'?

²⁰ He-ja' ga' hlëeh' jwëë' dsa' he':

—Sa' chaa' ni' jaa' hi' jngëeh' hne'. Hi-sa'llu' ba' na' hää' tuh' hoh'.

²¹ He-ja' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Ga' lä' jëë' ba' hnäh' ga' lä' dsaä' hoh' kih' ga' jëeh' hnäh' ga' jmeen' koo' he' juh' gaa'.

²² Dsoo' ba' jäh' jne' Moisé ga' lla' nuuh' he' uu' jmi'ngo' jnän'. (Pero ja' he' Moisé hi' ga' lla' nuuh' ja', ko'ja' ma'nøø' kih' dsa' ma'gyuh' jnän' hi' ma' chaa' jää' ga' kih' Moisé.) Mah' tuh' hnäh' jmi'ngo' kih' dsa' ñnuuh' lä' kye' jmi' he' teeh' dsa' dsë'. ²³ Heeh' ba' hnäh' he' uu' jmi'ngo' kih' gyuu' ñnuuh' jmi' he' teeh' dsa' dsë' mah' mi'teh' hnäh' lä' koo' na' sii' ley kih' Moisé. ¿He-la' ja' hnee' hnäh' kyaah' jnä', kih' he' ga' mi'hlään' jaa' dsa' ñnuuh' jmi' he' teeh' dsa' dsë'? ²⁴ Ta' ka' hnäh' kwaat' kih' dsa' lä' koo' la' hu'dsë' kyah' hnäh', kye' hnäh' kwaat' lä' koo' lle' ju'dsoo' ba' —ga' jäh' Jesús.

Ga'jmeeh' Jesús juu' ha' ta' jay'

²⁵ He-ja' ga' jäh' ko'llaa' dsa' hi' ma' chaa' Jerusalén:

—¿Ja' hi' na' na' hi' hnaah' dsa' mah' jngëëyh'?

²⁶ 'Ja' hi' he' na' cheh' hlëeh' to'lo' né' lä' jëë' dsa', hi' sa' chaa' hi' hlëëyh' ni' miih'? ¿Che' jahn'

dsoo' ma-heeh- dsa-ta' he- laay' Cristo? ²⁷ Pero dsa- la-, ñe' ba' jne' ha- chaay-. Hi- wa'ra- ga-të' jee' jä- Cristo, ni- jaa- sa- ñe- ha- ta- jäy-.

²⁸ Lä-koo- ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, lä- ma-cheyh' ja- hlëëyh- dsa- jee' chih' gwah- ja-, ga-hlëëyh' koo- ki-gaa-:

—Jwah' hnäh' kyuuh- jnä', hi- ñeh' hnäh' ha- chaan-. Pero sa- ma-jan- jee' tëen- hñiin-. Hi- hi- ga-chee' jnä' jmee' ju'dsoo' jmah'. Hi- he' sa- kyuuh- hnäh'. ²⁹ Pero jnä' kyuu- jnih', jëeh' kih' bih' ya-hëen'. Hi- he' ba' ga-chee' jnä' —ga-jäh' Jesús.

³⁰ He-ja- hnø- dsa- ma' saayh', pero ni- jaa- sa- ga-tuu- dsë' ma' choo' goo-, jëeh' sa- ga' ma-të' hor- kiyh'. ³¹ Jwë- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

—Wa'ra- ja' Cristo, ¿che' hi- he' ga' jmee' cha-gamiih- he- juh-gaa- lä-koh' ga' dsa- la-? —ga-jäh' ko-llaa'.

Ga-lä-hnø- dsa-fariseo ma'saah' Jesús

³² Lä- ma' ga-nuu' dsa- fariseo he', he- hlëeh- dsa- lä-ja- kiyh', he-ja- ga-jmeey' mada- ko-jøh' kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- mah' sooh' poo- kyaa' gwah- kiyh'. ³³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Miih- jmi- ga' gyan' kyaah' hnäh', naah- ba' jnä' kih' hi- ga-chee' jnä'. ³⁴ Ja-ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo-so' jnääh' jnä'. Mo-so' le' go-nääh' hnäh' ha- jee' naahn- —ga-jäh' Jesús.

³⁵ Dsa- fariseo he' ga-lø- ngiiy- juu' kih' dsa-kyaa'yh':

—¿Ha ta dsaah¹ hi na mah¹ mo¹so¹ jnaäh¹ jnih¹? ¿Che' dsaayh¹ lä¹kaa¹ jee' tääh¹ dsa¹goo¹ jne' hi na¹saa¹ na¹jnee¹ jee' kih¹ dsa¹ griego mah¹ dsa¹hlëeyh¹ lä¹kye¹ dsa¹ griego? ³⁶ ¿Hee¹ ba' hnøø¹ jäh¹ juu¹ he¹ ma¹hlëeyh¹ na¹: “Ja¹ ga' hnaah¹ hnäh¹ jnä¹, pero mo¹so¹ jnaäh¹ hnäh¹ jnä¹, mo¹so¹ le¹ go¹naäh¹ hnäh¹ jee' naahn¹”?

Jesús kwa¹ jmi¹ he¹ jmee¹ chaq¹ dsa¹ tää¹

³⁷ Hih¹ ga' ma¹ja¹, la¹ jmi¹ juuh¹ kyaah¹ jee' ga¹dsaa¹ jmi¹ ja¹. Ga¹noo¹ Jesús mah¹ ga¹hlëeyh¹ kyaah¹ cha¹miih¹ be¹:

—Cher¹mah¹ chaq¹ hi lä¹kii¹ dsë¹, wa¹ jäy¹ kyaah¹ jnä¹ mah¹ wa¹ hiyh¹ jmi¹ he¹ kwan¹. ³⁸ Le¹ kiyh¹, lä¹koo¹ na¹sii¹ juu¹ kih¹ Dio, hi¹ jmee¹ dsoo¹ dsë¹ kin¹, lä¹koo¹ jmi¹ juuh¹ he¹ na¹jiih¹ hya¹ neh¹ tuh¹ dsëy¹ —ga¹jäh¹ Jesús.

³⁹ He¹ ga¹jäyh¹ lä¹ja¹ ga¹hlëeyh¹ kih¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹ he¹ hyoh¹ dsa¹ hi¹ jmee¹ dsoo¹ dsë¹ kiyh¹. Jmi¹ ja¹ sa¹ ga¹ ma¹ja¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹, jëeh¹ sa¹ ga¹ ma¹saah¹ Jesús gy¹juuh¹ mah¹ leey¹ jøøh¹.

Ga¹tee¹ ga¹jëë¹ dsa¹ kwaqat¹ kih¹ Jesús

⁴⁰ Ma¹ ga¹nuu¹ dsa¹ hi¹ ma¹tääh¹ jee' ja¹ juu¹ kih¹ Jesús, ko¹llaa¹ dsa¹ he¹ ma¹jäh¹:

—Ma¹ra¹ ju¹dsoo¹, hi¹ la¹ he¹ hi¹ ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio hi¹ hii¹ juu¹ kih¹.

⁴¹ Hi¹ jaa¹ ma¹jäh¹:

—Hi¹ he¹ he¹ Cristo.

Pero jñah¹ ma¹jäh¹:

—¿Ha¹ lä¹ la¹ juu¹ ja¹, heh¹ ya¹hëë¹ jaa¹ dsa¹ Galilea leë¹ Cristo? ⁴² ¿Ja¹ jäh¹ juu¹ kih¹ Dio, sa¹ju¹ kih¹ David ba¹ ya¹hëë¹ hi¹ laa¹ Cristo? Hi¹ ja¹ba¹

jwiī- mäh- he- chee- Belén jee' ma' chaa- David,
jee' ja- ba' ya-hëë' Cristo.

⁴³ He- ja- ga-laa' to' nää' dsa- kwaat~ kih' Jesús.

⁴⁴ Ko-llaa' dsa- he' hnøø' ma' saayh' pero ni' jaa-
sa' ga-tuu- dsë' ma' choo' goo-.

Sa' ga-heeh- dsa-ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Ja- ga- ga-nää' poo- he' jee' ma' tääh' dsa-kaah'
kyaa' jmi-dsa- kyaah' dsa- fariseo. Mah' ga-jäh'
dsa-kaah' he' siiyh'˚:

—¿He-la' sa' ma-teeyh' ta' la'?

⁴⁶ He-ja- ga-jäh' poo- he' siiyh'˚:

—Ni' koo- hä' sa' ma-hlëeh' ni' jaa- dsa-nëeh-
lä-koo- hlëeh' dsa- he'.

⁴⁷ He-ja- ga-jäh' fariseo he' siiyh'˚:

—¿Che' lä-kye- hnäh' ma-lä-gah' hnäh' juu'
kiyh'? ⁴⁸ Ni' jaa- jnääh' dsa-ta' ni' dsa- fariseo
ma-heeh' jnääh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä-jëë' dsa- hi- tääh'
na-, hi- sa' kyëeh' ley, kyaayh' dso'jwii' —ga-jäh'
dsa-ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hi- ma' laa' dsa-kyaa'yh', hi- ñee'
koo- hä' ta-la' hwë' jee' ma' gya' Jesús, ga-jäh'
siiyh'˚:

⁵¹ —Lä-koo- jäh' ley jnän' sa' le' cheen' dso'jwii'
në' kih' dsa', cher'mah' jää' sa' ga' ma-nëeh-
kwee- juu' kiyh' mah' lä-ngëë' jne' hee- na- he-
ma-jmeey'.

⁵² Mah' ga-jeeh- dsa- he' juu' kiyh', ga-siiyh'˚:

—¿Che' laah' hne- dsa- galileo ka-läh'? Hnøøh
' da' kwee- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' jëë' da',
jih'koh' sa' ma-ya-hëë' ni' jaa- hwa' Galilea hi-
ngëë' juu' kih' Dio.

53 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁺jëë⁺ ba' ga⁻nää` ta⁺ kih⁺.

8

Dsa⁻më' hì⁻ ga⁺jaa' kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻

¹ Pero Jesús ngoo⁺ ta⁺ lle⁺koh' he⁻ chee⁻ Olivo.

² Ma' ga⁺jnä⁺ jyoh' jmü', ngooy⁺ ta⁺ jee' chih⁺ gwah⁺. Hi⁺ jwëë' dsa⁻ na⁻nää⁺ jee' ma' cheyh⁺ ja⁻. Jee' ja⁻ ga⁻gyay⁻ ga⁻hlëëyh⁺ dsa⁻. ³ Hor[~] ja⁻ ya⁻nää⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah' fariseo, ya⁻jäy⁺ ja⁻ dsa⁻më' hì⁻ ga⁺jaa' kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻, mah⁺ ga⁻cheeyh⁻ jee' to⁺dsaah⁺ ja⁻. ⁴ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh⁺, dsa⁻më' na⁻ ma⁻jaa⁺ kyaah' dsa⁻ñ^{uu}h⁻. ⁵ Lä⁻koo⁻ lle⁻ ley jnän', ga⁻jmeë' Moisé hih⁺ jngëëhn' kyaah' kuü⁺ dsa⁻më' hì⁻ jmeë' lä⁻na⁻. Ha⁻ gah⁻ hne⁻, ha⁻ lä⁻ jwah⁺.

⁶ He⁻ ma' kay[~] dsë⁺ Jesús ba' ja⁻, hnøøy⁺ ha⁻ lä⁻ jee' ma' hniy⁺ kiyh⁺. Pero Jesús ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁺ mah⁺ ga⁻løøy⁺ siiy⁺ hwa⁺ kyaah' cha⁺gooy⁻. ⁷ Pero na⁻ ba' tääyh' chuüy⁺ kyaah' Jesús, ja⁻ ga⁻ ga⁻nooy⁻ ka⁻läh⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Hih⁺ hnäh⁺ hì⁻ sa⁺ cha⁻ ni⁻ miih⁻ dso⁺kye⁻ kih⁺, hì⁻ he⁺ to⁻në⁺ wa⁺ te⁺ kuü⁺ kiyh⁺.

⁸ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁺ mah⁺ ga⁻siiy⁺ hwa⁺ lä⁻hmëë'. ⁹ Ma' ga⁻nuuy⁺ lä⁻ja⁻, ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ ba' ga⁻løø⁺ ga⁻nää⁺ ma' ga⁻lä⁻liiyh⁻ hni⁺ huu⁺dsë⁻ kiyh⁺. Ga⁻løø⁺ hì⁻ kaah⁺ lä⁻kye⁻ hì⁻ mäh⁺ ga⁻nää⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jä⁺ ma⁻lä⁻ Jesús kyaah' dsa⁻më' hì⁻ ga⁻cheeyh⁻ cha⁺nëy'. ¹⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús jee' ma' gya⁺, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻mě^ʒ, ¿na⁻ hi⁻ ma^ʼ hn^ʰ kyah^ʔ? ¿Che^ʼ ni^ˆ jaa⁻ sa^ˆ ma⁻ taah⁻ hne⁻ dso^ʼ jw^ʰ? —ga^ˆ jah^ʳ Jesús s^ʰyh^ˆ.

¹¹ —Ni^ˆ jaa⁻ Dsa⁻ jøø^h kyaan^ˆ —ga^ˆ jah^ʳ dsa⁻ mē^ʒ he^ʳ s^ʰyh^ˆ.

—Ni^ˆ jnā^ʳ sa^ˆ taahn^ˆ hne⁻ dso^ʼ jw^ʰ. Gwaah⁻ ba^ʳ hne⁻ kyah^ʳ, mo^ˆ to^ˆ jmee⁻ dso^ʼ kye⁻ —ga^ˆ jah^ʳ Jesús s^ʰyh^ˆ.

Jesús laa^ʳ wa^ʳ je⁻ kih^ʳ dsa⁻ jmi⁻ gy^{uu}

¹² Ga⁻ løø^ʳ ka⁻ läh^ʳ Jesús hlēē^h dsa⁻ hi⁻ ma^ʼ tää^h jee^ʳ ja⁻:

—Jnā^ʳ he^ʳ laan^ʳ wa^ʳ je⁻ kih^ʳ dsa⁻ jmi⁻ gy^{uu}. Hi⁻ nuu^ʳ kin^ˆ, mo^ˆ so^ˆ ngēy^ʳ jwē^ʳ hlih^ʳ. Lā^ˆ cha⁻ wa^ʳ je⁻ kiyh^ʳ, he⁻ jmee^ˆ chaay⁻.

¹³ He⁻ ja⁻ ga^ˆ jah^ʳ dsa⁻ fariseo s^ʰyh^ˆ:

—Ju^ʳ dsoo^ʳ he⁻ jmee^h na⁻, la^ʳ kyah^ʳ hñaa^h ba^ʳ hne⁻. He⁻ ja⁻ sa^ˆ la^ʳ dsoo^ʳ juu^ʳ kyah^ʳ.

¹⁴ Mah^ʳ ga^ˆ jah^ʳ Jesús s^ʰyh^ˆ:

—Ma^ˆ ke⁻ jmeen^ˆ ju^ʳ dsoo^ʳ ki^ˆ hñiin^ˆ, pero ma^ˆ ra^ˆ he⁻ la^ʳ dsoo^ʳ juu^ʳ he⁻ jwahn^ˆ, jēē^h jnā^ʳ ba^ʳ man^ˆ ha⁻ na⁻ jan^ʳ hi^ˆ ha⁻ na⁻ naahn^ˆ. Pero hnā^h, sa^ˆ ñeh^ʳ hnā^h ha⁻ na⁻ jan^ʳ hi^ˆ ha⁻ ta^ˆ naahn^ˆ. ¹⁵ Hnā^h kah⁻ kwaat^ˆ lä^ˆ koo⁻ la^ʳ h^{uu} dsē⁻ kyah^ʳ hnā^h. Pero jnā^ʳ sa^ˆ kan^ˆ kwaat^ˆ kih^ʳ ni^ˆ jaa⁻. ¹⁶ Hi^ˆ ma^ʼ kan^ˆ kwaat^ˆ kih^ʳ dsa^ˆ, jmeen^ˆ lä^ˆ hnøø^ʳ ju^ʳ dsoo^ʳ ba^ʳ. Jēē^h sa^ˆ jmeen^ˆ hñiin^ˆ, jmeen^ˆ kyaah^ʳ Tää^ˆ hi⁻ ga^ˆ chee^ʳ jnā^ʳ. ¹⁷ Hi^ˆ nē^ʳ ley jnā^ˆ na⁻ s^ʰ, kyaah^ʳ uu^ʳ dsa⁻ hi⁻ hlēē^h koo⁻ ba^ʳ juu^ʳ, he⁻ ja⁻ ba^ʳ la^ʳ ju^ʳ dsoo^ʳ. ¹⁸ Jnā^ʳ jmeen^ˆ ju^ʳ dsoo^ʳ kin^ˆ hi^ˆ Tää^ˆ hi⁻ ga^ˆ chee^ʳ jnā^ʳ, jmeey^ʳ ju^ʳ dsoo^ʳ kin^ˆ ka⁻ läh^ʳ —ga^ˆ jah^ʳ Jesús.

¹⁹ —¿Na⁻ ba^ʳ Tää^ˆ kyaah^ʳ? —ga^ˆ jah^ʳ dsa⁻ he^ʳ s^ʰyh^ˆ.

Mah^ʳ ga^ˆ jēē^h Jesús juu^ʳ kiyh^ʳ:

—Hnäh' sa' kyuuuh' jnä', ni' Täa` kyaan' sa' kyuuuh'. Wa'ra- jah' kih' kyuuuh' jnä', ja-ba' lä-ja- kyuuuh' hnäh' Täa` kyaan'.

²⁰ Juu' la- ma' kwa' Jesús lä-koo- ma' hlëeyh- dsa- jee' ma' chih' gwah', koo' jee' ma' tooh- dsa- kuu'. Ni' jaa- sa' ga-saayh' jee' ja-, jëeh' sa' ga' ma-lloo' hor~ kiyh'.

Ga'jah' Jesús: "Sa' le' go'nääh' hnäh' ha- jee' naahn'"

²¹ Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús siyh':

—Hii- jnä' naahn'. Ha- jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'. Hi' hnäh' hnaah' ga' jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä- ma-kyaaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'.

²² He-ja- ga-jäh' dsa- judiu:

—¿Che' jngëeyh' hñiiy' he-ja- jäh' lä-na-: "Ha- jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'"?

²³ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Dsa- chaa- hwa' la- ba' hnäh', jnä' laan' kih' gyuuuh' jmi-gyuuu'. Laah' hnäh' hi- chaa- jmi-gyuuu- la-, pero jnä' sa' laan' kih' jmi-gyuuu' la-. ²⁴ He-ja- ba' na- he- ma-jwëëhn' hnäh', juuh' hnäh' lä- ma-kyaaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'. Jëeh' cher'mah' sa' heeh- hnäh' kin', he- laan' lä-koo- ma-jwëëhn' hnäh', juuh' hnäh' kyaaah' dso'kye- kyah' hnäh' —ga-jäh' Jesús siyh'.

²⁵ —¿Hee- ba' laah' hne-, hii- ba' hne- ja-? — ga-jäh' dsa- he'.

He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Lä' ma' to-né' ga-jwëëhn' hnäh' hii- laan'.

²⁶ Cha- cha-miih- he- jwëëhn- hnäh' hi- lä-ja- he-

kan` kwaat~ kyah' hnäh'. Hih' hi- ga`chee' jnä', hlëeyh' ju'dsoo'. Hi' lä`jē' he- ga`nuun' kiyh', he- ja- ba' hlëehn' dsa- jmi-gyuu'.

27 Kih' Täa' ba' ja- ma' hlëeh' Jesús, pero sa- ga`lä`ngëe' dsa- he'. 28 He-ja- ga`jäh' Jesús siiyh':

—Wa'ra- ga`chaah' hnäh' gyuuh' Hi-ga`lëe'ngo' la-, ja-ga' lä`ñeh' hnäh' hij- jnä' hi' lä`ñeh' hnäh' sa' cha- ni' koo- he- jmeen' jee' tēen- hñiin'. Jwëehn~ hnäh' lä`koo- te' he- ga`mi'tēē- Täa' jnä', ko-ja- ba'te' he- hlëehn'. 29 Jëeh' ma'ra- he- kyaah' ba' jnä' hi- ga`chee' jnä'. Sa' ga`beey' jnä' mah' jän' hñiin', jëeh' jnä' lä' ma' jmeen' ja- ba' lä`jē' he- tih~ dsëy' —ga`jäh' Jesús siiyh'.

30 Lä`koo- ma' ga`hlëeyh' lä`ja-, jwëe' dsa- ga`lä`dsoo' dsë' kiyh'.

Hij- laa' joo' Dio hi- hij- na-hnëe' kyaah' dso'kye-

31 He-ja- ga`siih' Jesús lä`jēe' dsa- judiu hi- ga`lä`dsoo' dsë' kiyh':

—Cher'mah' ga`høøh' hnäh' juu' kin', leeh' hnäh' ma'ra' discipulo kyaan'. 32 Hi' lä`kyuuh~ hnäh' ju'dsoo', hi' kyaah' ju'dsoo' kin' lääh' hnäh'.

33 Mah' ga`jëeh- dsa- he' juu' kiyh':

—Sa'ju- kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sa' ma`jä' jnääh' lä`koo- jaa- hi- na-hnëe'. Ha- lä`ja- he- jawah' hne-, lääh' jnääh'.

34 Mah' ga`jäh' Jesús siiyh' ka-läh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', lä`jēe' hi- jmee' dso'kye-, na-hnëey' kyaah' ja-ba' dso'kye- ja-. 35 Dsa- hi- na-hnëe' jmee' ta', lä' ma' na-hnëey' ja-ba' kih' dsa-juu'y', jih'koh' sa' leey' joo'y'. Pero hi- laa' joo'y', lä' ma-laa' ja-ba'

kyaay'. ³⁶ He-ja-cher'mah' Jooy' ga-läy' hnäh' jee' na-hnëeh' hnäh', ma-ra-ju'dsoo' ma-laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma-ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju-kih' Abraham. Pero jmeeh- hnäh' bii' jngëeh' jnä', kih' he-sa- hiih' hnäh' heeh' juu' kin'. ³⁸ Jnä' hlëehn' he-ma-jëen' kih' Täa' kyaan' ba', mah' hnäh' jmeeh- he-ma-nuuh- hnäh' kih' täa' kyaah' -ga-jäh' Jesús siyh'.

³⁹ He-ja- ga-jäh' dsa- he':

-Täa' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

-Wa-ra- jäh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh- hnäh' lä-ko- ga-jmeey'. ⁴⁰ Ma-hlëeh' ba' jnä' ju'dsoo' lä-ko- ga-nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' jngëeh' jnä'. ¿Che' ga-jmee' Abraham lä-ja-? ⁴¹ Jmeeh- hnäh' lä-ko- jmee' täa' kyaah' ba' hnäh' na- -ga-jäh' Jesús siyh'.

-Sa- laa' jnääh' joo' wa' hi- cha- hi-. Chaa- ba' jaa- Täa' kyaa' jnääh'. Hi- he' hñii' Dio -ga-jäh' dsa- he' siyh' Jesús.

⁴² He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

-Wa-ra- jäh' kih' Dio laa' Täa' kyaah' hnäh', ma- lä'hnaah' jnä'. Jëeh' jnä', ya-hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja- he- jan' jee' tēen- hñiin'. Hñiiy' ga-cheey' jnä', he-ja- jan'. ⁴³ Kih' he- sa- hnooh- hnäh' nuuh' juu' kin', he-ja- sa- hii- lä-ngëeh' hnäh' juu' he- hlëehn' la-. ⁴⁴ Jëeh', hi-sa'llu' laa' täa' kyaah' hnäh' he-ja- hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' lä-ko- hnøoy'. Jëeh', hi- he' ga-løø' jngëeh' dsa- lä- ma' to-në'. Sa- ga-jäy' kyaah' ju'dsoo',

kih' he- sa- cha- ni- miih- ju'dsoo' kiyh'. Wa'ra- ga-juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëeyh-, jëeh' laay' ta-juu' dso', hi- laay' juu' ta-juu'. ⁴⁵ Kih' he- hlëehn' he- la' ju'dsoo', he-ja- ba' na- sa- heeh' hnäh' kin-. ⁴⁶ Sa- chaa- ni- ja- hi- le' bääh- jnä' kyaah' dso'kye-. Lä-ja-, cher'mah' hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' sa- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin-? ⁴⁷ Hi- laa' kyaa' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy-. Pero sa- laah' hnäh' kyaa' Dio, he-ja- ba' na- sa- nuuh- hnäh' juu' kiyh'—ga-jäh' Jesús siiyh-.

Ma' chaa- ba' Jesús jää' lä'koh' ga' Abraham

⁴⁸ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he' siiyh-:

—Të- ba' juu' kyaa' jnääh', hne- laah' ja- samaritano hi- kyaah' jmi-llë' hñih'.

⁴⁹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- kyaahn' jmi-llë' hñih'. Jee' lä-jë- he- jmeen-, jmeen- he' kih' Täa- kyaan- ba'. Mah' hnäh', sa- taah- jnä' ta'. ⁵⁰ Sa- hnoohn- ha- lä- jee- leen' jøøhn', pero chaa- ba' ja- hi- hnooh- kin- ha- lä- jee' leen' jøøhn', hi- he' ba' lla' ta'. ⁵¹ Ma- ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', hi- høø- juu' kin- mo- so- juuy' jih'koh'.

⁵² Koo- ka-läh' ga-jäh' dsa- judiu he' siiyh-:

—Na' ba' ra' si-, ñe' jnääh', jääh- hne- jmi-llë' hñih'. Ga-juu' ba' Abraham, hi- ga-juu' ba' lä-jë- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne- jwah': “Hi- høø- juu' kin- sa- juuy' jih'koh'.”

⁵³ ¿Che' jøøh' ga' hne-, lä'koh' ga' Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän, hi- ga-juu'? Hi- ga-juu' ba' lä-jë- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio. ¿Hi- na- jmääh- hñaaah'? —ga-jäh' dsa- judiu he' siiyh-.

54 —Wa'ra- jah' kih' jnä' jmään- hñiin- jøøh', sa' jmää' ni- miih- lä'ja-. Täa' kyaan- ba' he', hi- jmää- jnä' jøøhn', hi- jawah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. 55 Pero sa' kyuuh- hnäh' hi- he', jnä' ba' kyuuh- jnih'. Cher'mah' ga'jwahn' sa' kyuuh- jnih', jmään- hñiin- jaa- hi- ta'juu', lä'koo- laah' hnäh' ta'juu' dso'. Pero jnä' kyuuh- jnih', hi- høøn- juu' kiyh'. 56 Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', ma' jëë- dsëy' lä'koo- ma' jøøy- he- lloo- koo- jmii' jëëy' jnä', hi- ga'jëëy' ba', he-ja- ga-lä'chaay- llu' — ga'jah' Jesús sïyh'.

57 —Ni- to'lo'gya' ji-ñe- sa' ga' ma-hääh' hne- mah' jawah' ma-jëëh' Abraham —ga'jah' dsa- judiu he' sïyh'.

58 —Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jää' sa' ga' ma-chaa- Abraham, ko-ja- ma-chaa- ba' jnä' — ga'jah' Jesús sïyh'.

59 He-ja- ga'ka' dsa- he' kuu' mah' ma' tey' kiyh'. Pero ga-hmääh- Jesús jee' kih' dsa', ya'hëëy' jee' ma' chih' gwah- ja-. Ga-ngëëy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

9

Ga'mi-hlää' Jesús jaq- dsa-tuu'

1 Jee' ngë' Jesús ja-, ga'jëëy' jaa- dsa-tuu' hi- tuu' lä- ma' ga-lä'chaa-. 2 Mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Ta-jwoh', ¿hi- kih' dsoo' he- laay' lä-na-, che' kih' hñiiy' o che' kih' cho'jmiiy- heh' ga-lä'chaay- tuu'?

3 He-ja- ga'jah' Jesús sïyh- jnääh':

—Ja⁺ hñiiy' dsëëy~ dsoo' ni⁺ cho'jmiiy⁻, he⁻ laay' lä⁺na⁻. Laay' lä⁺na⁻ mah' lä⁺jnä' ta' kih' Dio nē kiyh' ba'. ⁴Ta'ko⁻jiih' la' jmi⁺, jmee⁻ bii' kin⁺ jmeen' ta' kih' hi⁻ ga⁺chee' jnä'. Wa'ra⁻ ngoo' ga⁻nuu⁻, ni⁺ jaa⁻ mo⁺so⁺ le' jmee' ta'. ⁵Ta'ko⁻jiih' gyan' jmi⁻gyuu⁺ la⁻, laan' wa'je⁻ kih' dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺.

⁶Ma⁻la⁺ ma⁻hlëëyh' lä⁺ja⁻, ga⁺hñey' hwa' mah' ga⁺jmeey' tu⁺jii' kyaah' jmi⁺ tu⁺heyh'. Ja⁻ba' kyaah' tu⁺jii' ja⁻, ga⁺suy' mi⁺nē' dsa⁻tuu' he'. ⁷Mah' ga⁺siiyh⁺:

—Gwa⁻ mah' go⁻gyih⁺ mi⁺nēh' jee' chih' he⁻ haa' jmi⁺ he⁻ chee⁻ Siloé —juu' la⁻ hnøø' jäh⁺: he⁻ ga⁺chee' dsa⁻.

Lä⁺ja⁻ ga⁺jmee' dsa⁻ he', na⁺gyiyh⁻ mi⁺nëy'. Ma' jayh' ma⁻jnä' mi⁺nëy', ma' jëëy~. ⁸Dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' koo' jee' ma' chih' hne' kiyh', kyaah' ga' jñah' hi⁻ ma' jëë lä⁺ko⁻ ma' tuuy', ma' jayh':

—¿Ja' hi⁻ na⁻ he' hi⁻ ma' gya' chuuy' ma' ngiiy⁻ kuu'? —ga⁺jäh' dsa⁻ he'.

⁹—Hi⁻ he' na⁻ —ma' jäh' ko⁻llaq'.

—Lä⁺ja⁻ laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jayh' hñiiy'.

¹⁰—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ he⁻ ma⁻na' mi⁺nēh'? —ga⁺jäh' dsa⁻ he' siiyh⁺.

¹¹—Dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Jesús, ga⁺jmeey' tu⁺jii' mah' ga⁺suy' mi⁺nēn⁺. Ja⁻ga' ga⁺siiyh' jnä': “Gwa⁻ jee' chih' Siloé mah' go⁻gyih⁺ mi⁺nēh'.” Mah' ñeen' na⁺gyihn⁺ mi⁺nēn⁺, lä⁺ja⁻ ba' ga⁺løø' jëen~ —ga⁺jäh' dsa⁻ hi⁻ ma' tuuy' he'.

¹²—¿Na⁻ ba' dsa⁻ he'? —ga⁺jäh' hi⁻ ma' tääh' ngii⁺ juu' kiyh'.

Mah' ga'jäyh':
—Sa' man'.

Ga'lla'kyaq̄ dsa' fariseo jmii' dsa' hi' ma' tuu' he'

¹³ He-ja- ga'jääy' hi' ma' tuu' he' cha'né dsa' fariseo. ¹⁴ Ma'ja-, la' jmii' he- teeh- dsa- dsé', ma' ga'jmeé' Jesús tu'jii' he- kyaah' ga'näy' mi'né' dsa- he'. ¹⁵ Koo- ka-läh' ga'ngii' dsa- fariseo juu' kih' hi' ma' tuu' he', ha- lä' ga'jmeey' he- ga'løøy' jëëy'.

—Ga'suy' tu'jii' mi'nén', mah' ga'gyihn', ja-ga' ga'løø' jëén~ —ga'jäyh' siiyh'.

¹⁶ Ko-llaa' dsa- fariseo he' ma' jäh':

—Sa' laa'kyaq̄ Dio dsa- he', he-ja- sa' høøy' jmii' he- teeh- dsa- dsé'.

Jñah' ma' jäh':

—¿Ha- lä' la' juu', he- jmeé' wa' hi- cha- hi- koo- he- juh-gaa- lä' na-?

Sa- ga'hi' kwee- juu' kiyh'. ¹⁷ Koo- ka-läh' ga'siyyh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—¿Hee- jwah' hñaa' kih' hi- ga'nä' mi'néh'?

Mah' ga'jäh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—Jnä' jwahn' laay' jaa- hi- ngëé- juu' kih' Dio.

¹⁸ Pero dsa- fariseo he', sa' ma' laay' dsoo' he- ma' tuu' dsa- he' mah' ga'lä'jnä' mi'néy'. He-ja- lä'jiih' ga'tëeyh' cho'jmii- dsa- hi- ga'lä'jnä' mi'né' he'. ¹⁹ Mah' ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja-ba' joo' hnäh' hi- la-, hi- jwah' hnäh' ga'lä' chaq̄ tuu'? ¿Ha- lä'ja- he- ma-jëëy' na'?

²⁰ He-ja- ga'jäh' cho'jmii- dsa- he':

—Dsoo' ba' hi- he' la- chih- kyaq̄ jnääh' la-, hi- ga'lä' chaq̄ tuu'. ²¹ Pero sa' ñe' jnääh' ni' miih- ha-

lä'ja- he- ma-jëëy~ na', ni- sa- ñe' jnääh' hì- na- hì- ga-nä' mi'nëy'. Ma-cha- ba' jì- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

22 Lä'ja- ba' ga-jäh' cho'jmii- dsa- he', jëeh' ma' gayh- dsa- fariseo hì- ma-tääh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' cher'mah' jaa- jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo- so- cha- jwë' kiyh' dsooy' gwah'. 23 He-ja- ba' ja- ga-jäh' cho'jmiy-: “Ma-cha- ba' jì- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'.”

24 Koo- ka-läh' ga-tëëyh' dsa- ñuuh- hì- ma' tuu' he' mah' ga-siiyh-:

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja- kih' Jesús. Jëeh' ñe' jnääh' dsa- wa' hì- cha- hì- ba' he'.

25 He-ja- ga-jëëyh- juu' kih' dsa- fariseo:

—Sa- man- che' laay' dsa- wa' hì- cha- hì-. Koo- he- la- ba' man-. He- ma' laan' tuu' mah' na' ma-jëën~.

26 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kiyh', ga-siiyh-:

—¿Hee- ga-jmeey' kyah'? ¿Ha- lä- ga-näy' mi 'nëh'?

27 Mah' ga-jäh' hì- ma' tuu' he':

—Ma-jwah' ba' jnä' jää' mah' sa- ga-lä-hnooh- hnäh' ma' nuuh'. ¿He-la' hnooh- hnäh' nuuh' ka-läh'? ¿Che' lä-kye- hnäh' hnooh- lee' hnäh' discípulo kyaay'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siiyh-:

—Hne- ba' he', laah' discípulo kyaay'. Pero jnääh', laa' jnääh' discípulo kyaa' Moisé ba'. 29 Ñe' jnääh'

ga^hhlëeh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa⁻ he', ni⁺ miih⁻ sa⁺ ñe' jnääh' ha⁻ ta⁺ jay'.

³⁰ Mah' ga⁻jäh' hī⁻ ma' tūū' he' sīyh⁺:

—Ha⁻ lä⁻ la' juu' he⁻ sa⁻ ñeh' hnäh' ha⁻ ta⁺ ja' dsa⁻ he' mah' jnä' ga⁻jmeey' jëen[~]. ³¹ Ñe' ba' jne', sa⁺ nuu⁻ Dio kih' hī⁻ jmee⁻ wa' he⁻ cha⁻ he⁻. Pero kih' hī⁻ gah⁺ Dio mah' jmeey' lä⁻ hnøø' Dio, hī⁻ he' ba' nuuy⁻ kih'. ³² Pero jih'koh' sa⁺ ma⁻nūū' jne' kih' jaa⁻ hī⁻ lih⁺ nä' mī'né' dsa⁻ hih' dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ tūū'. ³³ Wa'ra⁻ jäh' kih' sa⁺ laa' kyaa' Dio dsa⁻ ñūūh⁻ he', sa⁺ cha⁻ he⁻ le' jmeey' ni⁺ miih⁻.

³⁴ Mah' ga⁻sīyh⁺ dsa⁻ hī⁻ ma' tūū' he':

—Kyaah' ga⁻lä⁻ jë⁺ dso'kye⁻ ga⁻lä⁻ chaah⁺ hne⁻, mah' hnooh⁻ hlëeh' jnääh'.

He⁻ ja⁻ ga⁻lleē⁻ dsih' ka'hne⁻, ga⁻hëey' kih' go⁻te[~].

Lä⁻koo⁻ he⁻ tūū' ba' laa' dsa⁻ fariseo he'

³⁵ Ma' ga⁻nuuh' Jesús juu' he⁻ ga⁻lleē⁻ dsih' ka'hne⁻, na' hnääh⁻ mah' ga⁻sīyh⁺:

—¿Che' jmeeh⁻ hne⁻ dsoo' hoh' kih' Hī⁻ ga⁻lëē' ngo'?

³⁶ —Chih' jnä' hī⁻ he', Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, mah' jmeen⁻ dsoo' dsen⁺ kiyh' —ga⁻jäh' dsa⁻ he' sīyh⁺.

³⁷ —Ma⁻jëeh⁻ ba' hne⁻, jnä' he', hī⁻ kyaah' cheh' hlëeh' —ga⁻jäh' Jesús sīyh⁺.

³⁸ Mah' ga⁻jäyh':

—Dsoo' ba' dsen⁺ kyah' hne⁻, Dsa⁻jøøh' kyaan⁺.

Mah' ga⁻juuyh' jney', ga⁻jmääh' jøøh'.

³⁹ Mah' ga⁻jäh' Jesús:

—Jan¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ wa¹ kye⁻ dsa⁻ kwaat[~] ha⁻ lä⁺ la¹ ju¹dsoo¹ kin⁺. Lä⁺jëë⁺ hi⁻ sa⁺ jëë[~], jëëy¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ jëë[~], mo⁺so⁻ lä⁺jnä¹ mi¹nëy¹.

⁴⁰ Ko⁻llaa¹ fariseo hi⁻ ma¹ tääh¹ kyaayh¹ jee¹ ja⁻, ma¹ ga⁺nuuy¹ lä⁺ja⁻, ga⁺ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Che¹ jwa⁻ lä⁺kye⁻ jnääh¹ ka⁻läh¹ mo⁺so⁻ jnä¹ mi¹në¹ jnääh¹?

⁴¹ Mah¹ ga⁺jäh¹ Jesús siyh⁺:

—Wa¹ra⁻ jäh¹ kih¹ tuuh¹ hnäh¹, ni⁺ koo⁻ dso¹kye⁻ sa⁺ cha⁻ kyah¹ hnäh¹. Pero kih¹ he⁻ jwah¹ hnäh¹, jnä¹ ba¹ mi¹nëh¹ hnäh¹, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻, lä⁺ ma⁻kyeh¹ ja⁻ ba¹ hnäh¹ dso¹kye⁻.

10

Dsa⁻ hi⁻ hää[~] borrego kyaa¹

¹ Ma¹ra⁺ ju¹dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹, hi⁻ sa⁺ dsa⁻he¹ ta⁺ ho¹haah¹ jee¹ tääh¹ borrego, mah¹ hnooyh⁻ ta⁺ jee¹ jyoh¹ dsa⁻hey¹, dsa⁻hii⁻ ba¹ he¹ hi⁻ dsa⁻kyaa¹ jah¹. ² Pero hi⁻ dsa⁻he¹ ta⁺ ho¹haah¹, hi⁻ he¹ ba¹ ma¹ra⁺ hi⁻ hää[~] borrego. ³ Hi⁻ cheh¹ høø⁺ jee¹ ja⁻, näy¹ ho¹haah¹ wa¹ra⁻ ja¹ hi⁻ hää[~] borrego he¹. Hi⁺ lä⁺jëë⁺ borrego he¹ ma⁻nuuh¹ kiyh¹. Lä⁺ cheey⁻ ba¹ tëeyh[~] lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ mah¹ hwëëy[~] jee¹ ja⁻. ⁴ Ma⁻lä⁺ ma⁻hwëëy¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa¹ kyaay¹, mah¹ ja⁻ga¹dsooy¹ jääy¹. Lä⁺jëë⁺ ba¹ dsa⁻nää¹kaah¹ kiyh¹, jëeh¹ ma⁻kyuu^h~ bih¹ lle¹ kiyh¹. ⁵ Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁺ kyuu^y⁺, sa⁺lla⁻lley¹kaah¹ kiyh¹. Kyuu^y¹ kih¹ hi⁻ he¹, jëeh¹ sa⁺kyuu^yh[~] lle¹ kih¹ hi⁻ jñah¹ he¹.

⁶ Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁺ja⁻ ga⁻hlëeh¹ Jesús, he⁻ja⁻ sa⁻ga⁻lä⁺ngëë¹ dsa⁻ he¹ hee¹ ja⁻ ma¹ jäyh¹.

Pastor luu¹ laa¹ Jesús

7 Ngoo' ba' Jesús hlëëyh~ dsa- he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', jnä' he' laan' ho'haah' kih' borrego. 8 Lä'jëë' hi- ya' nää' jää' ga' kin', ma' laa' dsa-hii- hi- ma' hii- kih' dsa'. Pero ni' jaa- dsa- hi- laa' lä'koo- borrego sa- ga'nuu' kiyh'. 9 Jnä' he' laan' ho'haah'. Hi- dsa-taah' ta' ho'haah' ja-, hi- he' ba' lää'. Mo'so' hii' goo- kiyh', le' dsa-taayh' mah' hwëëy' hi- jnøoyh' ba' he- kuyh-. 10 Wa'ra- ja' hi- hii-, hëëy', jngëëyh' hi- hëey' go-te-. Koo- he- ja- ba' jmeey'. Pero jnä' ma-jan~ mah' jmeen' chaa- dsa- hi- mi'jää- jnih' cha-miih-.

11 'Jnä' he', laan' lä'koo- jaa- hi- hää' llu' jah' kyaä'. Hi- lluu' he', kwaay' hñiiy' juuy' kih' borrego kyaay'. 12 Pero jaa- hi- hlääh' mah' hääy' jah' kyaä' jñah', kih' he- sa' laa' kyaä' hi- hlääh' he', he-ja- wa'ra- ga-jëëy' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuy'. He-ja- gwa' lobo mah' dsa-chaayh' borrego. Jee' ja- dsa-saa' dsa-jñeey' wa' ha- cha- ha-. 13 Lä'ja- jmee- hi- hlääh', kyuy' bih'. Jëeh', he- hlääyh' ba' ja-. Sa' cha- he- ga-tëë' jëëy' kih' borrego he'.

14 'Jnä' he' laan' lä'koo- jaa- hi- hää~ kwee- jah' kyaä'. Kyuu' ba' jnä' borrego kyaan-. Hi- lä'jëë' hi- laa' kyaan-, kyuy' jnä'. 15 Ja-ba' lä-ja-, kyuu- Täa' kyaan- jnä', hi- jnä' kyuu- jnih'. Hi- kwaan- hñiin- juun' kih' dsa- kyaan- hi- laa' lä'koo- borrego. 16 Hi- chaa- ga' jñah' dsa- kyaan- hi- laa' lä'koo- borrego hi- sa- ga' ma-taah' cha'neh-. Hi- he' ka-läh' jmee- bii' kin- na'teen' mah' lä'nuyh' kin-. Hi- lä-ja-, lä'jëë' lee' koo- nää' ba', hi- jaa-

ba' juuy'. ¹⁷ Hnaä' Täa' jnä', kih' he- kwaan- hñiin- juun'. Hi- ma-ngeë' ma-juun- lä' jiihn' ka-läh'.
¹⁸ Ni- jaa- sa- jngëeh' jnä', ta- la' jngëeyh' jnä' lä-na-. He- kwaan- hñiin- ba' ja- he- jngëeyh' jnä'. Na-ngen- 'jwë' kwaan- hñiin- hi- lä' ja- na-ngen- 'jwë' lä' jiihn' ka-läh'. He- la- ja- mada- he- ga-hyohn- kih' Täa' kyaan-.

¹⁹ Koo- ka-läh' sa- ga-hii' kwee- juu' kih' dsa- fariseo kyaah' juu' he- ma-hlëeh' Jesús ja-.

²⁰ Jwëë' dsa- he' ma' jäh':

—Kyey- jmi-llë' hliih', dsa- ngaah' ba' na-. ¿He-la' nuuh- hnäh' kiyh'?

²¹ Pero jñah' ma' jäh':

—Sa- hlëeh- lä-na-, jaa- hi- kye- jmi-llë' hliih'. ¿Ha- lä' ja- nä' jmi-llë' hliih' mi-në' jaa- hi- tuu'?

Sa- ga-hii' dsa- judiu ma' hegh' Jesús

²² Jwii- Jerusalén ma' jmee- dsa- jmi- kih' gwah-. Jii- gyuu' ma' toh- jmi- ja-. ²³ Ma' ngë- Jesús jee' ma' chih' gwah- ja-, jee' la' hoo' na'hii' kih' Salomón.

²⁴ Mah' ga-kuh' ga-lih- dsa- judiu kiyh', ga-siiyh':

—¿Lih' ba' mi'jnääh' juu' kyaa' jnääh'? Chi- jñääh' jëë- go-te~, cher'mah' hne- he' laah' Cristo.

²⁵ He- ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ga-jwëeh- ba' hnäh' jää', mah' sa- ga-lä-dsoo' hoh' hnäh'. Lä-jë- he- jmeen- kyaah' mada- kih' Täa' kyaan-, he- ja- na- jmee- ju'dsoo' kin-. ²⁶ Pero hnäh' sa- ma-dsoo' hoh' hnäh' kin-, jëeh' sa- laah' hnäh' borrego kyaan-. ²⁷ Lä-jëë- borrego kyaan- nuuh' kin-. Jnä' kyuu- jnih', hi- dsa-näay' kyaah' jnä'. ²⁸ Jnä' kwëeh- jnih' he- kyaah' chaay- tää'. Jih'koh' mo-so- juuy'. Ni- jaa- sa- lih- hwëey'

ja'goon⁺. ²⁹ Tää` kyaan⁺ hi⁻ ga⁺kwëeh⁻ jnä⁺, jøøh⁺ gyih⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ hwëëy⁺ ja'goo⁻ Tää` kyaan⁺. ³⁰ Koo⁻ ba⁺ laa⁺ jnä⁺ kyaah⁺ Tää`.

³¹ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺ka⁺ dsa⁻ judiu kuu⁺ mah⁺ ma⁺ tey⁺ kiyh⁺. ³² He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻ jnään⁺ cha⁺nëh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Tää` kyaan⁺. ¿Hee⁻ koo⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻, he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ teh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ kin⁺?

³³ Mah⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ judiu he⁺ siyh⁺:

—Sa⁺ te⁺ jnääh⁺ kuu⁺ kyah⁺, kih⁺ ta⁺ llu⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺. Te⁺ jnääh⁺ kuu⁺ kyah⁺ kih⁺ he⁻ mi⁻kwah⁻ Dio. Jëëh⁺ dsa⁻ñuu⁻ ba⁺ hne⁻, mah⁺ jmääh⁺ hñaah⁺ Dio.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ dsa⁻ he⁺:

—¿Che⁺ sa⁺ na⁻si⁻ në⁺ ley jnä⁺ lä⁺la⁻: “Jnä⁺ ga⁺jwahn⁺, dio laah⁺ hnäh⁺”? ³⁵ Kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ ga⁺hyoh⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁺jäyh⁺ “dio”. Hi⁻ juu⁺ kiyh⁺ ja⁻, sa⁺ le⁺ hee⁺. ³⁶ Cher⁺ mah⁺ Tää` kyaan⁺ ga⁺hña⁺ jnä⁺ mah⁺ ga⁺cheey⁺ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ¿he⁻la⁺ jwah⁺ hnäh⁺ kin⁺, mi⁻kwahn⁻ Dio, kih⁺ he⁻ ma⁻jwahn⁺, jnä⁺ he⁺ laan⁺ Joø⁺ Dio? ³⁷ He⁻ja⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ lä⁺heeh⁺ hnäh⁺ kin⁺, wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jnä⁺ sa⁺ jmeen⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁺ Tää` kyaan⁺. ³⁸ Pero cher⁺ mah⁺ jmee⁺ ba⁺ jnä⁺, ma⁻ke⁻ sa⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺, jmee⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ kih⁺ ta⁺ he⁻ jmeen⁺ ba⁺, mah⁺ kyaah⁺ koo⁻ hä⁺ ja⁻ba⁺ lä⁺ngëeh⁺ hnäh⁺, Tää` he⁺ kyaah⁺ jnä⁺, hi⁻ jnä⁺ he⁺ kyaahn⁺ Tää`.

³⁹ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ saayh⁺ Jesús, pero ga⁺laa⁺ bih⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺.

40 Mah' ngooy' ka-läh' ta' hngaah` jmi- Jordán, ja-ba' ta' jee' ga'chaa' Jwaa' dsa- jmi- lä' ma' to-në'. Jee' ja- ga-jäy'. 41 Jwëë' dsa- na'nää' jee' ma' gyay', mah' ma' jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo', ni' koo- he- juh-gaa- sa- ga-jmee' Jwaa'. Pero lä-jë- he- ga-jäyh' kih' hi- la-, ma' la' ju'dsoo'.

42 Hi' jwëë' dsa- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh' jee' ja-.

11

Ga'juu' Lázaro

1 Ma' dsaah' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Lázaro, dsa- chaa- Betania, ja-ba' jwi- mäh- jee' ma' chaa- María kyaah' Marta dsa-më' øøyh'. 2 María he' hi- ga'huu' naa` mi-jwi- ti' Jesús mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jñu- lley', ma' laay' dsa-më' øøh' Lázaro hi- ma' dsaah' he'. 3 He-ja- lä-uu' dsa-më' he' ga'chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, dsaah' dsa-nuuh- hi- hnaah- —ga-siiyh' Jesús.

4 Ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, mah' ga-jäyh':

—Sa- juuy' kyaah' dsoo' ja-. He- ja- mi-jnää- jaa- Dio ba' hi- jøøh', hi' mi-jnää- laa' jøøh' Joø- Dio ka-läh'.

5 Peer- ma' hnää' Jesús Marta kyaah' María, kyaah' Lázaro. 6 Lä- ma' ga-nuu' Jesús kih' hi- ma' dsaah' he', ga-jäy' ga' to' jmi- jee' ma' gyay' ja-. 7 Ma-ngëë' he- ja-, ja-ga' ga-jäyh' siiyh' jnääh' discípulo:

—Ma-jne' ka-läh' ta' hwa' Judea.

8 Mah' ga-chiuh' jnääh':

—Ta-jwoh¹, hnøø¹ dsa-kaah¹ he¹ ma¹ te¹ kuu¹ kyah¹, mah¹ jwah¹ ga¹ hne¹ goh¹ ka-läh¹ jee¹ oo¹.

⁹ Mah¹ ga-jäh¹ Jesús syyh¹ jnääh¹:

—Ja¹ gya¹ to¹ hor¹ kye¹ koo¹ jmi¹? Hih¹ hi¹ ga-nää¹ ta-la¹ jmi¹, sa¹ tēyh¹. Jēeh¹, jēy¹ wa'je¹ kih¹ jmi-gyuu¹ la¹. ¹⁰ Pero hi¹ ga-nää¹ ta-la¹ hwē¹, dsa-tēyh¹. Jēeh¹, mo¹ so¹ jnä¹ wa'je¹ kih¹ jmi-gyuu¹ la¹.

¹¹ Ma-ngēē¹ ma-jäyh¹ lä-ja¹, ja-ga¹ ga-jäyh¹ ka-läh¹:

—Ma-gwii¹ Lázaro ome¹ jnän¹, niin¹ mah¹ na'chaa¹ jnih¹.

¹² He-ja¹ ga-jäh¹ jnääh¹:

—Dsa-jøøh¹ kyaan¹, cher'mah¹ na-gwiiy¹, jä¹ kiyh¹.

¹³ He-la¹ ma¹ jäh¹ Jesús, kih¹ he¹ ma-na¹ juuy¹ ba¹ ja¹. Pero ma¹ lii¹ jnääh¹, na-gwiiy¹ he¹ tey¹ dsēy¹ ba¹ ja¹, he¹ ma¹ hlēeh¹ Jesús lä-ja¹. ¹⁴ Ja-ga¹ ga-jäh¹ Jesús jēē¹ go-te¹:

—Ma-na¹ juu¹ ba¹ Lázaro. ¹⁵ Jēē¹ ba¹ dsen¹ he¹ sa¹ ga¹ ma-gyan¹ jee¹ oo¹, jēeh¹ lä-ja¹ la¹ llu¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä-ja¹ lä-dsoo¹ hoh¹ hnäh¹. Ma¹ jne¹ ma¹ jēē¹ jnih¹.

¹⁶ Ja-ga¹ ga-jäh¹ Tamá, hi¹ ma¹ tēy¹ Dsa-suū¹, ga¹ syyh¹ jnääh¹:

—Ma¹ jne¹ ka-läh¹, mah¹ juu¹ jne¹ ko¹ jøøh¹ kyaayh¹.

Ga¹ kwa¹ Jesús be¹ kih¹ dsa-mē¹ øøh¹ Lázaro

¹⁷ Ma¹ hya¹ kye¹ jmi¹ na-haa¹ Lázaro ma¹ ga¹ lloo¹ Jesús jee¹ ja¹. ¹⁸ Jee¹ jwi¹ Betania ja¹, ma¹ jä¹ jäh¹ kih¹ Jerusalén, koo¹ hnē¹ kilómetro ba¹. ¹⁹ Jwēē¹ dsa¹ judiu na'nää¹ na¹ jēy¹ Marta kyaah¹ María,

na'kway⁻ be' kiyh¹ mah¹ sa⁻ wa' meeh⁻ dsëy¹ he⁻
ga⁻juu¹ Lázaro øøyh⁻. ²⁰ Ma' ga⁻nuu¹ Marta ja¹ Jesús,
ya⁻hëëy¹ mah¹ ngooy¹ ga⁻mi⁻jeey⁻. Pero ga⁻jä⁻ ba'
María cha'neh⁻. ²¹ Ma' ga⁻jee¹ Marta Jesús mah¹
ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, wa'ra⁻ jäh¹ kih¹ ma' ñeh¹ jee'
la⁻, sa⁻ ma⁻juu⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøhn¹. ²² Jnä⁻ man⁻,
ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ ngiih¹ kih¹ Dio, kway¹ ba' —ga⁻jäh¹
Marta.

²³ —Lä⁻jiih¹ ba' øøh¹ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻.

²⁴ —Jnä⁻ man⁻ lä⁻jiiyh¹ wa'ra⁻ ga⁻të⁻ jee' lä⁻jiih¹
dsa⁻jee' llaa⁻ jmi⁻ —ga⁻jäh¹ Marta siiyh⁻.

²⁵ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

—Jnä⁻ he¹ hi⁻ mi⁻jiih¹ dsa⁻, hi⁻ jmeen⁻ chaay⁻.
Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë¹ kin⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻juuy¹, lä⁻jiiyh¹
ka⁻läh⁻. ²⁶ Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ mah¹ jmeey¹ dsoo⁻
dsëy¹ kin⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻juuy¹, sa⁻ jäy¹ lä⁻ja⁻. ¿Che'
heeh¹ juu¹ la⁻? —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻.

²⁷ —Jaah⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, hee¹ ba' jnä⁻, hne⁻
he¹ Cristo, Joø¹ Dio hi⁻ hii⁻ juu¹ kih¹ jä⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻
—ga⁻jäh¹ Marta.

²⁸ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jäyh¹ lä⁻ja⁻, ñeey¹ na⁻teeyh⁻
María øøyh⁻ mah¹ na⁻hlëëyh¹ kyaah¹ juu¹ hii⁻ mah¹
sa⁻ nuu⁻ dsa⁻ kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Hii⁻ ta⁻jwoh¹ ma⁻ja⁻, tëëyh⁻ hne⁻.

²⁹ Ma' ga⁻nuu¹ María lä⁻ja⁻, lä⁻chah¹ ja⁻
ga⁻nooy⁻ ngooy¹ ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús. ³⁰ Sa⁻ ga⁻
ma⁻he⁻ Jesús ta⁻jee¹ jwi⁻ mäh⁻ ja⁻. Lä⁻ ma⁻cheyh¹
ja⁻ ba' jee¹ ga⁻jeey¹ Marta. ³¹ Ma' tääh¹ dsa⁻ judiu
cha'neh⁻ kih¹ María ma' kway⁻ be'. Ma' ga⁻jëëy¹
ga⁻noo⁻ María mah¹ ngooy¹ ko⁻chih¹, he⁻ja⁻
ga⁻nää¹ dsa⁻ he¹ kaah¹ kiyh¹, ma' jäyh¹:

—Ngooy¹ ta⁺ jee' la' to⁻høø⁻ mah¹ ga⁺hooyh` jee'
oo⁺.

³² Ma' ga⁻lloo¹ María jee' ma' cheh¹ Jesús,
ga⁻juuyh¹ jñey' cha'nëy' mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, wa'ra⁻ jäh' kih¹ ma' ñeh' jee'
la⁻, sa⁺ ma' juu' dsa⁻ñuuh⁻ øøhn¹.

³³ Ma' ga⁻jëe¹ Jesús hooyh~, hi⁺ ga⁻jëey¹ hooh~
dsa⁻kaah' kyaay¹ hi⁻ ma' jmee⁺ ko⁻jøh' kyaayh',
he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsëy¹ jwërte, lä⁻jiih¹ ga⁻jii¹ neh⁻
tuh⁻dsëy¹. ³⁴ Mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—¿Ha⁻ ga⁻kyaah⁺ hnih'?

Mah¹ ga⁻jäyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ña⁻ mah¹ go⁻jëeh⁻.

³⁵ Peer⁺ ga⁻hoo¹ Jesús. ³⁶ Mah¹ ga⁻jäh' dsa⁻
judiu he⁺:

—Jëe` da', he⁻ ba' che⁻ ma' hnäy¹.

³⁷ Mah¹ ga⁻jäh' ko⁻llaa' dsa⁻ he⁺:

—Dsa⁻ na⁻, ga⁻jmeey' ga⁻lä⁻jnä' mi¹ në' jaa⁻
dsa⁻tuu'. ¿Che' sa⁺ le' ma' jmeey' mah¹ sa⁺ ma' juu'
dsa⁻ oo⁺?

Ga⁻lä⁻jiih` Lázaro

³⁸ Koo⁻ ka⁻läh' ga⁻lä⁻meeh⁺ dsë¹ Jesús, mah¹
ngooy¹ chuh⁺ jee' la' to⁻høø⁻. Heh¹ to⁻høø⁻ ja⁻, ma'
na⁻ jñe⁻ kyaah' koo⁻ mi¹kuu'. ³⁹ Mah¹ ga⁻jäh' Jesús:

—Jñuuh' hnäh' kuu' na⁻.

Mah¹ ga⁻jäh' Marta dsa⁻më' øøh⁻ hlii' he' siiyh⁺
Jesús:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ma⁻hëey⁻ mi⁻juu⁻, jëeh'
ma⁻hya⁻ kye' jmi' na⁻juuy'.

⁴⁰ Mah¹ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺:

—¿Ja' ma-jwëëhn' hne-, cher'mah' ga+jmeeh' dsoo' hoh', jëëh' he- juh-gaa- he- jmee' Dio?

⁴¹Ja-ga' ga-jñuuyh- mi'kuu' he- ma' na-jnë- hoo' to-høø- ja-, jee' ma' hää' hlii' he'. Ja-ga' ga-jëë' Jesús ta- gyuuh', ga-jäyh':

—Tää' kyaan-, kwan- ti'hmaah' kyah', jëëh' ma-nuuh- ba' kin-. ⁴²Ma- ba' jnä', nuuh- ba' hne- kin- tää'. He- jwahn- lä-la-, la' llu' kih' hi- tääh' nuu- lä'ku' lä-jii' kin- jee' la-, mah' lä-ja- lä-dsoo' dsëy', hne- ba' ga-cheeh' jnä'.

⁴³Ma-la- ma-jäyh' lä-ja-, ga-hlëëyh' koo- ki-gaa-:

—¡Lázaro, go-hëë' jee' na-!

⁴⁴He-ja- ya-hëë' hi- ma' na-juu' he' lä- ma-na-gyoh' ja- goo- tüy', kyaah' hmiih- he- ga-gyaah- dsih' ma' ga-juuy', hi- lä- ma-na-løø- ja- mo-nëy' kyaah' hmiih- sa'luu-. Mah' ga-jäh' Jesús:

—Jeey' sa'hmiih-, mah' wa' ngëy'.

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵Jwëë' dsa- judiu hi- na'nää' kyaah' María ga-lä-dsoo' dsëy' kih' Jesús, ma' ga-jëëy' he- ga+jmeey' lä-ja-. ⁴⁶Pero ko-llaa' dsa- he' na'nääy' na-jëëy- dsa- fariseo na+jmeeyh' juu' ha- lä- ga+jmee' Jesús. ⁴⁷He-ja- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- fariseo ga-kuyh' lä-jëë' dsa-ta' dsa-gyuuh' kyaay', ma' jäyh':

—¿Ha- lä- jmeen'? Peer- cha-miih- he- juh-gaa- jmee' dsa-nuuh- he'. ⁴⁸Cher'mah' ga-kwan' jwë' jä- lä-na- ba', lä-jëë' ba' dsa- lä-heë' kiyh'. He-ja-

ya-nää' dsa- roma ya-heey- jee' jwii- jnän` hi
lä-kaa- hwa' jnän` ka-läh'.

49 Caifá, jaa- dsa-kyaah' dsa- judiu he', ma'
laa' dsa-jøøh' kyaa' lä-jëë' jmi-dsa- ji-ñe- ja-
Ga-jäyh':

—Ni- miih- sa- ñeh' hnäh'. 50 Che' sa- laah' hnäh'
llu' ga' he- juu' jaa- dsa-ñuuh- kih' dsa-goo- jne',
lä-koh' ga' he- hee' lä-kaa- hwa' la- —ga-jäh' Caifá.

51 Ja' he- ga-hlëeyh' jee' tëëy- hñiiy' ja-. Kih'
he- ma' laay' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa- ji-ñe-
ja-, he-ja- ba' ja- ga-jmee' Dio ga-hlëeyh' lä-ja-,
ga-ngëëy' juu' he- juu' Jesús kih' lä-jëë' dsa- judiu.

52 Hi' ja' ma-la' kih' dsa- judiu ja- juuy', he-
hnøøy' jmäay' koo- nää' dsa- ba' jee' lä-jëë' hi-
laa' joo' Dio hi- na-saa- na-jñee' wa' ha- cha-
ha-. 53 Jmii' ja- ga-taayh' ko-jøh' juu' kwee- mah'
jngëeyh' Jesús.

54 He-ja- mo-so- ga-ngë' Jesús jnä'hä' jee' kih'
dsa- judiu. Ya-hëëy' hwa' Judea, ngooy' koo- jee'
jwii- he- chee- Efraín he- hla- jäh- kih' hwa' kii-
Jee' ja- ga-jä' jnääh' ko-jøh' kyaayh'.

55 Ma-ngoo' ya-jäh- të' jmii' he- kuh- dsa- judiu
borrego mah'. Jwëë' dsa- hi- chaa- jee' ja- na-näay'
' ta' Jerusalén mah' mi-lluuy' hñiiy' lä-koo- tëë'
dsa- jmee- jää' ja-ga' të' jmii'. 56 Ma' hnaah- dsa-
he' Jesús, ma' hlëeyh- kyaah' dsa-kyaayh' jee' ma'
chih' gwah-, ma' jäyh':

—¿Ha- lä- jëeh' hnäh'? ¿Che' sa- jäy- jee' jmii' la-?

57 Dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he' kyaah' fariseo
ga-jmee' mada-:

—Cher'mah¹ h_i hnäh² ga³jëeh` hnäh⁴ ha⁵-
ta⁶ ngëy⁷, ja⁸ ya⁹jmeeh` hnäh¹⁰ juu¹¹ chah¹² mah¹³
dsa¹⁴-näa¹⁵ dsa¹⁶ dsa¹⁷-chaayh¹⁸.

12

Ga¹huu² María naa³ mi⁴-jwii⁵- ti⁶ Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii¹ jmii², jää³ ja⁴-ga⁵ të⁶ jmii⁷ he⁸- kuh⁹- dsa¹⁰-
borrego mäh¹¹, ñee¹² Jesús ta¹³ Betania jee¹⁴ ma¹⁵
gya¹⁶ Lázaro h_i- ga¹⁷jmee¹⁸ Jesús ga¹⁹-lä²⁰jiih²¹ ma²²-ngëe²³
ma²⁴-na²⁵-juuy²⁶. ² Jee²⁷ ja²⁸- ga²⁹jmeey³⁰ ma³¹-n³² kyaah³³
Jesús. Marta ma³⁴ llooh³⁵ ma³⁶-n³⁷, hi³⁸ Lázaro he³⁹, ma⁴⁰
laa⁴¹ jaa⁴²- h_i- ma⁴³ gya⁴⁴ ko⁴⁵-joh⁴⁶ kyaah⁴⁷ Jesús në⁴⁸ mes⁴⁹-
ja⁵⁰. ³ Ja⁵¹-ga⁵² ga⁵³-ka⁵⁴ María koo⁵⁵- së⁵⁶ jmii⁵⁷- mi⁵⁸-jwii⁵⁹-
he⁶⁰- chee⁶¹- nardo, he⁶²- hmoo⁶³h⁶⁴ jwërte. Ga⁶⁵-huuy⁶⁶ ti⁶⁷
Jesús. Mah⁶⁸ ga⁶⁹-mi⁷⁰-kiyh⁷¹ kyaah⁷² jñu⁷³- lley⁷⁴. Ga⁷⁵-hii⁷⁶
mi⁷⁷-jwii⁷⁸- lä⁷⁹-kaa⁸⁰- cha⁸¹neh⁸² ja⁸³. ⁴ Mah⁸⁴ ga⁸⁵-jäh⁸⁶ jaa⁸⁷-
dsa⁸⁸-kyaah⁸⁹ jnääh⁹⁰, h_i- ma⁹¹ chee⁹²- Juda Iscariote,
joo⁹³ Simón h_i- ga⁹⁴-hñii⁹⁵ kih⁹⁶ Jesús këe⁹⁷-:

⁵ —¿He¹-la² sa³ ma⁴-hñii⁵ jmii⁶- mi⁷-jwii⁸- na⁹,
lä¹⁰-koo¹¹- kye¹² hnë¹³- hña¹⁴-loo¹⁵ jmii¹⁶ ta¹⁷ mah¹⁸ ma¹⁹
kwëehn²⁰ h_i- tä²¹-ñee²²?

⁶ He¹- ga²-jäyh³ lä⁴-ja⁵, ja⁶- kih⁷ he⁸- ma⁹ jmeey¹⁰ be¹¹
kih¹² h_i- tä¹³-ñee¹⁴ ja¹⁵, kih¹⁶ he¹⁷- ma¹⁸ hëey¹⁹- ba²⁰ ja²¹.
Jëeh²² ma²³ høoy²⁴ sa²⁵tuh²⁶- jee²⁷ ma²⁸ tääh²⁹ kuu³⁰ mah³¹ ma³²
hwëey³³ jee³⁴ na³⁵-hmää³⁶. ⁷ Mah³⁷ ga³⁸-jäh³⁹ Jesús:

—Ta¹- ha²- kiyh³. Jëeh⁴, jmii⁵- mi⁶-jwii⁷- na⁸- he⁹- ma¹⁰
høoy¹¹ mah¹² ma¹³ huuy¹⁴ jnä¹⁵ wa¹⁶-ra¹⁷- ga¹⁸-të¹⁹ jee²⁰ haan²¹.
⁸ Hih²² h_i- tä²³-ñee²⁴, lä²⁵ ma²⁶-täayh²⁷ na²⁸- ba²⁹ kyaah³⁰
hnäh³¹. Pero jnä³², mo³³-so³⁴ gyan³⁵-ki³⁶-wëe³⁷ jee³⁸ kyah³⁹
hnäh⁴⁰ —ga⁴¹-jäh⁴² Jesús.

Ma' hnøø' dsa-kaah' ma' jngëyh' kih' Lázaro ka-läh'

⁹ Ga-lä-ñe' jwëë' dsa- judiu he- ma' gya' Jesús jwii- Betania mah' na'näy' jee' ja-. Pero ja- ma-la' kwaat~ kih' Jesús ja- na'näy', he- na'jëëy- Lázaro, hi- ga-lä-jiih` ma-ngëë' ma-na-juu' ba' ja-. ¹⁰ He-ja- ga-taah` dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he' juu' kwee- mah' ma' jngëëyh' Lázaro ka-läh'. ¹¹ Jëeh', kwaat~ kih' Lázaro ja-, jwëë' dsa- judiu ga-beey' dsa-kaah' kyaay' mah' ga-heeyh- kih' Jesús ba'.

Ga'he' Jesús na-dsëë~ jaa- burr~ jee' jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', jwëë' jwërte dsa- ma' tääh' jee' të- jmi' ja-. Ma' ga-nuuy' ja' Jesús ta' jwii- Jerusalén, ¹³ ga-kay' gooh' hma-su' mah' ga-näy' ga-mi-jeey- Jesús. Mah' ma' jäyh':

—jHe- ba' che- lluu' Dio! ¡Dio kyaah' hi- ja' na- lä-hih- kiyh'! Laay' Rey jnän` —ga-jäh' dsa- Israel he'.

¹⁴ Ga-hñah' Jesús jaa- burr~ mäh', mah' ga-wiiy' ka'luu', lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

¹⁵ Ta- wa' gah' hnäh' dsa- chaa- jwii- Sión.

Hii- Rey kyaah' hnäh' ja' na-,

dsëëy~ jaa- burr~ mäh'.

¹⁶ He- ga-la' lä-ja-, sa' ga-lä-ngëë' jnääh' discípulo kyaay' lä- ma' to- nē'. Pero ma' ngaah' Jesús gyuuh', ja-ga' ga-lä-ngëë' jnääh' kih' Jesús ba' ja- ma' hlëeh' lä-koo- ma-na-sii- jää', he- ga-jmee' dsa- juuh- kiyh'.

17 Dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' kyaah' Jesús lä⁻ko⁻ ma' ga⁻täeyh' Lázaro neh⁻ to⁻høø⁻ lä⁻ko⁻ ma' ga⁻mi⁻jiiyh', ma' jmeeyh[~] juu' lä⁻ko⁻ ga⁻jëy' jee' ja⁻. 18 He⁻ja⁻ jwëë' dsa⁻ na'nää' ga⁻mi⁻jëy' Jesús, lä⁻ko⁻ ma' ga⁻nuuy' kih' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey'. 19 Pero dsa⁻ fariseo ma' jäyh' siiyh⁻ dsa⁻kyaayh':

—Jëë' da'. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ le' jmeen'. Lä⁻jëë' ba' dsa⁻ ga⁻nää' chaa' kaah' kiyh'.

Ko⁻llaa' dsa⁻ griego ga⁻hnaayh⁻ Jesús

20 Jee' kih' dsa⁻ hi⁻ na'nää' na'hnaäh⁻ Dio jee' të⁻ jmi', ma' tääh' ko⁻llaa' dsa⁻ griego. 21 Dsa⁻ griego he', ya⁻nää' koo' kih' Felipe, dsa⁻ ma' chaa⁻ Betsaida he⁻ na⁻hee⁻ hwa' Galilea. Ga⁻chuuy' kyaah', ga⁻siiyh⁻:

—Hne⁻ dsa⁻ñuuh⁻, hnøø⁻ jnääh' lla' jnääh' juu' kyaah' Jesús.

22 He⁻ja⁻ ngoo' Felipe mah' na'chiyyh' Andre'. Hi⁻ Andre' he' kyaah' Felipe na'hleeyh' Jesús. 23 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh', ga⁻jäyh':

—Ma⁻të' hor[~] jee' lee' jøøh' Hi⁻ga⁻lëë'ngo' la⁻. 24 Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn[~] hnäh', cher'mah' sa⁻ ga⁻toh' ko⁻ mi'trigo jee' gwaah' hi⁻ sa⁻ ga⁻hya⁻, ma⁻jä⁻ lä⁻ ma⁻la⁻ ja⁻ba'. Pero cher'mah' ga⁻hya⁻ mi⁻ ja⁻, cha⁻miih⁻ mi⁻ kwa'. 25 Lä⁻ja⁻, hi⁻ sa⁻ kwaa⁻ hñii' juu', hi⁻ he' hee' go⁻te⁻. Pero hi⁻ kwaa⁻ hñii' juu' jmi' gyuu⁻ la⁻, he⁻ hääy[~] hñiiy' ba' ja⁻ mah' chaa⁻ tää' ga⁻lä⁻jë' joh' jmi' cha⁻. 26 Hi⁻ mi⁻te' kin⁻, wa' jmeey' ko⁻jøh' kyaah' jnä'. Ja⁻ba' jee' naahn⁻ na'gyan', jee' ja⁻ dsa⁻taayh' ka⁻läh' hi⁻

mi-te' kin'. Hih' mi-te' kin', Täa` kyaan' jmäy' jøøh'.

Ga'jmee' Jesús juu' he-juuy'

²⁷ 'Peer' chaan' cha-mi'h' hu' dsë-. ¿Hee' na- jwahn' na'? ¿Che' jwahn': "Tää, lää' jnä' kih' he- dsa-ngëen' la-"? Sa' le' jwahn' lä' na-. Jëeh', kih' he-ja' ba' jan'. ²⁸ Täa', mi-jnäa' he- laah' jøøh' — ga'jäh' Jesús.

Hor' ja- ga-lä' nuuh', ga-hlëeh' gyuu'h':

—Ma-mi-jnäa' ba' jnä' he- laan' jøøhn', hi- mi-jnäan' ka-läh' he- laan' jøøh'.

²⁹ Jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-nuuy' he- ga-hlëeh' gyuu'h', he-ja- ga'jäh':

—Go' ñih' ba' na- ma-hii'.

Jñah' ma' jäh':

—Jaa- ángel ba' na- ma-hlëeh' kyaayh'.

³⁰ Mah' ga'jäh' Jesús sïyh':

—Sa' ma-ja- juu' na- kwaat' ki' jnä'. Kyah' hnäh' ba' na- ma-ja- juu' na-. ³¹ Na' ma-të' jmi' jee' ka' Dio ju'dsoo' kih' jmi-gyuu' la-. Hi- ma-të' hor' jä' o-hih' hi-sa'llu' hi- jmee' hih' jmi-gyuu' la-. ³² Wa'ra- ga'chaa' dsa- jnä' gyuu'h', tëen' lä-jëë' hi- ya-näa' kyaah' jnä' —ga'jäh' Jesús.

³³ He- ga-hlëeyh' lä'ja-, ga-mi-jnäay- ha- lä' kyaah' ma' juuy' ba' ja-. ³⁴ He-ja- ga'jäh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Ma-nuu' jnääh' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio. Cristo chaa- tää' ba'. ¿He-la' jwah' hne-, jmee' bii' kih' Hi-ga-lëë' ngo' chaa' dsa- gyuu'h'? ¿Hii- ba' he' hi- jwah' hne- Hi-ga-lëë' ngo'?

³⁵ Mah' ga'jäh' Jesús sïyh':

–Ko⁻hwëë' ga' jnä' wa'je⁻ jee' kyah' hnäh'. Ngë' hnäh', ta'ko⁻jiih' jnä' wa'je⁻ jee' kyah' hnäh' mah' sa⁻ leh⁻ jee' na⁻hoo⁻ hnäh'. Jëeh', hi⁻ ga⁻nää' jee' na⁻hoo⁻, sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻nääy'. ³⁶ Ta'ko⁻jiih' jnä' wa'je⁻ kyah' hnäh', heeh⁻ hnäh' kih' wa'je⁻ mah' lä⁻jnää' hnäh' jee' jnä' wa'je⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hlëeh' Jesús lä⁻ja⁻, mah' ga⁻hmääh⁻ kih' dsa⁻ he'.

Sa⁻ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ judiu juu' kih' Jesús

³⁷ Ga⁻jëë' ba' dsa⁻ judiu lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë' Jesús to⁻lo⁻ nëy', pero ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻heey' kiyh'. ³⁸ Mah' lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻te' lä⁻koo⁻ ga⁻jäh' Isaía hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih' Dio llo'joo': Täa' kyaan⁻, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu' jnän'.

Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻ngëë' lä⁻koo⁻ te' he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë' Dio kyaah' goo⁻, ga⁻jäh' Isaía.

³⁹ Kih' he⁻ja⁻, sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻lä⁻heey'. Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh' ga⁻jäh' Isaía kiyh':

⁴⁰ Ga⁻jmeë' Dio ga⁻jnë' mi⁻nëy', ga⁻jlë' huu⁻dsë⁻ kiyh',

mah' sa⁻ le' jëëy', ni⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy'.

Ni⁻ sa⁻ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah' jnä' mah' mi⁻hlääh' jnih'.

⁴¹ Lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻jäh' Isaía, lä⁻ ma' ga⁻jëëy' he⁻ laa⁻jøøh' Jesús mah' ga⁻hlëëyh' kiyh'.

⁴² Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻heeh⁻ ba' jwëë' dsa⁻ kih' Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻kaah' kyaay'. Hi⁻ kih' he⁻ ma' gayh⁻ dsa⁻ fariseo, he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻jnääh⁻ hñiiy', mah' sa⁻ ma' hwëë' dsih' neh' gwah⁻mäh'. ⁴³ Ma' hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee' ma' leey' kaah' cha⁻në' dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻, lla⁻ he⁻ ma' hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee' ma' leey' kaah' cha⁻në' Dio.

Juu' he- ga'hleeh' Jesús, la' ta' kih' dsa-

44 Ja-ga' ga'hleeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga'jäh':

—Hi- heeh- jnä', ja- ma-la- jnä' he- heeyh-, heeyh- hi- ga'chee' jnä' ba'. 45 Hi-hi- ma-jëe- jnä', ma-jëey- hi- ga'chee' jnä' ba' ja-. 46 Jnä' he' laan- lä-koo- wa'je- he- ja- jmi-gyuu- la-, mah- lä-jëe- hi- heeh- jnä', sa- jäy- jee' na-hoo-. 47 Hi-nuu- juu' kin- mah' sa- heeyh-, ja- jnä' ngi-hn' kwaat- kiyh'. Jëeh' sa- ma-jan- jmi-gyuu- la- mah' ngi-hn' kwaat- kih' dsa- jmi-gyuu-. Ma-jan- mah' lään- dsa- jmi-gyuu- ba'. 48 Hi- sa- hnää- jnä' mah' sa- heeyh- juu' kin-, cha- ba' he- ngi-h' kwaat- kiyh'. Ja-ba' juu' he- ma-hleeh'n- la-, ngi-h' kwaat- kiyh' wa-ra- ga-të' jee' laa- jmi-. 49 Jëeh', sa- ma-hleeh'n- jee' tëen- hñiin-. Täa- kyaan- hi- ga'chee' jnä', hi- he' ga-jmee' mada- kin- ha- lä-jwahn-, hi- ha- lä- hleeh'n-. 50 Jnä' man-, mada- he- ga-jmeey' kin- jøø- kih' dsa- mah' wa' chaay- ga-lä-jë- joh- jmi- cha-. Kih' he-ja-, hleeh'n- ja-ba' lä-koo- te' he- ga-si-h- Täa- jnä' ba'.

13

Ga-gyih' Jesús tñ' discípulo kyaay'

1 Ma-ngoo' ya-jäh- jmi- he- kuh- dsa- bor-rego mäh', ma-ñe- ba' Jesús ma-të' hor- he- ya-hëey' jmi-gyuu- la- mah' dsaayh' jee' gya- Jmi-y-. Ga-lä-hnäy' hi- ma' laa' kyaay' hi- ma-tääh' jmi-gyuu- la-, pero hwë' ja- ga-mi- jnäy- he- ga-lä-hnäy' cha-mi-h- hi- laa' kyaay'.

2 Ja-ga' dsa-taayh' kuyh' ma-nuu' ma-ha' ba' huudsé- kih' hi-sa'llu' neh' tuh-dsé' Juda Is-cariote joo' Simón ha- lä' jmeey' mah' ngëey' Jesús. 3 Pero Jesús ma-ñe- bih' he- ga-tooh- Täa' gooy- hñii' lä-jé' go-te' he- na-hñaay' jmeey' hi- lä-ja- ñey- he- ya-hëey' kih' Dio, hi- ja-ba' kih' Dio dsaayh' ka-läh'. 4 He-ja- ga-nooy- jee' täayh' kuyh- ma-nuu' ja-, ga-jñuuyh' hmih- he- ma' kyeyh' në', ga-kay' hmih- tu-jla' mah' ga-bäayh- hñiiy'. 5 Hi- ga-kay' koo- jee' ga-chiyh' jmih- mah' ga-løoy' gyiyh- ma-tii' jnaäh' discípulo. Ja-ga' ga-mi'kiyh' kyaah' hmih- tu-jla' he- ma' na-bäayh' ja-. 6 Ma' ga-tëey' jee' ma' gya' Simón Pee', mah' ga-jäh' Pee':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿che' hne- ba' gyih' ma-tiin'?

7 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—He- jmeen' la-, sa- lä-ngëeh' hne- na' ga-juh-. Këë- ba' lä-ngëeh'.

8 —Sa' gyih' hne- ma-tiin' jih'koh' —ga-jäh' Pee' siiyh'.

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cher' mah' sa- ga-gyihn- ma-tiih', sa- le' jmeeh' ko-jøøh' kyaah' jnä'.

9 Mah' ga-jäh' Simón Pee' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ja- ma-la- ma-tiin- hnøø' jñii', lä-ja- ma-goon- kyaah' ka'llen- hnøø' jñii' ka-läh'.

10 Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Hi- ma-na-jngëe', sa- jmee- bii' jñii' lä-kaa- kiyh'. Ma-la- ma-tiiy' ba' hnøø' jñii', jëeh' lä-kaa-

ba' kiyh' ma-na-jngii'. Hi' ma-na-jngëe' ba' hnäh',
ma'ke' ja' lä-jëe' hnäh'.

11 Jëeh' ma' ñe- bih' hij- na- ma' ngëey',
he-ja- ba' ja- ma' jäyh': "Ma'ke' ja' lä-jëe' hnäh'
na-jngëe'."

12 Ma-la' ma-gyiyh' ma-tii' lä-jëe', ga-këyh-
hmiih- kiyh' mah' ngaayh' na'gyay- në' mes-
ka-läh'. Mah' ga-jäyh':

—¿Ché ma-lä-ngëeh' hnäh', hee- na- ma-jmeen'
kyah' hnäh'? 13 Tëeh' jnä' Ta-jwoh' hi' jawah' hnäh'
Dsa-jøøh' kyaan'. Llu' ba' jawah' hnäh', jëeh' he-
ja- laan'. 14 Jnä' he' laan' ta-jwoh' kyaah' hnäh',
hi' laan' Dsa-jøøh' kyaah' hnäh', mah' ma-gyihn-
ma-tiih' hnäh'. Lä-na- hnøø' jmeeh' hnäh' ka-läh',
gyih' hnäh' ma-tii' dsa-kyaah' hnäh'. 15 Jee'
la- ma-heehn' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' ja-ba'
lä-koo- ma-jmeen' kyah' hnäh'. 16 Ma-ra' ju'dsoo'
jwëehn' hnäh', jaa- hi- nuuh' kih' jñah', sa' jøøyh'
ga' lä-koh' ga' dsa-juu'. Hi' hi- dsoo~ mada',
sa' jøøyh' ga' lä-koh' ga' hi- cheey'. 17 Na' he-
ma-lä-ngëeh' hnäh' he- ma-jmeen' la-, llu' la'
kyah' hnäh' cher' mah' ga-jmeeh' hnäh' lä-ja-.

18 Ja' he- hlëehn' kih' lä-jëe' hnäh' la-. Kyuu' ba'
jnä' hij- na- ma-lleehn'. Mah' lä-ja- lä-te' lä-koo-
na-sii- juu' kih' Dio: "Hi- ma' kuh- ko-jøøh' kyaah'
jnä', ma-jëeyh~ ma-na-høøyh' kin'." 19 To-na'
ga-juh- jawahn' jää' sa' ga' ma-ngëey' jnä'. Mah'
wa-ra- ga-la' he- ja-, lä-heeh' hnäh', jnä' he' laan'
he- jawahn' laan'. 20 Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn-
hnäh', hi- heeh- jaa- hi- cheen', he- heeyh- jnä'

ba' jā. Hī hī heeh̄ jnä', heeyh̄ hī ga' chee' jnä'
ba' jā.

Ga'jmeeh' Jesús juu', hñi' jaa' dsa' kyaay' kiyh'
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ma-la' ma-jäh' Jesús lä' jā, pero ga-lä' meeh'
dsëy' mah' ga-mi' jnääy' jëë' juu' jā:

—Jaa' jee' lä' jëë' hnäh' hnëeh' jnä'.

²² Ja-ga' ga-tooh' jnääh' jëë' jnääh' nē
dsa-kyaahn', sa' nē' jnääh' hiji' kih' na' ma'
hlëeyh'. ²³ Kih' jee' lä' jëë' jnääh' discípulo kyaay',
jaa' ba' ga-lä' hnää' Jesús cha' miih-. Hī he' ma'
gya' koo' kih' Jesús. ²⁴ Kih' hī he', ga'jmee' Simón
Pee' lii' mah' ngiiy' juu' kih' Jesús, hiji' kih' jā ma'
hlëeyh'. ²⁵ Hī hī ma' gya' koo' kih' Jesús he',
ga'ngiiy' juu' kiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿hij̄ he' hī jwah' na'?

²⁶ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Hī kwëehn' kuh' koo' jwi' he'ñīh' gyuh', hī
he' he'.

Mah' ga-mi' gyuyh' koo' jwi' he'ñīh', ga'kwëeyh'
Juda Iscariote, joo' Simón. ²⁷ Lä' koo' ngooy' kuyh'
he'ñīh' jā, ga'he' Tana' neh' tuh-dsëy'. Ja-ga'
ga-jäh' Jesús siiyh':

—He' hnooh' jmeeh', jmee' ga-juh' to-na'.

²⁸ Pero ni' jaa' hī ma' tääh' nē mes' jā, sa'
ga-lä' ngëey' he-la' ga'siiyh' hī he' lä' jā. ²⁹ Kih'
he' ma' høø' Juda sa'tuh' jee' ma' tääh' kuu', he' jā
ko-llaa' ga'jmee' huu'dsë-, he' ga-jäh' Jesús siiyh':
“Go-läh' mīh' he' hnøø' jnän' kih' jmī” o jäyh':
“Go-kwëeh' hī tä-ñee' mīh' kuu’”. ³⁰ Ma' ga-la'

kih' Juda, ma-kuyh- he'ñiuh-, chah' ba' ya-hëy'.
Ma-na-hoo- ba' hor~ ja-.

Koo- nuuh- hmëe'

³¹ Ma-la- ma-ya-hëe~ Juda jee' ja-, ga-jäh' Jesús:
—Na' lä'jnä' he- laa' jøøh' Hi-ga-lëe'ngo' la-, hi-
ta-la- kih' hi- he' lä'jnä' he- laa' jøøh' Dio. ³² Hi-
cher'mah' jooy' mi-jnäa- he- laa' jøøh' Dio, ja-ba'
lä-ja- Dio mi-jnäa- he- laa' jøøh' jooy', hi- chah'
ba' jmeey'. ³³ Gyuu- mäh' kyaan-, ko-hwëe' ga-
gyan' kyaah' hnäh'. Hnaah' hnäh' jnä'. Pero ja-ba'
lä-koo- ma-jwëhn' dsa- judiu, jee' naahn- sa- le'
go'nääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- jwëhn~ hnäh' ka-läh'
na'. ³⁴ Jmeen` koo- mada' hmëe' kyah' hnäh'.
Wa' hnaah- hnäh' øøh' hnäh'. Wa' hnaah- hnäh'
lä-jaa- lä-jaa- dsa-kyaah' hnäh', ja-ba' lä-koo-
ma-lä-hnaan- hnäh'. ³⁵ Cher'mah' ga-lä-hnaah-
hnäh' dsa-kyaah' hnäh', lä-jëe' ba' dsa- lä-ñe-
laah' hnäh' discipulo kyaan-.

Ga-jäh' Jesús he- hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy'
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ He-ja- ga-ngii' Simón Pee' juu':
—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ha- ta' goh' hne-?
Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:
—Ha- jee' niin-, sa- le' goh' kyaah' jnä' na'. Këe-
ga' goh' kyaah' jnä'.

³⁷ He-ja- ga-jäh' Pee' siyh-:
—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿he-la' ja- mo-so- le' niin-
kyaah' hne- na'? Ma-lla- ba' dsen- juun' llah' hne-.

³⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-:
—¿Che' ju'dsoo' ma-lla- hoh' juuh' llan~? Ma-ra-
ju'dsoo' jwëhn~ hne-, jää' ja-ga' hooh' chaah'

dsoo', hne⁻ ma⁻tē' hñe⁻ jiih[~] ma⁻hmäh' juu' he⁻
sa⁺ kyuu^h jnä'.

14

Jesús laa' jwē' he⁻ dsa'toohn' jee' gya' Dio

¹ Ta⁻ jeh⁻ hoh' hnäh'. Jmee' hnäh' dsoo'
hoh' kih' Dio ba', hi⁻ jmee' hnäh' dsoo' hoh'
kin⁻ ka-läh'. ² Cha'neh⁻ kih' Täa' kyaan⁻ cha⁻
cha-miih⁻ jee' dsa'toohn'. Wa'ra⁻ jäh' kih' sa⁻ la'
lä⁻ja⁻, ma⁻jwē^hhn' ba' hnäh' jāā'. He⁻ja⁻ nñn'
mi'llun' jee' go'taah' hnäh'. ³ Wa'ra⁻ ngaahn'
mah' na'jmeen' llu' jee' go'taah' hnäh', ja⁻ga' jāhn'
ka-läh' mah' go'nāäh' hnäh' kyaah' jnä'. Mah'
lä⁻ja⁻ jee' naahn⁻ na'gyan', jee' ja⁻ go'taah' hnäh'
ko⁻jøh' kyaah' jnä'. ⁴ Ma⁻ñeh' ba' hnäh' ha⁻ jee'
naahn⁻, hi⁻ ma⁻kyuu^h ba' hnäh' jwē' ka-läh'.

⁵ Mah' ga⁻jäh' Tamá sñyh⁻:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁻, sa⁻ ñe' jnääh' ha⁻ na⁻
gwaah'. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻kyuu^h jnääh' jwē' ka-läh'?

⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús sñyh⁻:

—Jnä' he' laan' jwē', jnä' he' laan' ju'dsoo', jnä'
he' jmeen⁻ chaa⁻ dsa⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lla⁻nää' jee'
gya' Täa' wa'ra⁻ jäh' kih' sa⁻ ya⁻näay' ta⁻la⁻ ki⁻
jnä'. ⁷ Cher'mah' kyuu^h jnä', ja⁻ba' lä⁻ja⁻ kyuu^h
hnäh' Täa' kyaan⁻. Na' ma⁻kyuu^h ba' hnäh', hi⁻
ma⁻jē^h hnäh' ka-läh'.

⁸ Mah' ga⁻jäh' Felipe:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁻, hääh' jnääh' Täa', mah'
ko⁻ja⁻ ba' ma⁻lee⁻ kyaa' jnääh'.

⁹ Mah' ga⁻jäh' Jesús sñyh⁻ Felipe:

—¿Joh' jmi# sa' ma-hya- gyan' kyaah' hnäh' jee' la- mah' sa' ma-lä-kyuuh' jnä'? Hih' ma-jëë' jnä', he- ma-jëëy' Täa' ba' ja-. ¿Ha- lä-ja- jwah' hne': "Hääh' jnääh' Täa'"? ¹⁰ ¿Che' sa' laah' dsoo', jnä' he' laan' koö- kyaah' Täa', hi' Täa' he' laa' koö- kyaah' jnä'? Lä-jë- juu' he- hlëeh' jnä', ja' he- hlëehn' jee' tëen- hñiin' na-. Täa' hi- laa' kyaah' jnä', hi- he' ba' jmee' he- jmeen' la-. ¹¹ Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh', jnä' he' laan' koö- kyaah' Täa' hi' Täa' he' laa' koö- kyaah' jnä'. Pero cher'mah' sa' laah' hnäh' dsoo' lä-ja- la' kin' kyaah' Täa', jmee' hnäh' dsoo' kih' he- ma-jëeh' hnäh' ha- lä' la' ta' he- jmeen'. ¹² Ma-ra' ju'dsoo' na- jwëehn' hnäh', hi- jmee' dsoo' dsë' kin', hi- he' jmee' ka-läh' ja-ba'ta' he- jmeen'. Hi' juuh- ga'ta' jmeey', jëeh' naah' ba' jnä' kyaah' Täa'. ¹³ Lä-jë- he- ngih' hnäh' kih' Täa' lä-hih' kin', jmeen' he- ja-, mah' lä-ja- lä-jnä' he- laa' jøh' Täa' ta-la' kih' jooy'. ¹⁴ Jmee' ba' jnä' wa' he- cha- he- he- ngih' hnäh' lä-hih' kin'.

Ga'jah' Jesús cheey' Jmi-llë' Na-jng#'

¹⁵ 'Cher'mah' hnaah' hnäh' jnä', høø' hnäh' mada' he- jmeen' kyah' hnäh'. ¹⁶ Mah' jnä' chuun' kyaah' Täa' cheey' jñah' hi- kwa' be' kyah' hnäh'. Mah' jäy' kyaah' hnäh' ga-lä-jë- joh' jmi# cha-. ¹⁷ Hi- he' laa' Jmi-llë' hi- jmee' ju'dsoo'. Dsa- hi- chaa- jmi-gyuu' la-, sa' le' heeyh-, jëeh' sa' jëëy-, ni' sa' kyuyy'. Pero hnäh', kyuuuh' hnih', jëeh' hääy' jee' kyah' hnäh', hi' dsa-hey' neh' tuh-hoh' hnäh'.

¹⁸ 'Wa-ra- ngaahn', sa' jah' hnäh' hnëë'. Jähn' ka-läh' kyah' hnäh'. ¹⁹ Miih- jmi# ga' mo'so' jëë'

dsa- jnä'. Pero hnäh', jëeh' jnä'. Hi- kih' he- chaa- jnä', he- ja- ba' ja- jmee' chaa- hnäh'. ²⁰ Ma' ja- ga' lä- ngëeh' hnäh', jnä' gyan' kyaah' Tää` kyaan+, hi- hnäh' kyaah' jnä', hi- jnä' kyaah' hnäh'. ²¹ Hi- ma- heeh- mada- kin+ mah' høoy+, hi- he' hnää' jnä'. Hi- hi- hnää' jnä', Tää` kyaan+ lä- hnäay' hi- he'. Hi- jnä' ka- läh' lä- hnaa+ jnih' mah' mi' jnään' hñiin+ kiyh'.

²² Mah' ga- jäh' Juda (pero ja- he' Iscariote):

—Dsa- jøøh' kyaan+, ¿he- la' ma- la' kyaa' jnääh' ba' mi' jnääh' hñaaah', mah' sa- mi' jnääh' hñaaah' kih' lä- jëë- dsa- jmi- gyuu+?

²³ He- ja- ga- jäh' Jesús siyh+:

—Hi- hnää' jnä', høoy+ juu' kin+, hi- Tää` kyaan+ lä- hnäay' hi- he'. Mah' ko- jøh' kyaah' Tää` dsa' tooh' jnääh' kyaayh'. ²⁴ Hi- sa- hnää' jnä', sa- høoy+ juu' kin+. Hi- juu' he- ma- nuuh- hnäh', ja- juu' ki- hñiin+ ja-, juu' kih' Tää` hi- ga- chee' jnä' ba' ja-.

²⁵ 'Hlëëhn' hnäh' lä- jë- juu' la-, ta' ko- jiih' gyan' kyaah' hnäh'. ²⁶ Pero wa' ra- ngaahn', kwaat- ki- jnä', chee' Tää` ja- hi- kwa' be' kyah' hnäh'. Hi- he' he' Jmi- lle' Na- jngii' hi- heeh' hnäh' ga- lä- jë- ba', hi- jmeey' lä- dsooh- hoh' hnäh' lä- jë- juu' he- ma- hlëëhn' hnäh'.

²⁷ 'Jnä' kwan` mah' jmeen` hii' ti' kyah' hnäh' lä- koo- hii' ti' kin+. Ja- lä- koo- kwa- dsa- jmi- gyuu+ he- kwëëhn+ hnäh'. Ta- jeh- hoh' hnäh', ni- ta- wa' gah' hnäh'. ²⁸ Ma- nuuh- ba' hnäh' lä- koo- ma- jwëëhn+ hnäh'. Naahn- hi- jäh' jee' kyah' hnäh' ka- läh'. Cher' mah' dsoo'

hnaah⁺ hnäh⁺ jnä⁺, jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ ki⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻
 naahn⁻ jee⁺ gya⁺ Tää⁺, jëeh⁺ jøøh⁺ gyih⁺ lä⁻ koh⁺ jnä⁺.
 29 Ma⁻ jwëëhn⁺ hnäh⁺ juu⁺ la⁻, jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ la⁺.
 Mah⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁻ la⁺, ja⁻ ga⁺ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺.

30 Mo⁺ so⁺ hlëëhn⁺ ga⁺ cha⁻ miih⁻ kyaah⁺ hnäh⁺,
 jëeh⁺ jä⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻.
 Pero kyaah⁺ jnä⁺ sa⁺ cha⁻ kiyh⁺ ni⁺ miih⁻. 31 He⁻
 jmeen⁻ lä⁻ koo⁻ mada⁻ he⁻ ga⁺ jmee⁺ Tää⁺ kin⁻ ba⁺,
 mah⁺ lä⁻ ja⁻ lä⁻ ñe⁻ dsa⁻ hi⁻ chaä⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, jnä⁺
 hnaan⁺ Tää⁺.

‘Noo⁻ hnäh⁺, man⁻.

15

Chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ kyaah⁺ sa⁺ goh⁺ kih⁺

1 Jnä⁺ he⁺ laan⁺ lä⁻ koo⁻ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ he⁻ llu⁺
 go⁻ te⁻. Tää⁺ kyaan⁺, hi⁻ he⁺ mi⁻ llu⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺
 ja⁻. 2 Hnäh⁺ lä⁻ jë⁺ sa⁺ goh⁺ he⁻ choo⁺ kin⁻, he⁻ sa⁺ hii⁻
 mi⁺. Hi⁻ lä⁻ jë⁺ sa⁺ goh⁺ he⁻ hii⁻ mi⁺, mi⁻ lluy⁺ mah⁺ jä⁺
 na⁻ jngii⁺. Mah⁺ lä⁻ ja⁻ hii⁺ cha⁻ ga⁺ miih⁻ mi⁺. 3 Hi⁻
 lä⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻ jngëë⁺ hnäh⁺ lä⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻ heeh⁻
 hnäh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ hlëëhn⁻ hnäh⁺. 4 Jä⁺ hnäh⁺ koo⁻
 hweh⁻ kyaah⁺ jnä⁺, hi⁻ jnä⁺ jän⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺
 hnäh⁺. Lä⁻ koo⁻ sa⁺ goh⁺ kih⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺, sa⁺
 le⁺ hii⁺ mi⁺ kih⁺ hñii⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ na⁻ choo⁺ hñii⁺
 chaah⁺ kih⁺. Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cher⁺ mah⁺
 sa⁺ tääh⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ jnä⁺.

5 Jnä⁺ he⁺ laan⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺. Hnäh⁺ he⁺ laah⁺
 sa⁺ goh⁺ kih⁺. Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺
 jnä⁺ hi⁻ jnä⁺ chehn⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaayh⁺, he⁻ lä⁻ ja⁻
 ba⁺ hii⁻ cha⁻ miih⁻ mi⁺. Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ laah⁺
 hnäh⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ le⁺
 jmeeh⁺ hnäh⁺. 6 Hi⁻ sa⁺ jä⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, hi⁻

he' ja' ta' ka'hne'. Le' kiyh' lä'koo' la' kih' sa'goh' chaah' wii' jeh' he' ma'na'hna'. Mah' wa'ra' ga'lä'kii', juuh' dsa' mah' jey' kyaah' je'.

7 Cher'mah' tääh' hnäh' koo' hweh' kyaah' jnä' hi' ja' juu' kin' kyah' hnäh', ngii' lä'jē' he' hnooh' hnäh'. Hñah' ba' hnäh'. 8 Dsa'lä'jnä' he' laa' jøøh' Täa' kyaan' jee' jmeeh' hnäh' cha'miuh' ta' llu', hi' lä'jwē' ja' jmeeh' hnäh' lii' laah' hnäh' discípulo kyaan'. 9 Lä'koo' ma'lä'hnaa' Täa' jnä', ja'ba' lä'ja' ma'lä'hnaan' hnäh'. Lä' ma'dsoo' ja'ba' hoh' hnäh' he' hnaan' hnäh'. 10 Cher'mah' høøh' hnäh' lä'jē' mada' he' jmeen' kyah' hnäh', lä' ma'dsoo' ja'ba' hoh' hnäh' he' hnaan' hnäh'. Jēh' ja'ba' lä'na' ma'jmeen'. Ma'høøn' lä'jē' mada' he' ga'jmeē' Täa' kin', hi' lä' ma'choohn' ja'ba' koo' hweh' he' hnäy' jnä'.

11 'Lä'jē' he' la' ma'hleehn' mah' wa' jēē' hoh' hnäh' lä'koo' jēē' dsen', heh' lä'ja' wa' na'hñaa' he' jēē' hoh' hnäh'. 12 He' la' ja' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'. Wa' lä'hnaah' hnäh' dsa'kyaah' hnäh', ja'ba' lä'koo' ma'lä'hnaan' hnäh'. 13 Ni' jaa' sa' cha' hi' hnäa' dsa' cha'ga'miuh' lä'koh' jaa' hi' kwaa' hñii' he' juuy' kih' ome' kyaa'. 14 Ome' kyaan' laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä'jē' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'. 15 Sa' tēehn' hnäh' moz'. Jēh' moz' sa' ñe' he' huudsē' jmeē' dsa'juuy'. Tēehn' hnäh' ome' kyaan' ba', jēh' lä'jē' he' ma'nuun' kih' Täa' kyaan', ma'mi'jnään' kyah' hnäh'. 16 Ja' he' hnäh' ga'leeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga'leehn' hnäh' hi' ga'hñaan' hnäh' mah' go'jmeeh' hnäh' ta' kin'.

Hi⁺ ya⁻hi⁺ kwee⁻ ta⁺ kyah⁺ hnäh⁺, lä⁺ja⁻ jä⁺ ko^{o-}
 hweh⁻ ka⁻lä⁺. Mah⁺ lä⁺ja⁻, lä⁺jē⁻ he⁻ ngi⁺h⁺ hnäh⁺
 kih⁺ Tä⁺ä⁻ lä⁻hi⁺ kin⁺, kway⁺ ba⁺. ¹⁷ He⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻
 mada⁻ he⁻ jmeen⁻ kyah⁺ hnäh⁺: Wa⁺ hnaah⁻ hnäh⁺
 dsa⁻kyaa⁺ hnäh⁺.

Na⁻høø^h dsa⁻ kih⁺ Jesús, lä⁺ja⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺

¹⁸ 'Cher⁺mah⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ na⁻høø^h
 kyah⁺ hnäh⁺, ma⁻ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺, jää⁺ ga⁺ jnä⁺
 ga⁻lä⁻høøy^h kin⁺. ¹⁹ Wa⁺ra⁻ jä⁺h⁺ kih⁺ laah⁺ hnäh⁺
 hi⁻ kya⁺a⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻
 lä⁻hnää⁺ hnäh⁺ lä⁻ko^{o-} hnäy⁺ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺. Pero
 ga⁻lleeh⁺ hnäh⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ tä⁺äh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻,
 he⁻ja⁻ hi⁻ tä⁺äh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ na⁻høø^h kyah⁺
 hnäh⁺, jë⁺h⁺ mo⁺so⁺ laah⁺ hnäh⁺ dsa⁻ kyaay⁺.
²⁰ Mi⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻jwë⁺eh⁺
 hnäh⁺. Jaa⁻ moz[~], sa⁺ jøøy^h ga⁺ lä⁻ko^h dsa⁻juu⁺.
 Cher⁺mah⁺ dsa⁻ ga⁻jmeeh⁺ jnä⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻
 jmeeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ka⁻lä⁺. Hi⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻høøy⁺
 juu⁺ kin⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ høøy⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺
 ka⁻lä⁺. ²¹ Lä⁺ja⁻ jmeey⁺, jmeey^h hnäh⁺ kwaat[~]
 kin⁺, jë⁺h⁺ sa⁺ kyuu⁺ Dio hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä⁺.

²² 'Wa⁺ra⁻ jä⁺h⁺ kih⁺ sa⁺ ma⁻jan[~] hi⁺ ni⁺ sa⁺
 ga⁻hlë⁺h⁺ jnih⁺, sa⁺ ma⁺ lä⁻ñey⁻ kih⁺ dso⁺kye⁻. Pero
 na⁺, ma⁻na⁻bääy^h, mo⁺so⁺ le⁺ jäy^h sa⁺ ñey⁻. ²³ Hi⁻
 na⁻høø^h kin⁺, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ na⁻høøy^h kih⁺ Tä⁺
 kyaan⁺ ka⁻lä⁺. ²⁴ Wa⁺ra⁻ jä⁺h⁺ kih⁺ sa⁺ ga⁻jmeen⁺
 he⁻ juh⁻gaa⁻ jee⁺ kiy^h, he⁻ sa⁺ ma⁻jmee⁺ ni⁺
 jaa⁻, sa⁺ ma⁺ lä⁻ñey⁻ kih⁺ dso⁺kye⁻. Pero na⁺
 he⁻ ma⁻jëy⁻ lä⁺ja⁻, mah⁺ na⁻høøy^h kin⁺, hi⁺
 na⁻høøy^h kih⁺ Tä⁺ä⁻ kyaan⁺ ka⁻lä⁺. ²⁵ Lä⁺ja⁻

dsa-lä-te¹ lä-koo- na-sii- ne' ley: Ni¹ miih- sa¹
cha- he- kih¹ he- ga-lä-hääh¹ jnä'.

26 'Pero wa'ra- ja¹ hi- noo¹ ne' kyah¹ hnäh', hi-
he' jmee¹ ju'dsoo¹ kin¹. Hi- he' ya-hëë¹ kih¹ Tää-
mah¹ cheen- jee¹ kyah¹ hnäh'. Hi- he' he' Jmī-llē¹
Na-jngii¹. 27 Hi- hnäh' ka-läh', jmeeh¹ hnäh'
ju'dsoo¹ kin¹, kih¹ he- ga-jmeeh¹ hnäh' ko-jøh¹
kyaah¹ jnä' lä¹ ma¹ to-nē¹.

16

Jëë¹ wii¹ discipulo kyaa¹ Dio

1 'Lä-jë¹ he- la- ma-hlëëhn¹ hnäh' mah¹ sa¹ cha-
he- kih¹ jeh¹ hoh¹ hnäh'. 2 Hwëë¹ dsa- hnäh' gwah¹
mäh- jee¹ dsa-kuh¹ hnäh' hi¹ lloo- jmii¹ wa'ra-
ga-jngiih¹ wa¹ hi- cha- hi- kyah¹ hnäh', lä-koo-
he- jmeey¹ ta¹ kih¹ Dio ba¹ ja- laay¹. 3 Lä-ja-
jmeey¹ kyah¹ hnäh', jëeh¹ sa¹ kyuyy¹ Tää, ni¹ sa¹
kyuyy¹ jnä'. 4 Ma-jwëëhn¹ hnäh' lä-jë¹ he- la-
mah¹ wa'ra- ga-të¹ jee¹ dsa-ngëëh¹ hnäh' lä-ja-
ja-ga¹ lä-dsooh¹ hoh¹ hnäh' lä-koo- jwëëhn¹ hnäh'
la¹. Sa¹ ga-jwëëhn¹ hnäh' lä-la- lä¹ ma¹ to-nē¹, jëeh¹
gyan¹ kyaah¹ hnäh'.

He- la- na- jmee¹ Jmī-llē¹ Na-jngii¹

5 'Pero na¹, naahn- jee¹ gya¹ hi- ga-chee¹ jnä' hi¹
ni¹ jaa- hnäh' sa¹ ngiih¹ hnäh' juu¹ kin¹: "¿Ha- na-
gwaah¹?" 6 Pero meeh- hoh¹ hnäh' cha-miih- kih¹
he- ma-jwëëhn¹ hnäh' lä-la¹. 7 Ma-ra¹ ju'dsoo¹
he- jwëëhn¹ hnäh'. He- llu¹ kyah¹ hnäh' ba¹ ja-
he- naahn-. Jëeh', cher¹mah¹ sa¹ ngaahn¹, sa¹ jä-
hi- noo¹ ne¹ kyah¹ hnäh'. Pero cher¹mah¹ ngaahn¹,
cheen- hi- he¹ kyah¹ hnäh'. 8 Hi¹ wa'ra- ja¹ hi- he¹,

jmeey' lä'ngëë' dsa' jmi-gyuu' he' tääyh' kyaah' dso'kye', hi' mi-jnääy' he' chaa' jaa' hi' lluu' go-te', hi' lä'ja' he' lla' Dio ta'. ⁹ Mi-jnääy' he' tääh' dsa' kyaah' dso'kye', kih' he' sa' heeyh' jnä'. ¹⁰ Lä'ja' mi-jnääy', jnä' he' hi' lluu', jëeh' naahn' kih' Tää' kyaan' hi' mo'so' jëeh' jnä'. ¹¹ Hi' mi-jnääy' he' lla' Dio ta' kih' dsa', jëeh' hi'-sa'llu' hi' jmee' hih' jmi-gyuu' la' ma-na-bääyh' kyaah' dso'jwii'.

¹² 'Cha' ga' he' hnoon' jwëeh'n' hnäh', pero sa' lä'ngëëh' hnäh' na' ga-jah'. ¹³ Pero wa'ra-ja' Jmi-llé' hi' laa' ju'dsoo', hi' he' jää' hnäh' mah' lä'ngëëh' hnäh' na-hña' lä'jëe' ha' lä' la' ju'dsoo'. Jëeh' sa' hlëeyh' jee' tëey' hñiiy'. Hlëeyh' he' nuuy' ba' hi' jmeey' lä'ngëë' dsa' lä'jé' he' na' ga' jä'. ¹⁴ Jmeey' lä'ngëëh' hnäh' lä'koo' laa' jnä', lä'ja' mi-jnääy' he' laan' jøøh'. ¹⁵ Laan' ja' ba' lä'koo' laa' Tää'. He-ja' ba' na' ma-jwahn', jmeey' lä'ngëëh' hnäh' lä'koo' laa' jnä'.

¹⁶ 'Ko-hwëë' ga', mo'so' jëeh' jnä'. Hi' koo' ga' ko-hwëë', jëeh' jnä' ka-läh', ja' ga' naahn' jee' gya' Tää'.

Hi' meeh' dsè' lä'chaa' llu'

¹⁷ Ja' ga' ga'ngii' jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee' na' he' hlëeyh' jne' he' jäyh' lä'na': "Ko-hwëë' ga', mo'so' jëeh' jnä', hi' koo' ga' ko-hwëë', jëeh' jnä' ka-läh', ja' ga' naahn' jee' gya' Tää'?"

¹⁸ Ma' chiih' ga' jnääh' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- jäyh': "Ko-hwëë' ga'"? Sa- ngëë' jne' hee- na- hlëëyh-.

¹⁹ Ñe' ba' Jesús he- ma' hnøø- jnääh' ma' ngii' jnääh' juu' kiyh'. He- ja- ga- siiyh' jnääh':

—Ma-jwëëhn' hnäh' ko-hwëë' ga', mo-so' jëëh' jnä' hi' koo- ga' ko-hwëë', jëëh' jnä' ka-läh'. ¿Che' he- la- na- he- ngiih' hnäh' juu' kih' dsa-kyaa' hnäh'? ²⁰ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jä- ki'hooh' hnäh' jwërte pero dsa- jmi-gyuu- la- lä-chaay- llu'. Ko-hwëë' ba' ja-, jä- ti-meeh- hoh' hnäh', ja-ga' jëë' hoh' hnäh' go-te'. ²¹ Wa-ra- ga-të' jee' lä-chaay- gyuu- kyaa' jaa- dsa-më', jëëy- wii', jëëh' ma-të' jee' lä-chaay- gyuu- kyaay'. Pero ma-ngëë' ma-lä-chaay- gyuu- kyaay', mo-so' dsooh- dsëy' wii' he- ma-jëëy- ja-, kih' he- chaay- llu' he- ma-lä-chaay- jaa- gyuu- kyaay'. ²² Ja-ba' lä-ja- ti-meeh- hoh' hnäh' na'. Pero koo- ka-läh' jëën- hnäh', ja-ga' jëë' hoh' hnäh', hi- ni' jaa- sa- le' jñuuh' lä-koo- te' he- jëë- hoh' hnäh'.

²³ 'Jmii' ja-, mo-so' ngiih' hnäh' juu' kin- ni- miih-. Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', lä-jë- go-te' he- ngiih' kih' Täa' lä-hih- kin-, kway' ba'. ²⁴ Lä-jiih' ma-ya-nøø' jne', ni- miih- sa- cha- he- ma-ngiih' hnäh' lä-hih- kin-. Ngii' hnäh' mah' hñah- hnäh' hi- lä-ja-, jëë' hoh' hnäh' go-te-.

Ga-lih' Jesús ga-lla-dsëëy' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu'

²⁵ 'Ma-hlëëhn- hnäh' lä-jë- he- la- kyaah' juu' na-hmää'. Ma-ngoo' ga-të' hor- jee' mo-so' hlëëhn' hnäh' juu' na-hmää'. Na-hñaa' lä-jëë- ba' jmeehn- juu' kyah' hnäh' ha- lä- la' kih'

Tää. 26 Ma'ja- ngiih' hnäh' kih' Dio lä'hih' kin'. Sa' jwëehn' hnäh' ngiin' kyah' hnäh' kih' Tää. 27 Hnää' Tää' hnäh', jëeh' ma-lä-hnaah' jnä' hi' ma-lä-dsoo' ba' hoh' hnäh' he- jan' kih' Tää. 28 Kih' Tää' ba' ya'hëen' mah' jan' jmi-gyuu' la-. Na' ya'hëen' jmi-gyuu' la- mah' naahn' ka-läh' jee' gya' Tää' -ga'jah' Jesús siiyh' jnääh'.

29 Mah' ga'jah' jnääh':

-Na' ga' hlëeh' jëe- go-te~, mo'so' hlëeh' juu' na-hmää'. 30 Na' ga' ma-lä-ngëe' jnääh', kyuuu' ba' hne- ga-lä-jë' go-te'. Kyah' hne- sa' jmee' bii', ngii' dsa- juu', jëeh' ma-ñeh' ba' hne- he- huudsë- jmeey'. He-ja- ba' na- ma-lä-dsoo' dsë- jnääh' ya'hëeh' kih' Dio.

31 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

-¿Che' na' ga' ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'? 32 Ma-ngoo' ga'të' hor~ hi' hor~ ja- ma-tøøhn' na' ga-juh- he- sa-jñee' hnäh' mah' beeh' jnä'. Pero sa' jän' hñiin' go-te~, Tää' kyaan' kyaah' jnä'. 33 Lä-jë' he- la- ma-hlëehn' hnäh' mah' ta-la' ki' jnä' hii' ti' kyah' hnäh'. Jmi-gyuu' la- jëeh' hnäh' he- wii'. Pero wa' cha- o-jøh' dsë- kyah' hnäh', jëeh' ma-lihn' ma-lla-dsëen' kih' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la- -ga'jah' Jesús siiyh' dsa- kyaay'.

17

Ga'ngii' Jesús kih' discípulo kyaay' kih' Dio

1 Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús lä-jë' he- ja-, ga'jëey' ta' gyuuu' mah' ga'jah':

–Tää` kyaan⁺, ma⁻dsëë⁺ hor~. Mi⁻jnää⁺ joo^h- he⁻ laay⁺ jøø^h mah⁺ lä⁻ja⁻, joo^h- mi⁻jnääy⁺ hne⁻ he⁻ laah⁺ jøø^h ka⁻lä^h. ²Hne⁻ ga⁻hñaa^h jnä⁺ mah⁺ jmeen` hih⁺ kih⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻. He⁻ja⁻ na⁻na⁺ jwë⁺ kin⁺ jmeen` chaa⁻ tää⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëë^h jnä⁺. ³He⁻ kyuu⁻ dsa⁻ hne⁻, ma⁻la⁻ jaa⁻ hne⁻ ba⁺ laah⁺ Dio Jøø^h, hi⁺ he⁻ kyuy⁺ Jesucristo hi⁻ ga⁻cheë^h, he⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻, he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺.

⁴Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ dsa⁺ he⁻ laah⁺ jøø^h. Ma⁻hñaa⁻ ba⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëë^h jnä⁺ jmeen`. ⁵Na⁺ na⁻ Tää`, mi⁻jnää⁺ he⁻ laan⁺ jøø^hni⁺ ya⁺ jwë⁺ kyah⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ jøø^hni⁺ ma⁺ laan⁺ kyaah⁺ hne⁻, jää⁺ ja⁻ga⁻ nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

⁶Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëë^h jnä⁺. Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ kyaah⁺ mah⁺ ga⁻kwëë^h jnä⁺, hi⁻ ga⁻høøy⁺ juu⁺ kyah⁺. ⁷Na⁺ ma⁻lä⁻kyuyh[~], he⁻ ja⁺ kyah⁺ ba⁺ ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻tøø^h goon⁺. ⁸Jëë⁺, lä⁻jë⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻chi⁺ih⁺ jnä⁺, ma⁻hlëë^h jnih⁺ hi⁺ ga⁻heey^h ba⁺. Ma⁻lä⁻heë⁺ bih⁺ he⁻ ya⁺ hëën⁺ kyah⁺. Hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ ba⁺ dsëy⁺, hne⁻ he⁺ ga⁻cheë^h jnä⁺.

⁹He⁻ja⁻ ngi⁺n⁺ kiyh⁺, ja⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ngi⁺n⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻kwëë^h jnä⁺ ba⁺, jëë^h hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ dsa⁻ kyaah⁺. ¹⁰Lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ kyaan⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ laa⁺ kyaah⁺. Hi⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ laa⁺ kyaah⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ kyaan⁺ ka⁻lä^h. Ta⁻la⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻lä⁻ jnä⁺ he⁻ laan⁺ jøø^hni⁺.

¹¹Mo⁻so⁻ gya⁻ ga⁺ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁺, jä⁺ gyih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Hi⁻ jnä⁺ naahn⁻ kyah⁺. Tää` kyaan⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁺, hää⁺

kyaah' be' kyah' lä'jēē' hī' ga'kwēēh' jnä', mah' ja' leey' koo' ba', ja' ba' lä'koo' laa' jne' koo' ba'. ¹² Ta'ko'jiih' ma' gyan' kyaayh' jmi'gyuu' la', ma' häā' jnih' kyaah' be' kyah'. Ga'hään' hī' ga'kwēēh' jnä'. Ni' jaa' sa' ga'hēē'. Ma' la' jaa' hī' nøø' juu' dsa'hēē', hī' he' ba' ga'hēē' go'te~, mah' lä'ja' lä'te' lä'koo' na'sii' juu' kyah'.

¹³ 'Na' naahn' jee' ñeh' hne-. Ta'ko'jiih' gyan' ko'hwēē' ga' jmi'gyuu' la', ma'hlēēh' ba' jnih' lä'jē' he' la~, mah' jēē' dsēy' lä'koo' jiih' jēē' dsēn-. ¹⁴ Ma'ngēēn' lä'jē' juu' kyah' kih' hī' he'. Hi' ga'lā'høøh' dsa' chaa' jmi'gyuu' la' kiyh', kih' he' mo'so' laay' kih' jmi'gyuu' la', ja' ba' lä'koo' sa' laa' jnä' kih' jmi'gyuu' la'. ¹⁵ Sa' ngiin' kyah' mah' hwēēyh' jmi'gyuu' la-. Ngii'n' kyah' mah' hääh' hnih' kih' he' hliih' ba'. ¹⁶ Sa' laay' kih' jmi'gyuu' la-, ja' ba' lä'koo' sa' laa' jnä' kih' jmi'gyuu' la-. ¹⁷ Jmääy' cha'ga'miih' na'jngēēy' kyaah' ju'dsoo' kyah'. Jēēh' juu' kyah', la' ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁸ Lä'koo' ga'cheeh' jnä' jee' tääh' dsa' jmi'gyuu' la-, ja' ba' lä'ja' ga'chee' jnih' jee' kih' dsa' hī' tääh' jmi'gyuu' la-. ¹⁹ Kwaat' kih' hī' he' ba' na' he' ngēēn' hñiin' kyah'. Mah' lä'ja' hī' he' lee' na'jngēē' go'te~.

²⁰ 'Ja' ma' la' kih' hī' la' ngiin'. Lä'ja' ngiin' ka'läh' kih' hī' na' ga'heeh' jnä' wa'ra' ga'nuuy' juu' kih' hī' he'. ²¹ Mah' lee' koo' ba' jee' lä'jēē', lä'koo' laah' hne' kyaah' jnä' Täā', hī' jnä' kyaah' hne-. Lä'ja' lee' koo' ba' jee' lä'jēē' hī' he' kyaah' jne'. Mah' lä'ja', hī' chaa' jmi'gyuu' la' lä'dsoo' dsē', hne' he' ga'cheeh' jnä' jmi'gyuu'

la-. ²² Lă⁺koo⁻ ma⁻mi⁻jnăăh¹ jnă⁺ kih¹ dsa⁺, lă⁺ja⁻ ma⁻mi⁻jnăän¹ hñiin⁺ kiyh¹, mah¹ lă⁺ja⁻ leey⁺ koo⁻ ba⁺, lă⁺koo⁻ laa⁺ jne⁺. ²³ Jnă⁺ laan⁺ kyaah⁺ jnih⁺, hi⁺ hne⁻ laah⁺ kyaah⁺ jnă⁺, mah¹ lă⁺ja⁻ dsa⁻taayh⁻ kwee⁻ go⁻te⁻ leey⁺ koo⁻ ba⁺. Lă⁺ja⁻ lă⁺ngëe⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, hne⁻ ba⁺ ga⁺cheeh⁺ jnă⁺, hi⁺ lă⁺ja⁻ lă⁺ñey⁻ ga⁻lă⁻hnaah⁻ hnih⁺, ja⁻ba⁺ lă⁺koo⁻ hnaah⁻ jnă⁺.

²⁴ Tăä⁻ kyaan⁺, lă⁺jëe⁺ hi⁻ ga⁺kwëeh⁻ jnă⁺ he⁺, hnoon¹ dsa⁻taayh⁻ kyaah⁺ jnă⁺ ha⁻ jee⁺ naahn⁻ na⁺gyan¹. Mah¹ jëey⁺ he⁻ ma⁻llaah⁺ jnă⁺ jøøh¹, kih¹ he⁻ ga⁻lă⁻hnaah⁺ jnă⁺ jăä⁺ ja⁻ga⁺nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ²⁵ Lluu⁺ laah⁺ hne⁻ Tăä⁻. Dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, sa⁺ ma⁻lă⁻kyuu⁺ hne⁻. Pero jnă⁺, kyuu⁺ hne⁻. Ma⁻ñe⁻ ba⁺ dsa⁻ kyaan⁺, hne⁻ ga⁺cheeh⁺ jnă⁺. ²⁶ Ma⁻mi⁻jnăän¹ kiyh¹, ha⁻ lă⁺ laah⁺ hne⁻, hi⁺ jmeen⁻ lă⁻kyuu⁺ hne⁻ cha⁻ga⁺miih⁻. Mah¹ jnă⁺ he⁺ hăän⁺ jee⁺ kiyh¹ hi⁺ ja⁻ba⁺ lă⁻koh⁺ hnaah⁺ jnă⁺, ja⁻ba⁺ lă⁺ja⁻ lă⁺hnăäy⁺ dsa⁻kyaayh⁺.

18

Ga⁻saayh⁺ Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ma⁻ngëe⁺ ma⁻hlëeh⁺ Jesús lă⁺ja⁻, jnăăh¹ discípulo ga⁺nøø⁺ jnăăh¹ kyaayh⁺ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ kih¹ koo⁻ jmi⁻ he⁻ chee⁻ Cedrón. Jee⁺ ja⁻ ga⁺tooh⁻ jnăăh¹ kyaayh⁺ jee⁺ na⁻jnăä⁺ chaah¹ hma⁻ kih¹ dsa⁺. ² Juda ka⁻lăh⁺, hi⁻ ga⁺hnëe⁺ Jesús, ma⁺ kyuu⁺ hne⁻ lă⁻kaa⁻ jee⁺ ja⁻, jëeh⁺ cha⁻miih⁻ jiih⁻ na⁺nøø⁺ jnăăh¹ discípulo kyaah⁺ Jesús ta⁺ ja⁻. ³ Jee⁺ ja⁻ ga⁺lloo⁺ Juda, ma⁺ jăä⁺ koo⁻ năä⁺ hløø⁺, kyaah⁺

ko-llaa' poo- hi- ga'chee' jmi-dsa- kaah' hi- hi- ga'chee' fariseo. Ga'lla-naäy' jee' ja-, chooy' je-, kyey- hma- lle` je-. Kye- hi- kye- ñe', kye- hi- kye- hma-. ⁴ Pero ma-ñe- ba' Jesús lä'jē' go-te', hee- na- jä- nē' kiyh'. Mah' ya'hēy' ta' cha'nē' hi- ga'ngüy' juu' kih' dsa- he':

—¿Hi- na- hnaah' hnäh'?

⁵ —Ma-ya-nøø' jnääh', hnäh' jnääh' Jesús, dsa- chaa- Nazaret —ga'jah' dsa- he'.

—Jnä' he' —ga'jah' Jesús siyh'.

Jee' ja- ma' hää' Juda ka-läh', hi- ga'ngēē' Jesús kih' dsa- he'. ⁶ Lä'koo- ma' ga'jah' Jesús “jnä' he'”, ga'tēē- dsa- he' hñii' ta' ka'luu' lä'jiih' ga'saay' hwa'. ⁷ Koo- ka-läh' ga'ngü' Jesús juu' kiyh':

—¿Hi- ba' na- hnaah' hnäh'? —ga'jäh'.

—Jesús, dsa- chaa- Nazaret —ga'jah' dsa- he'.

⁸ —¿Ja' ma-jwēēh' ba' hnäh', jnä' he'? Cher'mah' jnä' hnaah' hnäh', kwa' jwē' wa' lla-naä' hi- tääh' la- —ga'jah' Jesús siyh'.

⁹ He- la- ga-la' mah' lä-te' he- ga'jah' Jesús: “Tää', lä'jēē- hi- ga'kwēēh' jnä', ni- jaa- hi- he' sa- dsa-hēē'.” ¹⁰ He-ja- ga'le- Pee' ñe' kih' mah' ga'kuy' lo-gwa' jwoo' ra'lluu' kih' Malco, hi- ma' laa' jaa- hi- ma' jmee' ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh'. ¹¹ Mah' ga'jah' Jesús siyh' Pee':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih'. ¿Ja' jmee' bii' kin' jēēn' he- wñ' la- lä'koo- mada' he- ga'jmeē' Tää' kin'?

Na'jäy- Jesús cha'nē' Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Ja-ga' ngoo' j_{uu} hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo' kyaä' dsa- judiu he', mah' ga' saayh' Jesús ga' hñuuy'. 13 To-né' na'jääy- cha'né' Aná, hi- ma' laa' dso'jmi- Caifá. Caifá he' ma' kye- né' kih' lä'jēē' jmi- dsa- jii- ja-. 14 Hi- hé' na-, hi- ga' taah- dsa- judiu juu' jää', ga' siyh- he- jmee- bii' juu' jaä- dsa- ñ_{uu}h- kih' jwii- goo- jne'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ma' lleē' Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuu- ba' dsa- jøøh' kyaä' jmi- dsa-. He- ja- ga' hey' kyaah' Jesús jee' la' ho' hne- kih' jmi- dsa- jøøh' he'. 16 Pero ta' ka' hne- kih' ho' haah' ja- ba' ma' cheh' Pee'. Ja- ga' ya' hēē' hi- jñah' discípulo he', hi- ma' kyuu- jmi- dsa- jøøh' mah' ga' hlēēyh' kyaah' dsa- mē' hi- ma' høø- ho' haah' ja-. Ja- ga' ga' taayh- Pee' ta- cha'neh-. 17 He- ja- ga' jäh' dsa- mē' he' siyh- Pee':

—Ja- hne- ka- läh' laah' discípulo kyaä' dsa- ñ_{uu}h- oo'?

—Ja- hé' jnä' —ga' jäh' Pee'.

18 Jmi' ja- ma' jmee- gy_{uu}. Hi- lä'jēē- hi- ma' tääh' jmee- ta' he' jee' ja- kyaah' poo-, ga' jēēyh' je- mah' ga' taayh' llooyh-. Jee' ja- ma' cheh' Pee' ka- läh', llooh- je- kō- jøøh' kyaayh'.

Na'jääy- Jesús cha'né' dsa- ta' kyaä' dsa- judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ga' løø' jmi- dsa- jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi- ga' he' hi- ma' laa' discípulo kyaay', hi- ha- na- ma' tääyh'. Hi- ma' ngiiy- juu' kiyh' ha- lä' la' juu' he- ma' kway-. 20 He- ja- ga' jēeh- Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go-te' ga-hlëëhn` dsa- jmi-gyuu+. Ma' hlëëh' jnih' tää' neh+ gwah+ mäh- hi+ jee' chih' gwah+ juuh- jee' dsa-kuh' dsa-goo~ jne'. Ni- koo- sa+ ga-hlëëhn` jee' na-hmää'. 21 ¿He-la' ngiih' juu' kin+? Ngii' juu' kih' hi- ga+nuu' ba', mah' jäyh+ he- na- ga+jwahn'. Hi- he' ba' ñe- lä-jë+ hee- na- ga-hlëëhn`.

22 Lä-koo- ma' ga+jäh' Jesús lä+ja-, jaa- poo- kyaa' dsa- he' hi- ma' cheh' koo' jee' ja-, ga+jnooy' mo-në' Jesús.

—¿Che' lä+na- ba' jiih' juu' kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-? —ga+jäh' poo- he' siiyh+.

23 —Cher'mah' ma-hlëëhn` hliih', chiuh' jnä' hee- na- he- hliih' ma-ya-hii~ hoon+. Hi+ cher'mah' ma-hlëëhn` ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' jnooh' kin+? —ga+jäh' Jesús siiyh+.

24 He-ja- na-hñuuh' Jesús ga+chee' Aná cha'në' Caifá, dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-.

Koo- ka-läh' ga+hmä' Pee' juu' he- sa+ kyuuu+
Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Lä+ ma-cheh' ja-ba' Pee' llooh~ je-, mah' ga+jäh' dsa- siiyh+:

—¿Ja' hne- laah' jaa- discípulo kyaay'?

—Jah+ha', ja- he' jnä' —ga+jäh' Pee'.

26 Mah' ga-hlëëh' jaa- hi- ma' jmee+ ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh', hi- laa' miih- øøh' hi- ga+ku' Pee' lo-gwa' he', ga+ngiiy' juu' kih' Pee':

—¿Ja' ga+jëen- hne- kyaayh', jee' na-jnää' chaah' hma-? —ga+jäyh' siiyh+ Pee'.

27 Koo- ka-läh' ga'juu' Pee', hi- lä'chah' ja- ga'hooh' chaah' dsoo'.

Ga'jää' dsa- Jesús cha'né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Ja-ga' ga'lee- dsa- Jesús kih' Caifá mah' ga'jääy' ta- né'ta' kih' Pilato. Hor- ja- ma-ngoo' ga'jnä'. Sa- ga'taah' dsa- judiu cha'neh- né'ta' ja- mah' sa- mi sayh' hñiiy'. Jëeh', sa- ma'le' ma'høoy' 'jmii' he- kuh- dsa- borrego mäh', wa'ra- jäh' kih' ga'taayh' jee' ja-. 29 He- ja- ya'hëë' Pilato ka'hne- ta- jee' ma' tääyh' ja- mah' ga'jäyh':

—¿Hee- dsoo' bääh' hnäh' dsa- la-? —ga'jäh' Pilato.

30 —Wa'ra- jäh' kih' sa- hlëëh' dsa- na-, sa- cha- he- kih' ma-ngëë' jnääh' ja'gooh- —ga'jäh' dsa- he' siyh- Pilato.

31 —Tee- ba' hnäh' kyah', lla' hnäh' ta' kiyh', lä'koo- lle' ley kyah' hnäh' —ga'jäh' Pilato siyh-.

—Pero sa- na-ngë' jnääh' jwë', jngëëh' jnääh' ni- jaa- dsa- —ga'jäh' dsa- judiu he'.

32 Lä'ja- ga'lä'te' juu' kih' Jesús lä'koo- ma' ga'jäyh' ha- lä' kyaah' ma' juuy'. 33 Ja-ga' ga'he' Pilato ta- cha'neh- né'ta' kih' mah' ga'tëëyh' Jesús, ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaä' dsa- judiu? — ga'jäyh'.

34 —¿Che' he- hlëëh' kyah' hñaa' he- jwah' lä'na-, o che' he- ma-hlëëh' jñah' ki' jnä'? —ga'jäh' Jesús siyh-.

35 —Ja- he' dsa- judiu jnä'. Dsa-gooh' kyaah' dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa-, hi- he' ba' na- ma-ngëë'

hne- ta- kin-. ¿Hee- ma-jmeeh'? -ga-jäh' Pilato siih- Jesús.

³⁶ -Ja- jmi-gyuu- la- jmee- jnä- hih-. Wa'ra- jäh- kih- jmee- jnä- hih- jmi-gyuu- la-, hi- chaa- kaah- kin- sa- kway- jwë- ngëe- dsa- jnä- kih- dsa- goon- hi- laa- ta'. Pero sa- jmee- jnä- hih- jee- la- -ga-jäh- Jesús siiyh-.

³⁷ -¿Che- ma-ra- he- laah- hne- rey ja-? -ga-jäh' Pilato.

-Hne- ba- jwah-, jnä- laan- rey. Kih- he- la- ba- ga-lä- chaan-, hi- jan- jmi-gyuu- la- mah- jmeen- ju'dsoo- ba'. Hi- lä-jëe- hi- laa- kyaa- ju'dsoo-, nuuy- juu- kin- -ga-jäh- Jesús siiyh-.

³⁸ -¿Hee- ja-, he- la- ju'dsoo'? -ga-jäh' Pilato.

Ga-jä- juu- jngäh- dsa- kih- Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä-koö- ma- ga-jäh- lä-ja-, ya-hëey- ngooy- ta- jee- ma- tääh- dsa- judiu, mah- ga- siiyh-:

-Ni- koö- he- hlih- sa- ma-jnøhn- kiyh-.

³⁹ Lä-jë- jih- ma- të- jmi- he- kuh- dsa- borrego mah-, tëeh- hnäh- lään- jaa- hi- tih- hoh- hnäh- hi- hää- neh- ñe-. Hnäh- dsa- judiu, ¿che- hnooh- hnäh- mah- lään- rey kyaah- hnäh'?

⁴⁰ Ga-lä-jëe- ga-tooh- miih-, ga-jäh-:

-Ta- lää- dsa- na-. Lää- Barrabá ba'.

Barrabá he- ma- laa- jaa- dsa- hii-.

19

¹ He-ja- ga-jmee- Pilato hih- mah- jmi-ba- dsa- kih- Jesús. ² Ga-ka- hløø- wi- too-, ga-jmeey- koö- coron mah- ga-tooyh- lle- Jesús. Hi- ga-kyeh- dsih-

koo⁻ hmiih⁻ gyuu^ʹ läh⁻ lä⁻ko^hʹ hmiih⁻ he⁻ këh⁻ re^y.

³ —iPeer⁻ jøøh[!] dsa⁻ta^ʹ kyaa[!] dsa⁻ judiu! —ma^ʹ jäyh^ʹ.

Mah[!] ma^ʹ jnoo[~] hløø^ʹ mo⁻nëy^ʹ.

⁴ Ja⁻ga^ʹ ya⁻hëë[!] ka⁻läh^ʹ Pilato ta⁻ ka^ʹhne⁻ mah[!] ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ he^ʹ:

—Hii⁻ ja[!] la⁻ kyah[!] hnäh^ʹ mah[!] jëeh[!] hnäh^ʹ ni⁻ koo⁻ he⁻ hliih[!] sa⁻ hii[~] jnøøhn⁻ kiyh[!].

⁵ Ja⁻ga^ʹ ya⁻hëë[!] Jesús, na⁻hä^ʹ lley^ʹ coron he⁻ na⁻la⁻ kyaa^hʹ wii⁻ too^ʹ, hi⁻ na⁻kyeyh^ʹ koo⁻ hmiih⁻ gyuu^ʹ läh⁻. Mah[!] ga⁻jäh^ʹ Pilato siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he^ʹ:

—Hii⁻ la⁻ dsa⁻ñuu^h- na⁻.

⁶ Ma^ʹ ga⁻jëë[!] dsa⁻kaah^ʹ kyaa[!] jmi⁻dsa⁻ kyaa^hʹ poo⁻ kyaa[!] gwah⁻, ga⁻tooyh[!] miih^ʹ, ma^ʹ jäyh^ʹ:

—Tääy^ʹ dsöh^ʹ hma⁻cru⁻, tääy^ʹ dsöh^ʹ hma⁻cru⁻.

Pero ga⁻jäh^ʹ Pilato ka⁻läh^ʹ:

—Tee⁻ hnäh^ʹ mah[!] tää⁻ hnäh^ʹ hñaah[!] dsöh^ʹ hma⁻cru⁻. Jëeh^ʹ, ni⁻ koo⁻ he⁻ hliih[!] sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kiyh[!].

⁷ Mah[!] ga⁻jäh^ʹ dsa⁻ judiu he^ʹ:

—Cha⁻ba^ʹ ley kyaa[!] jnääh[!]. Lä⁻koo⁻ jäh^ʹ ley kyaa[!] jnääh[!] ää⁻ jmi^ʹ juuy^ʹ. Jëeh^ʹ ga⁻jmääy[!] hñiiy^ʹ Jo^ʹ Dio.

⁸ Ma^ʹ ga⁻nuu^ʹ Pilato lä⁻ja⁻, cha⁻ga^ʹmiih⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻. ⁹ Koo⁻ ka⁻läh^ʹ ngaayh[!] kyaa^hʹ Jesús në⁻ta^ʹ kiyh[!], mah[!] ga⁻siiyh⁻:

—iHa⁻ chaah⁻ hne⁻?

Pero sa⁻ ga⁻ngii^ʹ Jesús go⁻te[!] kiyh[!].

¹⁰ —iHe⁻la[!] sa⁻ ngiih^ʹ kin⁻? iChe^ʹ sa⁻ ñeh^ʹ na⁻ngën^ʹ jwë[!] jmeen⁻ hih⁻ mah[!] tää⁻ dsa⁻ hne⁻ dsöh^ʹ

hma-cru-? Hi- lä-ja- jmeen` hih+, mah+ lään' hne-
—ga-jäh' Pilato siyh+.

11 —Ni- miih- sa- na-ngëh' jwë' he- jmeeh' lä-ja-
kin+ wa'ra- jäh' kih' sa+ ga-kwa' Dio jwë'. He-ja-
juuh- ga' la' dso'kye- kih' hi- ga-ngëë' jnä' kyah',
lä-koh' ga' kyah' hñaah' —ga-jäh' Jesús siyh+.

12 He-ja- cha-ga'miih- ma' hnøø' Pilato ma' lääy'
Jesús. Pero dsa- judiu he', ma' tooyh- cha-miih-
miih', ma' jäyh':

—Cher'mah' hne- ga-lääh` hnih', sa+ laah' ome-
kyaä' rey to-në' hi- gya' Roma. Wa' hi- cha- hi-
hi- jmää` hñii' rey, lla-dsëëy` rey to-në' ba' ja-.

13 Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-jääy' Jesús ta-
ka'hne-, mah' ga-gyay- jee' jmeey+ hih+. Jee' ja-
ma' chee- Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na-
hnøø' jäh': jee' ma-na-joo' kuu'. 14 Ma'ja-, hlooh-
jmi' he- kuh- dsa- borrego mah', ma-të' lla-hyoo+.
Mah' ga-jäh' Pilato siih+ dsa- judiu he':

—Hii- la- rey kyaah' hnäh'.

15 —iWa' juuy', wa' juuy'! ;Tääy` dsöh' hma-cru!
—ga-jäh' dsa- he'.

—¿Ha- lä-ja- he- tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsöh'
hma-cru-? —ga-jäh' Pilato siyh+.

—Sa+ chaä- ga' jñah' rey kyaä' jnääh', ma-la-
César ba' —ga-jäh' dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa- he'.

16 Ja-ga' ga-ngëë' Pilato ja'goo- hløø' mah' tää-
dsih' dsöh' hma-cru-. He-ja- ga-tëë- hløø' Jesús.

Ga-tää- dsa- Jesús dsöh' hma-cru-

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ya-hëë' Jesús jee' ja- ma' kyey- hma-cru-,
ngooy' jee' chee- Moo' Lle' Hli'. Kyaah' juu'

hebreo jäh': Gólgota. ¹⁸ Jee' ja- ga-tää- dsih' dsoh' hma-cru-, ko-joh' kyaah' uu' dsa-, ma- jaa- lä-ko- jwoo' kiyh'. ¹⁹ Ga-jmee' Pilato mada- he- ga-la' ko- hwéh' he- ga-tøoy' në hma-cru- he- jäh': "Jesús dsa- chaa- Nazaret, Rey kyaa' dsa- judiu." ²⁰ Jwëë' dsa- judiu ga-hëy' hwéh' ja-, jëéh' ma' jäh' kih' jee' jwi- ja- jee' ga-tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru-, hi- hwéh' he- ma' na-sii- ja- ma' la' kyaah' juu' hebreo, kyaah' juu' griego hi- kyaah' latin ka-läh'. ²¹ He-ja- lä-jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaa' dsa- judiu na'nää' na'chiuh' Pilato:

—Ta' sii- "Rey kyaa' dsa- judiu." Sii' lä-ko- ga-jäyh' hñiiy' "Jnäh' he' laan' Rey kyaa' dsa- judiu."

²² Pero Pilato ga-jëeh- juu' kiyh':

—He- ma-siin', sa- cha- he- kih' mi'siin'.

²³ Ma-ngëë' ma-tää- hløø' Jesús dsoh' hma-cru- mah' ga-kay' sa-hmiih- kiyh', ga-jmeey' kye' jwi', ma' ko- jwi' kih' lä-jaa- hløø'. Hi- ga-ka' hløø' sa-hmiih- he- ma' na-läây- he- ma' la' ko- ta-jmaah' ko- dsaa'. ²⁴ Mah' ga-siiyh' dsa-kyaayh':

—Sa' wa' gyiin'. Wa' koohn' suert ba', wa' jëen' hi- tëë'.

Kyaah' lä-ja- ga-lä-te' lä-ko- na-sii- juu' kih' Dio, he- jäh': "Ga-tí' ga-llooh' dsa- hmiih- kin', mah' ga-kooyh' suert kih' hmiih- kyoo- kin' he- ma' na-lään'." Lä-ja- ga-jmee' hløø' he'.

²⁵ Ma' cheh' choo' Jesús koo' hma-cru- kiyh', kyaah' dsa-më' øøh- chooy', kyaah' María më' Cleofa, hi- kyaah' María Magdalena ka-läh'.

26 Ma' ga'jēē' Jesús choo', kyaah' discípulo hī-
ga'lä'hñäy' cha'miīh-, mah' ga'siīyh' chooy':

—Dsa-mē', hīi' jōoh' cheh' na-.

27 Ja-ga' ga'hlēy' discípulo he':

—Hīi' maa`kyaah' cheh' na-.

Lä'chah' ja- ga'tēē- discípulo he' choo' Jesús
cha'neh' kih'.

Ga'juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Ma' ga'ngēē' he- ja-, ma'ñē- ba' Jesús
ga'hñaa- ba' lä'jē- he- ma' lle' kiyh'. Hi' mah'
lä'te' lä'koō- na'siī- juu' kih' Dio, ga'jäyh':

—Lä'kiī- dsen'.

29 Jee' ja- ma' chih' koō- mi'dsuu' he- ma' haa'
jmīi- jīih-. Mah' ga'mi'gyah' dsa- koō- mi'joo-
kyaah' jmīi- jīih- ja-. Mah' ga'lla'lley' lle' koō-
sa'goh' hma- hisopo, ga'choo' dsa- lä' ga'tē' hoo'
Jesús. 30 Ma' ga'hīh' Jesús jmīi- jīih- ja-, ga'jäyh':

—Ma'hñaa- ba' lä'jē-.

Lä'chah' ja- ga'tōyh' lley', ga'juuy'.

Jaa- hløø' ga'jmeē' dsoo' dsoh' mo'miīh- kih' Jesús

31 Ma'ja- hlooh- jmīi' he- kuh- dsa- borrego
mäh'. Sa' ma' hnøø' dsa- judiu ma' jä' dsa- dsoh'
hma-cru- wa'ra- ga'taayh' teeyh' dsēy'. Jēēh'
jmīi' ja- ma' la' juuh- ga' kih' jee' lä'jē- jmīi' he-
teeh- dsa- dsē'. He-ja- ga'ngiīy' kih' Pilato mah'
ma' jmeey' hih' he- ma' jøoy' kyey' hi' ma' jñāy'
hī- ma' chaā- dsoh' hma-cru- mah' tēēy- ga'juh-.

32 He-ja- na'nää' hløø' mah' ga'jøoy' to-nē' kye-
hī- ma' taā- dsoh' hma-cru- koo' kih' Jesús. Ja-ba'

lä'ja- ga'jmeey' kih' hi- ma' taa' jyoh' ko-jwoo' kiyh' ja-. ³³ Ma' ga'lla'näy' jee' ma' taa' Jesús, ga'jëy' ma-na-juuy', he-ja- mo-so' ga'jøoy' kye' Jesús.

³⁴ Ma'ke- ma-na-juuy', jaa- hløø' ga'ka' hma- lle' ñe' chuh- kih', ga'jmeey' dsoo' mo-mih- kih' Jesús. Lä'chah' ja- ga'tuu- jma- kyaah' jmii-. ³⁵ Hi- ga'jëe' ha- lä' ga'la', hi- he' jmee' ju'dsoo'. Hi- juu' kiyh' la' dsoo'. Hi- he' ñe- kwee- he- jäyh' ju'dsoo'. Hi- ga'jmeey' ju'dsoo' mah' lä'ja- ka-läh' lä'dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesús. ³⁶ Lä'ja- ga'la', mah' lä'te' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ni' koo- moo' kiyh' sa' jøø' dsa-." ³⁷ Hi- lä'ja- jee' jyoh' na-sii- juu' kih' Dio: "Dsa- hi- ga'jmeey' dsoo' kiyh' jëy' ka-läh'."

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ma-ngëe' he- ja-, José dsa- chaa- Arimatea ga'ngiiy' kih' Pilato mah' kway' jwë' kooy- jmi-ngo' kih' Jesús. José ma' laa' jaa- discípulo kyaa' Jesús jee' na-hmäa', jëeh' ma' gayh- dsa- judiu. Ga'kwa' ba' Pilato jwë'. He-ja- ngooy' na'kiyy' jmi-ngo' kih' Jesús. ³⁹ Ngoo' ka-läh' Nicodemo hi- ñee' ta'la' hwë' na'hnääh- Jesús. Ma' kyey- koo- gyii'gya' kil naa' mi-jwii-, he- ma' la' mirra na-kaah- na-gwëeh- kyaah' áloes. ⁴⁰ He-ja- lä'u- dsa- he', ga'jñay' Jesús mah' ga'gyaayh- koo- hmih- gyuh' kyaah- naa' mi-jwii- ja-, lä'koo- tëe' jmee- dsa- judiu ma' haay- hlii' kyaay'. ⁴¹ Jee' ga'tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru-, ma' na-jnäa' chaah' hma-. Hi- jee' chaah' hma- ja-, ma' la' koo-

to⁻høø⁻ hmëë', jee' sa⁺ ga' ma⁻taayh` ni⁺ jaa⁻ hlii'.
 42 Jee' ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻
 hlooh⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh', hi⁻
 jāh⁺ ba' la' to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh'.

20

Ga⁻lä⁺jiih` Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ To⁻në' jmi⁺ kih⁺ seman~, tiih~ na⁻hoo⁻ ga',
 ñee' María Magdalena jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻.
 Mah⁺ ga⁻jëëy⁺ ma' kye⁻ ta⁺ koo' mi'kuu⁺ he⁻ ma'
 na⁻jne⁻ hoo' to⁻høø⁻ ja⁻. ² Ja⁻ga' ngooy⁺ ko⁻chih'
 kih⁺ Simón Pee' kyaah' kih⁺ jñah' discípulo hi⁻
 ga⁻lä⁺hnää⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Ma⁻llee⁻ dsa⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän`.
 Sa⁻ ñe' jne' ha⁻ ta⁺ ma⁻jääy⁺.

³ Mah⁺ ngoo⁺ Pee' kyaah' jñah' discípulo he'
 na⁻jëëy⁻ jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻. ⁴ Lä⁻uu⁺
 ga⁻nää⁺ cha⁻hlii⁺. Pero jñah' discípulo he' ga⁻hlii⁺
 cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh⁺ ga' Pee'. Hi⁻ he' ga⁻lloo⁺
 to⁻në' jee' ma' la' to⁻høø⁻ ja⁻. ⁵ Ga⁻jluuy⁺ hñiiy'
 mah⁺ ga⁻jëëy⁺. Ma⁻la⁺ hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lää⁻
 Jesús ja⁻ba' ga⁻jëëy⁺ neh⁺ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺
 ga⁻hey⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁶ Ja⁻ga' ga⁻lloo⁺ Pee'.
 Hi⁻ he' ba' ga⁻he⁺ ga⁻të⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁻la⁺
 sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lää⁻ Jesús ba' ga⁻jëëy⁺ ma'
 kye⁻ neh⁺ jee' ja⁻. ⁷ Hi⁺ ga⁻jëëy⁺ hmiih⁻ sa⁻luu⁻
 he⁻ ma' na⁻gyoh⁺ lle Jesús, mo⁻so⁺ kye⁻ ko⁻jøh'
 kyaah' hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma' kye⁻
 ma⁻na⁻gyoh⁺ ta⁺ koo' ba'. ⁸ Ja⁻ga' ga⁻he⁺ ka⁻läh'
 hi⁻ jñah' discípulo, hi⁻ ga⁻lloo⁺ to⁻në' he', neh⁺

to⁻høø⁻ ja⁻. Ga⁻jëëy¹ kwee⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻
dsëy¹. ⁹Jëeh⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻ngëëy⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻
juu¹ kih¹ Dio he⁻ ga⁻la¹ bi¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiiyh⁻ jee⁻ kih¹
hi⁻ na⁻juu¹. ¹⁰Hi⁻ lä⁻uu¹ discipulo he⁻ ga⁻näay⁻ ta⁻
kih¹.

*Ga⁻lä⁻jnää⁻ Jesús cha⁻ne⁻ María Magdalena
(Mr. 16:9-11)*

¹¹ Pero María ga⁻jä⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ kih¹ to⁻høø⁻ ja⁻,
hooyh⁻. Jee⁻ cheyh⁻ hooyh⁻ ja⁻ ga⁻jluuy¹ hñiiy⁻
mah¹ ga⁻jëëy¹ ta⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. ¹² Mah¹ ga⁻jëëy⁻
uu¹ ángele, hi⁻ kyeh⁻ hmih⁻ tøø⁻. Jaa⁻ ma⁻ gya⁻jee⁻
ma⁻ la¹ ta⁻ gyuu¹h¹ lley⁻ hi⁻ jaa⁻ ma⁻ gya⁻jee⁻ ma⁻ la¹
ta⁻ hu¹ tiiy⁻, ja⁻ba⁻ jee⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹
Jesús. ¹³ Mah¹ ga⁻jäh⁻ ángele he⁻ siiyh⁻:

—Dsa⁻më⁻, ¿he⁻la¹ hoo⁻h⁻ hne⁻?

—Hoo⁻h⁻ jnä⁻ kih¹ he⁻ ma⁻lleey⁻ Dsa⁻jøø⁻h⁻
kyaan⁻. Sa⁻ man⁻ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaay⁻ —ga⁻jäh⁻
María siiyh⁻.

¹⁴ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hlëëyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻jëëyh⁻ hñiiy⁻
ta⁻ ka⁻luuy⁻. Ga⁻jëëy¹ cheh¹ Jesús, pero mo⁻so⁻
ga⁻lä⁻kyuuy⁻. ¹⁵ Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Dsa⁻më⁻, ¿he⁻la¹ hoo⁻h⁻ hne⁻? ¿Hi⁻ na⁻
hnaah⁻?

Pero María ma⁻laay⁻, dsa⁻ hi⁻ ma⁻høø⁻ chaah¹ le¹
ba⁻ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Hne⁻ dsa⁻, cher⁻mah¹ hne⁻ ma⁻lleeh⁻ hñii⁻
kyaan⁻, chiih⁻ jnä⁻ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaah⁻, mah¹ niin⁻
na⁻teen⁻ —ga⁻jäh⁻ María siiyh⁻.

¹⁶ —María —ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

Mah¹ ga⁻jëeh⁻ ka⁻lä⁻h⁻ María, ga⁻siiyh⁻:

—¡Raboni! —he⁻ la⁻ hnøø¹ jäh⁻ Ta⁻jwoh¹.

¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Ta⁺ ee⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, sa⁺ ga⁺ ma⁻wiin⁺ jee⁺ gya⁺ Tää⁺ kyaan⁺. Gwa⁻ jee⁺ tääh⁺ øøhn⁺ mah⁺ go⁻ chiiyh⁺: “Naahn⁻ na⁺gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaan⁺, ja⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Naahn⁻ na⁺gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaan⁺, ja⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaah⁺ hnäh⁺.”

¹⁸ He⁻ ja⁻ ñee⁺ María Magdalena na⁺ jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁺ jëe⁺ jnääh⁺ discípulo he⁻ ga⁺ jëey⁺ Jesús, hi⁻ ga⁺ jmeeyh⁺ juu⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ ga⁺ siyh⁺ María.

*Ga⁺ lä⁺ jnääh⁺ Jesús jee⁺ kih⁺ discípulo kyaay⁺
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Ma⁺ ga⁻ n^{uu} ja⁻ ba⁺ jmi⁺ ja⁻, to⁻ nē⁺ jmi⁺ kih⁺ seman[~], na⁻ jnē⁻ haah⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ko⁻ jøh⁺ lä⁺ jëe⁺ jnääh⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ gah⁺ jnääh⁺ dsa⁻ ta⁺. Ga⁺ he⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻ lla⁻ sëeyh⁺ to⁺ dsaah⁺ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ja⁻. Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ siyh⁺ jnääh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

²⁰ Lä⁻ ko^o ma⁺ ga⁻ jäh⁺ lä⁻ ja⁻, ga⁻ heeyh⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ ma⁻ gooy⁻ kyaah⁺ jwoo⁺ mo⁻ mi⁺h⁻ kiyh⁺. Peer⁺ ga⁺ jëe⁺ dsē⁻ jnääh⁺ ma⁺ ga⁺ jëe⁺ jnääh⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻. ²¹ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺ jnääh⁺ ka⁻ läh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁻ ko^o ga⁻ chee⁺ Tää⁺ jnä⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ cheen⁻ hnäh⁺.

²² Lä⁻ ko^o ma⁺ ga⁻ jäh⁺ lä⁻ ja⁻, ga⁻ j^{uu}y⁺ nē⁺ kya⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁻ siyh⁺ jnääh⁺:

—Heeh⁻ hnäh⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺. ²³ Cher⁺ mah⁺ ga⁻ kiih⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kih⁺ dso⁺ kye⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻, dsa⁻ che⁻ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kiyh⁺. Pero cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻ kiih⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kiyh⁺, lä⁺ ma⁻ kyaayh⁺ ja⁻ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kiyh⁺.

Sa⁺ ga⁻lä⁻hee[˘] Tamá he⁻ ma⁻lä⁻jiih[˘] Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘]

²⁴ Pero Tamá, hi⁻ tēy^h dsa⁻ suu[˘] he[˘], jaa⁻ jee[˘] lä⁻jēē[˘] gya⁻tuu[˘] jnääh[˘], sa⁺ ma[˘] hää[˘] jee[˘] kyaa[˘] jnääh[˘] ma[˘] jah[˘] Jesús to⁻nē[˘]. ²⁵ Ga⁻jmeeh[˘] ba[˘] jñah[˘] discípulo juu[˘] kih[˘] Tamá, ga⁻siiyh[˘]:

—Ma⁻jēē[˘] jnääh[˘] Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘].

Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Tamá:

—Cher[˘]mah[˘] sa⁺ ga⁻jēēn[˘], la[˘] lii⁻ gooy⁻ jee[˘] ga⁻hoo[˘] jo⁻ñe[˘], hi⁻ tän⁻ cha⁻goon[˘] jee[˘] ga⁻hoo[˘] jo⁻ñe[˘] hi⁻ tän⁻ goon[˘] jwoo[˘] mo⁻miih⁻ kiyh[˘], sa⁺ heen[˘].

²⁶ Ma⁻hya⁻ ga[˘] jñaa[˘] jmii[˘], ma[˘] tøøh[˘] jnääh[˘] ka⁻läh[˘] cha⁻neh[˘], hi⁻ ma[˘] hää[˘] Tamá jee[˘] kyaa[˘] jnääh[˘]. Pero na⁻jñē⁻ ba[˘] haah[˘] ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii[˘] jee[˘] tøøh[˘] jnääh[˘] ja⁻, mah[˘] ga⁻jäh[˘]:

—Wa[˘] hii[˘] ti[˘] kyah[˘] hnäh[˘].

²⁷ Chah[˘] ba[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘] Tamá:

—Tøøh[˘] da[˘] cha⁻gooh⁻ jee[˘] la⁻, mah[˘] jēē[˘] ma⁻goon[˘]. Hii[˘] ma⁻gooh⁻, mah[˘] tä[˘] neh[˘] jwoo[˘] mo⁻miih⁻ kin[˘] la⁻. Ta⁺ wa[˘] hweh⁻ hoh[˘], wa[˘] lä⁻dsoo[˘] hoh[˘] kin[˘].

²⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh[˘] Tamá siiyh[˘]:

—jDsa⁻jøøh[˘] kyaan[˘], hi⁻ Dio kyaan[˘]!

²⁹ Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh[˘]:

—Tamá, kih[˘] he⁻ ma⁻jēēh[˘] jnä[˘], he⁻ja⁻ ba[˘] na⁻ ma⁻lä⁻dsoo[˘] hoh[˘]. Pero llu[˘] ga⁻ kih[˘] hi⁻ lä⁻dsoo[˘] dsē[˘], ma⁺ke[˘] sa⁺ ga⁻jēēy[˘] jnä[˘].

He⁻la[˘] he⁻ ma⁻na⁻sii⁻ juu[˘] la⁻

³⁰ Cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ ga⁻jmeē[˘] Jesús cha⁻nē[˘] jnääh[˘] discípulo kyaay[˘] he⁻ sa⁺ cha⁻ na⁻sii⁻ nē[˘] mo⁻je⁻ la⁻. ³¹ Pero siin[˘] lä⁻la⁻ mah[˘] lä⁻dsoo[˘] hoh[˘]

hnähʻ, Jesús heʻ, hĭ- heʻ heʻ Cristo, Jooʻ Dio. Hi- kihʻ he- läʻdsooʻ hohʻ hnähʻ kiyhʻ, he- ja- jmeeʻ chaa- hnähʻ.

21

Ga-mi-jnäa- Jesús hñiiʻ kihʻ gyeeʻ discípulo kyaayʻ

¹ Këe- gaʻ ja-, ga-mi-jnäa- Jesús hñiiyʻ chaʻhooʻ jmi-juuh- he- hla- hwaʻ Tiberia. Lä-la- ga-mi-jnäay- hñiiyʻ. ² Maʻ chehʻ Simón Peeʻ kyaahʻ Tamá, hĭ- tēyhy- dsa- suu- heʻ, kyaahʻ Natanael dsa- chaa- jeeʻ jwi- Caná hwaʻ Galilea, kyaahʻ lä-uuʻ jooʻ Zebedeo hi- kyaahʻ gaʻ uuʻ discípulo kyaahʻ Jesús. ³ Ga-jähʻ Simón Peeʻ syyhʻ:

—Hii- jnäʻ ngoonʻ naʻchaañ- miih- jahʻ chaa- chaʻjmi-.

Mahʻ ga-jähʻ jeeʻ lä-jë-:

—Dsa-nøʻ jnäähʻ kyaahʻ hne-.

Mahʻ ga-näayʻ, ga-taayh- neh- koo- naʻmooʻ. Hwëʻ ja- sa- ga-lëeyh- ni- miih- hmoo-.

⁴ Ma-ngooʻ ga-jnäʻ baʻ ja-, maʻ ga-lä-jnäaʻ Jesús chaʻhooʻ jmi-juuh- ja-. Pero sa- ga-lä-kyuu- jnäähʻ cheʻ heʻ baʻ Jesús hĭ- maʻ chehʻ jeeʻ ja-. ⁵ Mahʻ ga-ngiiʻ Jesús juuʻ kyaahʻ jnäähʻ:

—Gyuu- kyaan-, ¿cheʻ cha- miih- he- kihnʻ? — ga-jähʻ Jesús syyhʻ.

Ga-lä-jë- jnäähʻ ga-chiihʻ jnäähʻ:

—Jah-haʻ.

⁶ He-ja- ga-jähʻ Jesús syyhʻ jnäähʻ:

—Tøøhʻ hnähʻ sahmaʻ kyahʻ hnähʻ ta- jwooʻ ra-lluuʻ kihʻ naʻmooʻ kyahʻ hnähʻ na-, mahʻ leehʻ hnähʻ.

Hi⁺ ga⁺jmee' jnääh⁺ lä⁺koō⁻ ga⁺jäh⁺. Ja⁻ga⁻ na⁺ ga⁺cheeh' jnääh⁺ sa⁺hma⁺ ja⁻ hi⁻ mo⁺so⁺ ga⁺tää⁻ jnääh⁺ ma⁺ lle⁺ jnääh⁺, kih⁺ he⁻ jwëë⁺ jah⁺ ma⁺ tääh⁺. ⁷Ja⁻ga⁻ ga⁺jäh⁺ discipulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää⁺ Jesús cha⁻miih⁻ ga⁺siiyh⁺ Pee⁺:

—iDsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ ba⁺ oo⁺!

Ma⁺ ga⁻nuu⁺ Simón Pee⁺, laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺, ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ he⁻ ga⁻lleey⁺ ta⁺ko⁻jiih⁺ ma⁺ jmeey⁺ ta⁺ kooh⁻ hma⁺. Mah⁺ ga⁺jwääy⁺ hñiiy⁺ cha⁺jmii⁻. ⁸Hi⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺ jnääh⁺ ya⁻nøø⁻ jnääh⁺ ta⁺ jee⁺ dsoo⁺ kyaah⁺ na⁺moo⁺ ja⁻, na⁻cheeh⁺ jnääh⁺ sa⁺hma⁺ na⁻ka⁺h⁺ hmooh⁻. Jëeh⁺, koō⁻ hña⁻loo⁺ metro ba⁺ uu⁺ tēh⁺ jnääh⁺ jee⁺ la⁺ hwa⁺ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ ja⁻. ⁹Ma⁺ ga⁺hwëë⁻ jnääh⁺ neh⁺ na⁺moo⁺ ja⁻, ga⁺jëë⁺ jnääh⁺ na⁻jëeh⁺ je⁻, na⁻kyaa⁺ jaa⁻ hmooh⁻ nē⁺ kyaah⁺ he⁺ñiih⁻. ¹⁰Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺ jnääh⁺:

—Go⁻tee⁻ hnäh⁺ ta⁻ la⁺ miih⁻ hmooh⁻ hi⁻ ja⁻ga⁻ ma⁻lëeh⁺ hnäh⁺.

¹¹Mah⁺ ga⁺wii⁺ Simón Pee⁺ neh⁺ na⁺moo⁺ mah⁺ ga⁻sëeyh⁺ sa⁺hma⁺ ja⁻ ta⁺ hwa⁺ kii⁻. Na⁻ka⁺h⁺ go⁻te⁺ jah⁺ kaah⁺. Ga⁺të⁺ koō⁻ hña⁻laa⁺ na⁻dsë⁻ to⁻lo⁻gyaa⁺ dsë⁻ uu⁻ jah⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺. Ma⁺ke⁺ jwëë⁺ ma⁺ laa⁺ jah⁺ he⁺, ni⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ ga⁺gii⁻ sa⁺hma⁺. ¹²Ja⁻ga⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—Ya⁻nää⁻ hnäh⁺ ya⁻kuh⁺ hnäh⁺.

Hi⁺ ni⁺ jaa⁻ jnääh⁺ sa⁺ ga⁺tuu⁻ dsë⁻ jnääh⁺ ma⁺ ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺: “¿Hi⁺ hne⁻?”

Jëeh⁺ ñe⁺ ba⁺ jnääh⁺, he⁺ ba⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺ jnääh⁺ ba⁺ he⁺. ¹³He⁻ja⁻ ga⁺ka⁺ Jesús he⁺ñiih⁻ ja⁻, ga⁺kwëeyh⁺ jnääh⁺. Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ ga⁺kwëeyh⁻ jnääh⁺

' hmooh- ka-läh'. 14 Jee' la- ga-të' hnë- jiih~
he- ga-mi-jnääh- Jesús hñii' kyaah' jnääh' discípulo
kyaay', ma-ngëë' ma-lä-jiiyh`.

Ga-hlëeh' Jesús kyaah' Simón Pee'

15 Ma-la- kiyh' ma-kuyh-, ja-ga' ga-jäh' Jesús
siih- Simón Pee':

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- ga' jnä' lä-koh'
ga' lä-jëë' hi- tääh' la-?

Mah' ga-jäyh':

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba' hne- he-
hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

16 Koo- ka-läh' ga-jäyh', jee' ga-të' to' jiih~:

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- jnä'?

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba' hne- he-
hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

17 Ga-të' hnë- jiih~ ga-jäh' Jesús:

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- jnä'? —ga-jäyh'.

Ja' meeh- dsë' Pee', kih' he- ma-të' hnë- jiih~
ga-jäyh': “¿Ché' hnaah- jnä'?” Mah' ga-siiyh- Jesús:

—Ga-lä-jëë' ba' ñeh' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh'
kwee- he- hnaan- hne-.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hääh- llu' dsa- kyaan- ja-. 18 Ma-ra- ju'dsoo'
jwëëhn~ hne-. Lä- ma' kwaa- ga' hne- miih-, ma'
jmääh- hñaaah', ma' goh' wa' ha- cha- ha-, ha-
jee' ma' hnooh- hñaaah'. Pero wa-ra- ga-gyuh-,
niih' ma-gooh- mah' jñah' dsa- kyeh- hne- hmiih-
kyah'. Hi- ha- jee' sa- hnooh- goh', jee' ja- ba'
dsa-jäy- hne-.

19 Lă'jā ga'jäyh' mah' lä'ngëë' Pee' ha- lä' ma' juuy' lä'jwë' ja- lä'jnä' ha- koh' jøøh' sa' laa' Dio. Ja-ga' ga'jäyh':

—Jmee' ko-jøh' kyaah' jnä'.

Discípulo hi- ga-lä'hnää' Jesús

20 Ma' ga'jēeh' Pee' hñii' ta' ka'luu', ga'jēey' ja' discípulo hi- ga-lä'hnää' Jesús he'. He- ba' hi- he' ma' gya' koo' kih' Jesús lä' ma' ga'kuyh- ma'nūū' ja-, hi- ga'ngi' juu' kih' Jesús: “Dsa-jøøh' kyaan', ¿hi- na- hi- ngëe' hne-?” 21 He-ja-, ma' ga'jēē' Pee' discípulo he', ga'jäyh' siyh' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿ha- ga- hi- ja' oo'? ¿Hee- ba' le' kiyh'? —ga'jäh' Pee'.

22 —Wa'ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä'jiih' tē' jmi' jäh'n', sa' ga'tēeh' hne- jēeh' kiyh'. Hne-, jmee' ko-jøh' kyaah' jnä' —ga'jäh' Jesús siyh'.

23 Jee' kih' øøh' jne' la-, ya'hii' koo- juu' kih' discípulo he', ga'jäyh' sa' juuy'. Pero ja- he- ga'jäh' Jesús he- mo-so' juuy' ja-. Ga'jäyh' lä-la- ba': “Wa'ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä'jiih' tē' jmi' jäh'n', sa' ga'tēeh' hne- jēeh' kiyh'.”

24 Hi- la- he' discípulo hi- jäh' ju'dsoo' kih' ga-lä-jē' juu' la-. Hi- ga'si' lä-jē' he- la-. Hi- ñe' jne', ju'dsoo' he- jmeey', la' ju'dsoo' jmah' ba'.

25 Hi- cha- ga' cha-miil- he- ga'jmeē' Jesús. Wa'ra- jäh' kih' si' jne' ma' koo- ma' koo- lä'hi' nē', sa' hiih- lä'kaa- jmi- gyūū' laan', cher'mah' hi- si' lä- ga-dsa' he- hnøø' ga' dsa-si'. Wa' la' lä-ja-.

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b